

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tjaša Pele

**Energetska varnost kot vodilo zunanje politike:
primer Ljudske republike Kitajske**
Magistrsko delo

Ljubljana, 2017

**UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA DRUŽBENE VEDE**

Tjaša Pele

Mentor:izr. prof. dr. Vladimir Prebilič

**Energetska varnost kot vodilo zunanje politike:
primer Ljudske republike Kitajske
Magistrsko delo**

Ljubljana, 2017

ZAHVALA

*Za strokovno pomoč, usmerjanje in nasvete
se zahvaljujem svojemu mentorju
izr. prof. dr. Vladimirju Prebiliču.*

*Posebna zahvala gre tudi mojim najdražjim,
ki mi vedno stojijo ob strani in me spodbujajo.*

Energetska varnost kot vodilo zunanje politike: primer Ljudske republike Kitajske

Energetska varnost se nanaša na varno oskrbo z energijo in predstavlja pomembno gospodarsko in zunanjepolitično prioriteto Ljudske republike Kitajske. Hiter razvoj in rastoče gospodarstvo sta prispevala k izčrpanju zalog energetskega virov in vzpostavila potrebo po zavarovanju dostopa do tujih energetskega rezerv. Številna tveganja, vezana na prevoz energetskega virov, so izpostavila pomen varnosti naftovodov in plinovodov ter povečala vlaganje v njihovo izgradnjo v Srednji in Jugovzhodni Aziji. Z gradnjo in naložbami je Ljudski republiki Kitajski uspelo ustvariti gospodarsko odvisnost držav v obeh regijah, prispevati k boljši povezanosti s ključnimi izvozniki energetskega virov in povečati svoj geopolitičen in geoekonomičen vpliv in moč. Magistrska naloga proučuje vpliv zagotavljanja varnega dostopa in oskrbe z energijo na zunanjo politiko Ljudske republike Kitajske in njeno delovanje v mednarodnih odnosih, kjer so njeni interesi pogosto v konfliktu z interesi drugih velesil, predvsem Združenih držav Amerike in Ruske federacije.

Ključne besede: Geopolitika, energetska varnost, zunanja politika, Srednja Azija, Jugovzhodna Azija.

Energy security as a driver of foreign policy: case study of the People's Republic of China

Energy security, the availability and security of a country's energy supply, is an important economic and foreign policy priority for the People's Republic of China. Its rapid development and economic growth are depleting its energy reserves and forcing the Chinese to look outside their borders to secure access to energy. The high risk nature of energy transportation led the People's Republic of China to increase its investments in construction of energy infrastructure, particularly safe oil and gas pipelines, in Central and Southeast Asia. Country's energy-related construction and investments are helping meet its energy security needs and have improved connectivity between key energy exporting countries in the region. At the same time, actions of the People's Republic of China make its regional neighbors more economically dependent, and increase Chinese geopolitical and geo-economic influence and power. This master's thesis examines the importance the People's Republic of China places on secure access to and supply of energy, how this impacts its foreign policy, and how it is reflected in the way it conducts its international relations, particularly its conflicts of interest with the United States of America and the Russian Federation.

Key words: Geopolitics, energy security, foreign policy, Central Asia, Southeast Asia.

KAZALO

1	Uvod.....	7
1.1	Raziskovalno vprašanje.....	8
1.2	Struktura in metodologija.....	9
2	Geopolitika energije.....	10
2.1	Energetska varnost.....	12
2.2	Politika in strategija Ljudske republike Kitajske na področju energetske varnosti.....	15
2.2.1	Zgodovinski pregled razvoja energetske politike Ljudske republike Kitajske.....	16
2.2.2	Glavne prioritete in prihodnje usmeritve energetske varnostne politike Ljudske republike Kitajske.....	20
2.3	Diplomacija naravnih virov Ljudske Republike Kitajske.....	23
2.3.1	Ljudska republika Kitajska in Afrika.....	25
2.3.2	Ljudska republika Kitajska in Latinska Amerika.....	26
2.3.3	Ljudska republika Kitajska in Bližnji vzhod.....	27
3	Ljudska republika Kitajska in Srednja Azija.....	28
3.1	Strateški pomen regije za Ljudsko republiko Kitajsko.....	28
3.2	Sodelovanje s srednjeazijskimi državami na energetskem področju.....	31
3.2.1	Kazahstan.....	32
3.2.2	Kirgizija.....	33
3.2.3	Tadžikistan.....	34
3.2.4	Turkmenistan.....	35
3.2.5	Uzbekistan.....	37
3.3	Energetsko sodelovanje med Ljudsko republiko Kitajsko in Rusko federacijo.....	38
3.4	Ljudska republika Kitajska v okviru Šanghajske organizacije za sodelovanje.....	43
3.5	Trikotnik Združene države Amerike – Ljudska republika Kitajska – Ruska federacija.....	45
4	Ljudska republika Kitajska in Jugovzhodna Azija.....	48
4.1	Energetska strategija za Jugovzhodno Azijo.....	51
4.2	Aktivnost Ljudske republike Kitajske na področju zagotavljanja energetske varnosti.....	54
4.3	Energetske rezerve v Južnem kitajskem morju.....	59
4.4	Konflikt v Južnem kitajskem morju.....	62
4.5	Geopolitični pomen Južnega kitajskega morja.....	68
5	Zaključek.....	72
6	Literatura.....	76
	Priloga A: Proizvodnja nafte (tisoč milijonov sodčkov na dan).....	95
	Priloga B: Rezerve nafte (tisoč milijonov sodčkov na dan).....	96
	Tabela: Rezerve nafte po regijah.....	96
	Priloga C: Rezerve zemeljskega plina (tisoč milijonov sodčkov na dan).....	97
	Priloga Č: Tri dimenzije energetske varnosti, ki imajo korenine v različnih akademskih disciplinah: politična znanost (suverenost), naravoslovje in tehnika (robustnost) ter ekonomija (odpornost).....	98
	Priloga D: Prikaz neposrednih investicij Ljudske republike Kitajske v Afriki.....	99
	Priloga E: Prikaz obstoječih in načrtovanih naftovodov in plinovodov iz Srednje Azije v Ljudsko republiko Kitajsko.....	100

Priloga F: Zemljevid strateških prehodov v Jugovzhodni Aziji	101
Priloga G: Zemljevid Južno kitajskega morja in terjatev različnih akterjev	102

KAZALO SLIK, TABEL IN GRAFOV

Tabela 2.1: Zgodovina razvoja energetske politike Ljudske republike Kitajske	17
Tabela 2.2: Prikaz ciljev in dejanskega napredka kitajske vlade v okviru zadnjih dveh petletnih planov.....	22
Tabela 2.3: Prikaz lastniškega deleža kitajskih podjetij v afriških naftnih podjetjih...25	
Tabela 4.1: Prikaz ocenjenih in verjetnih zalog nafte in zemljskega plina v Južnem kitajskem morju.....	60
Graf 2.1: Prikaz porabe različnih energetskih virov v Ljudski republiki Kitajski (v 10.000 tonah)	24

KRATICE

CACGP – plinovod med Srednjo Azijo in Ljudsko republiko Kitajsko (*Central Asia-China Gas Pipeline*)

KCP – naftovod med Kazahstanom in Ljudsko republiko Kitajsko (*Kazakhstan-China Pipeline*)

CNOOC – Kitajska nacionalna korporacija za izkoriščanje nafte na morju (*China National Offshore Oil Corporation*)

CNPC – Kitajska nacionalna naftna družba (*China National Petroleum Corporation*)

NOCs – Kitajska nacionalna naftna podjetja (*China's National Oil Companies*)

ESPO – naftovod med vzhodno Sibirijo in Tihim Oceanom (*Eastern Siberia-Pacific Ocean oil pipeline*)

BTC – Baku-Tbilisi-Ceyhan naftovod

1 Uvod

Zadostna količina energije je eden izmed glavnih ciljev vsake države, saj je potrebna tako za delovanje proizvodnje in prevoz, pridobivanje znanja in tehnološki razvoj kot tudi za družbeno blaginjo. Gre za kritično komponento gospodarstva in kot taka predstavlja osnovno dobrino, ki jo mora država zagotavljati (Liu 2006, 2). Nezmožnost, da se zagotovi cenovno dostopno, zanesljivo oskrbo z energijo, predstavlja pritisk na gospodarstvo, ki lahko sčasoma spodkoplje nacionalno bogastvo neke države in njeno sposobnost, da se organizira za potrebe nacionalne varnosti (Ladislav in drugi 2014, 49). Energetski primankljaj oziroma pomanjkanje energije bi oviralo kratkoročno in dolgoročno gospodarsko rast (Liu 2006, 2), znižalo bruto domači proizvod (BDP), zmanjšalo število delovnih mest in znižalo raven življenja, kar bi vodilo ne le v finančno, ampak tudi notranjepolitično krizo.

Zagotavljanje energetske varnosti je pridobilo zagon in povečano pozornost po potrojitvi mednarodnih cen surove nafte v oktobru 1973. Ena izmed posledic tega šoka je bila postavitve energetske varnosti oziroma bolj natančno oskrbe z nafto v središče energetske politik najbolj industrializiranih držav. Ponovno povečanje pomena energetske varnosti je sledilo po povišanju cen nafte med letoma 2007 in 2008 (Cohen in drugi 2011, 3). K vedno večjemu pomenu pa prispevajo tudi teroristične grožnje, nestabilnost v nekaterih državah izvoznicah, rastoči nacionalizem, strah pred novimi spori z državami dobaviteljicami ali s sosednjimi državami zaradi lastništva nad viri na spornih ozemljih, geopolitična rivalsta in osnovna potreba držav po energiji za zagotavljanje lastne gospodarske rasti (Yergin 2006, 69).

Dolgi, čezmejni plinovodi in naftovodi postajajo vse večja stalnica na svetovnem energetskem trgu. Varovanje plinovodov in naftovodov ter ključnih vstopnih točk zahteva povečan nadzor, kot tudi razvoj multilateralnih zmogljivosti za hitro odzivanje. Izrazito narašča tudi promet nafte in v mnogih primerih utekočinjenega zemljskega plina (*Liquefied Natural Gas* – LNG) po pomorskih prometnih poteh, vzdolž katerih se nahaja veliko ključnih vstopnih točk, ki ustvarjajo dodatne ranljivosti (Yergin 2006, 78–9). Takšne so Hormuška ožina, ki se nahaja na vhodu v Perzijski zaliv, Sueški prekop, ki je glavni izvozni kanal za rusko in kaspjsko nafto, in Malaška ožina, skozi katero potuje do 80 odstotkov nafte na Japonsko in Južno Korejo ter približno polovica vse nafte, uvožene v Ljudsko republiko Kitajsko (LRK).

Zaseg ladij na strateških vodnih poteh lahko zaustavi dobavo energije za dalj časa in ustvari nove šoke na naftnih trgih (prav tam). Nenadna motnja v oskrbi z energijo ali konflikt glede zagotavljanja energetskih virov se v veliko primerih uporablja kot strateški cilj nacionalne varnosti neke države (Ladislav in drugi 2014, 49). Zaradi svojega strateškega pomena je energija postala orožje v mednarodnih političnih in diplomatskih sporih, s čimer predstavlja težave za svetovni mir in razvoj. Vprašanje dostopa do energetskih virov je veliko več kot samo gospodarsko vprašanje. Tu gre za strateško vprašanje, ki se nanaša tudi na nacionalno varnost (Jianxin 2006, 8).

Energetska soodvisnost in rastoči obseg trgovine z energijo zahtevata stalno sodelovanje med državami uvoznicami in izvoznicami, da se zagotovi varnost celotne dobavne verige (Yergin 2006, 78). Države proizvajalke poskušajo dobiti ali obdržati nadzor nad dobavo energetskih virov, države uvoznice pa z meddržavnimi sporazumi s proizvajalkami poskušajo zagotoviti varnost dobave (Deutsch 2010, 2). Geopolitičnih posledic takšnih dobavnih dogovorov ni mogoče razlagati le z ekonomskega vidika ali na osnovi gospodarskih odnosov, ampak je bistvenega pomena, da energetska varnost analiziramo tudi na osnovi političnih odnosov (Deutsch 2010, 2; Jianxin 2006, 8). Ker odvisnost od uvoza pomeni, da država temelji na tujih virih blaga, ki so ključnega pomena za delovanje njenega gospodarstva, takšna odvisnost neizogibno vpliva na zunanjo politiko države uvoznice. Po drugi strani pa rezerve energetskih virov in proizvodnja nafte in plina dajejo izvoznim državam pomemben vzvod pri doseganju političnih ciljev (Deutsch 2010, 2–3). Zaradi tega razloga bo energetska varnost tudi v prihodnje ostala ključna komponenta pri oblikovanju zunanje politike (Jianxin 2006, 8).

1.1 Raziskovalno vprašanje

Cilj magistrske naloge je analizirati varnostne dinamike na področju energije in na primeru LRK razumeti, kakšen vpliv imata energetska varnostna dilema in skrbi, povezane z dostopom do svetovnih energetskih rezerv, na zunanjo politiko. Izhajajoč iz tega se raziskovalno vprašanje glasi: Kako nepredvidljivost pri zagotavljanju dostopa do energetskih virov determinira oblikovanje zunanje politike in ravnanje LRK v mednarodnih odnosih?

1.2 Struktura in metodologija

Poleg uvoda in zaključka je magistrska naloga sestavljena iz petih poglavij. V drugem poglavju bomo s konceptualno analizo geopolitike in energetske varnosti ter z analizo sekundarnih virov opredelili pomen energije in vlogo geopolitike pri izvajanju energetske politike. Sledila bo analiza energetske politike in diplomacije LRK preko zgodovinsko razvojne analize, predstavitev prioritet v energetiki preko primerjalne analize različnih vladnih pobud in analize statističnih podatkov, vezanih na proizvodnjo in porabo energetskih virov. Poglavje se bo končalo s pregledom sodelovanja in delovanja LRK v Afriki, Latinski Ameriki in na Bližnjem vzhodu. Tu bomo uporabili zgodovinsko razvojno analizo, analizo primarnih in sekundarnih virov ter statistično analizo. Glavni cilj poglavja je zagotoviti boljše razumevanje, kako se energetska politika izvaja v LRK in katera so glavna energetska varnostna vprašanja, ki imajo neposreden ali posreden vpliv na zunanjo politiko in upravljanje z energetske viri.

Tretje poglavje se osredotoča na strateški pomen Srednje Azije za LRK in zajema zgodovinsko razvojno analizo sodelovanja in odnosov z regionalnimi državami, analizo sekundarnih virov in primerjalno analizo, s katero bomo ugotavljali podobnosti in razlike med posameznimi državami, kot tudi pomen regije pri zagotavljanju energetske varnosti LRK. Sledila bo analiza vloge LRK v Šanghajski organizaciji za sodelovanje (*Shanghai Cooperation Organization – SCO*) za razumevanje njenega pomena pri oblikovanju energetske politike do Srednje Azije in analiza geopolitičnega razmerja sil v regiji z uporabo statistične in primerjalne analize interesov in razlik med glavnimi tremi velesilami, ki nam bo pomagala razumeti vzode za zunanjo, gospodarsko in energetske politiko ter dejanja držav v regiji.

V četrtem poglavju sledita pregled in analiza dejavnosti LRK na energetskem področju v jugovzhodni (JV) Aziji, kjer bomo z zgodovinsko razvojno analizo proučili povezovanje LRK z državami v regiji. Sledili bosta statistična analiza podatkov glede prisotnosti energetskih rezerv v Južnem kitajskem morju in analiza sekundarnih virov za razumevanje pomena teh rezerv za LRK in njeno energetske zadostnost. Drugi del poglavja sestavlja predstavitev razvoja konflikta v Južnem kitajskem morju preko zgodovinskorazvojne in primerjalne analize zahtev različnih držav, ki nam bosta dali oris zunanjepolitičnega obnašanja in delovanja LRK ter pomagali razumeti, kaj vpliva na samozavesten nastop LRK v regiji. Poglavje se

zaključni z geopolitično, statistično in primerjalno analizo odnosov med dvema velesilama – LRK in Združenih držav Amerike (ZDA) – kot tudi vlogo manjših regionalnih sil z namenom razumevanja zavezništov in spreminjajočega se političnega in ekonomskega vpliva posameznih držav v konfliktu ter pomena teh razmerij za energetska varnost LRK.

2 Geopolitika energije

Geopolitika je bitka za prostor in moč, ki se odvija na določenem geografskem območju (Kaplan 2014). Lahko jo razumemo tudi kot interakcijo med geografskim območjem in možnostmi na eni strani in političnimi procesi na drugi strani. Geografsko območje je sestavljeno iz geografskih značilnosti in vzorcev, politični procesi pa vključujejo sile, ki so prisotne na mednarodni ravni, in tiste na nacionalni ravni, ki vplivajo na mednarodno okolje (Cohen 2015, 12). Geografski dejavniki determinirajo gradnjo in pot plinovodov in naftovodov, saj jih je težko zgraditi skozi gore ali skozi države, v katerih poteka vojna. Gradnja naftovoda ali plinovoda okoli težavno dostopnih območij pa povečuje čas in stroške gradnje. Vsaka država, skozi katero poteka naftovod ali plinovod, lahko zahteva tranzitne pristojbine in lahko, teoretično, kadarkoli prekine tok. Za gradnjo so potrebni tako politični kot finančni sporazumi, pogosto pa za njih tekmujejo številni narodi (Fishelson 2007, 26).

V novejšem času pa je razumevanje geopolitike prešlo od trdega dojemanja in pomena sile k razumevanju pojma kot odnosa med prostorom in ekonomskimi aktivnostmi – t. i. geoeconomijo (Simoniti 1997, 49). Geoeconomija je študija prostorskih, kulturnih in strateških vidikov naravnih virov z namenom pridobivanja trajnostno konkurenčne prednosti (Solberg Søilen 2012, 2). Države so postale ekonomsko in politično močne ali šibke kot posledica načina upravljanja z naravnimi viri (Solberg Søilen 2012, 11), njihov položaj pa določata količina energetskih rezerv in zmožnost države, da uporabi druga sredstva za nakup energetskih sredstev (Prebilič in Juvan 2014, 48). V 20. stoletju je dostop do energetskih virov postal glavni dejavnik pri določanju zmagovalcev vojn, proizvajalci nafte se med seboj povezujejo za ustvarjanje novih globalnih zavezništov, nihanje cen nafte pa je spodbudilo in/ali odvrnilo nepredvidljivo obnašanje številnih velesil (Pascual 2015, 3). Konkurenčnost gospodarstva neke države na svetovnem trgu in raven tehnološkega razvoja sta postali ključni merili moči države (Plevnik 2003, 138). Energija ni več videna kot orodje

izolacionizma, temveč kot orodje gospodarske vojne. Nafta, vse bolj pa tudi plin, je postala pomembno sredstvo trgovanja na svetovnih trgih (Pascual 2015, 3–5).¹

Motnje v dobavi kjerkoli po svetu in politična nestabilnost znotraj in okoli držav, ki spadajo med glavne dobavitelje nafte, vplivajo na ceno energije in gospodarsko rast, varnost tranzita skozi edino vstopno točko² pa ustvarja ranljivost. Na strani ponudbe pa se soočamo z omejeno možnostjo za hitro širitev proizvodnje. Proizvodnja Ruske federacije (RF) je že dosegla svoj maksimum, Savdska Arabija pa ima omejeno kratkoročno zmogljivost. Zaradi gospodarskih sporov, lokalne nestabilnosti ali ideologije RF, Venezuela, Iran, Nigerija in Irak ne vlagajo v nove dolgoročne proizvodne zmogljivosti. Glede na omejeno elastičnost dobave, se politična nestanovitnost uveljavlja skozi naraščajoče cene nafte. Protiutež cenovni volatilitnosti je omejena elastičnost povpraševanja po nafti na kratki rok zaradi strukture prevoznega sektorja (Pascual 2008, 4).

Mednarodno okolje je danes zaznamovano s prepletanjem geopolitike in geoekonomike, hkrati pa so prepleteni tudi cilji zagotavljanja varnosti in blaginje. Države si več ne prizadevajo napasti in uničiti druga druge, temveč pridobiti ekonomsko moč in tako sposobnost za določanje svojih pogojev in pravil. V geopolitiki ena stran zmagata in druga izgubi, v geoekonomiki pa lahko obe strani zmagata ali izgubita, odvisno od konkurenčnosti na trgu (Plevnik 2003, 136–150). Konflikti glede naravnih virov so konflikti glede moči, ki imajo tako ekonomski kot politični vidik (Simoniti 1997, 49). V večini držav energija predstavlja temelj ekonomske politike, pridobivanje dostopa do energetskega virov in širjenje infrastrukturnih projektov pa pomagata širiti vpliv neke države v geopolitično strateških regijah, bogatih z energetskimi viri – kdor ima nadzor nad plinovodi in naftovodi, ima nadzor nad energetskimi viri, ki se prenašajo po njih. Tako plinovodi in naftovodi iz Srednje Azije in JV Azije zagotavljajo LRK vsaj delno kontrolo nad njimi, so v relativno stabilnih državah in se lahko direktno uvozijo preko meja (Fishelson 2007, 22–28).

---

¹ Ti trgi, z manjšimi regionalnimi različicami, določajo cene, ki temeljijo na ponudbi in povpraševanju. Cene so dodatno oblikovane ob upoštevanju prisotnih in relevantnih tveganj (Pascual 2015, 5).

² Skoraj 25 % svetovnega izvoza nafte gre skozi Hormuško ožino, skoraj 15 % skozi Malaško ožino in približno 5 % skozi Bab el-Mandeb, ozko ožino, ki povezuje Rdeče morje z zalivom Aden (Pascual 2015, 3).

2.1 Energetska varnost

Kljub vedno večjemu pomenu energetske varnosti³ ne obstaja dogovor o dejanskem pomenu termina, posledica pa je obstoj številnih definicij (Energy Charter Secretariat 2015, 10),⁴ ki se med seboj razlikujejo v ukrepih za doseganje boljše kontinuitete in ravni prekinitve, kar razumemo kot negotovost (Winzer 2011, 4). Glede na angleški slovar Oxford Dictionaries (2016a) je energija definirana kot moč in vitalnost, potrebna za trajno telesno ali duševno aktivnost in/ali moč, ki izhaja iz uporabe fizikalnih ali kemičnih sredstev, zlasti za zagotavljanje svetlobe in toplote ali za delovanje strojev. Varnost pa pomeni stanje brez nevarnosti in ogroženosti (Oxford Dictionaries 2016b). Vse do 70. let 20. stoletja je bila energetska varnost večinoma razumljena kot fizična razpoložljivost energije, zlasti nafte. Šele od naftne krize naprej se je pojem začel uporabljati v smislu ravni cen (Energy Charter Secretariat 2015, 10), kjer pa ponovno nastane problem pojmovanja in razumevanja koncepta 'poštene' cene (Energy Charter Secretariat 2015, 18). Danes je energetska varnost razumljena kot neprekinjena in stalna razpoložljivost energetskih virov v različnih oblikah, v zadostnih količinah in po dostopni ceni (International Energy Agency 2016).

Vendar pa si različne države drugače razlagajo, kaj koncept energetske varnosti za njih pomeni (Tippee 2012; Yergin 2006, 69–70). Države izvoznice energije se osredotočajo na varnost povpraševanja njihovega izvoza oziroma na zagotavljanje stabilnih poslovnih odnosov s svojimi strankami, katerih nakupi prispevajo velik delež k njihovim javnofinančnim prihodkom. Skrb držav v razvoju je povezana z vprašanjem, kako spremembe energetskih cen vplivajo na njihovo plačilno bilanco (Yergin 2006, 56–70). Države uvoznice energije pa koncept razumejo kot varnost dobave (Energy Charter Secretariat 2015, 10; Tippee 2012).

Enotnosti pa ni mogoče najti niti, ko pride do diskurza o ključnih elementih energetske varnosti. Azijsko-pacifiški energetski raziskovalni inštitut je oblikoval štiri ključne elemente, znane kot '4 A': razpoložljivost, dostopnost, cenovna dostopnost in

---

³ Sinonim, ki se pojavlja v literaturi in se pogosto uporablja namesto energetske varnosti, je varnost energetske oskrbe ali krajše varnost oskrbe.

⁴ Pregled definicij v abecednem vrstnem redu po priimku avtorja definicije energetske varnosti je dostopen v publikaciji: Sovacool, Benjamin K. 2011. Introduction: Defining, measuring, and exploring energy security. V *The Routledge Handbook of Energy Security*, ed. Benjamin K. Sovacool, 1–42. New York: Routledge.

sprejemljivost (Kruyt in drugi 2011, 292; Xu in Chung 2014, 8).⁵ Drezel je elemente definiriral kot '5 S': dobava, samozadostnost, poroštvo, preživetje in trajnost.⁶ Hughes pa je na elemente pogledal z drugega zornega kota in oblikoval t. i. '4 R': pregled, zmanjšanje, zamenjava in omejitev.⁷ Korak naprej, in sicer povezovanje različnih dimenzij energetske varnosti z grožnjami, je naredil Elkind, ki je argumentiral, da energetska varnost sestoji iz štirih elementov: razpoložljivost, zanesljivost, cenovna dostopnost in trajnost (Sovacool 2011, 3–9). Da bi premostili te razlike v konceptualiziranju in merjenju energetske varnosti, sta Cherp in Jewell (2011, 6–7) predstavila diagram s širokim naborom indikatorjev energetske varnosti, ki temeljijo na treh različnih perspektivah – suverenost, robustnost in odpornost –, in nudijo dober pregled medsebojne odvisnosti in povezanosti različnih področij mednarodnega in nacionalnega delovanja države, kar je pomembno za nadaljnje razumevanje magistrske naloge (Priloga Č).

Pri oblikovanju energetske varnosti se prepletajo štiri dimenzije: notranjepolitična, ekonomska, geopolitična in varnostno-politična dimenzija. Notranjepolitična dimenzija se nanaša na zmožnost posamezne nacionalne države, da zagotavlja obsežno zmogljivost domače proizvodnje, skladiščenja in rezerve.⁸ Ekonomska dimenzija energetske varnosti pomeni zmožnost države, da vzpostavi pravila, ki bodo omogočala nemoteno dobavo energije, zagotovila porazdelitev proizvodnje, odpravila prevozna tveganja, ki nastanejo z razdaljo, spodbujala inovacije in učinkovito uporabo alternativnih virov energije ter diverzifikacijo (Baumann 2008, 4–7). Geopolitična dimenzija predstavlja vključenost države v transnacionalna omrežja, ki zagotavljajo usklajeno delovanje in varno trgovanje, kar kaže tudi na nujnost obstoja mednarodnopravnih pravil, ki urejajo omenjena omrežja. Velik pomen igra tudi trend poddržavljanja infrastrukture in energetskih virov, saj državna podjetja ne spoštujejo

---

⁵ Nanaša se na *availability* (fizična razpoložljivost), *accessibility* (geopolitična dostopnost), *affordability* (cena in stroški infrastrukture) in *acceptability* (okoljska in družbena sprejemljivost) (Kruyt in drugi 2011, 292).

⁶ Nanaša se na *supply* (posedovanje energetskih virov kot tudi alternativnih in obnovljivih virov energije), *sufficiency* (zadostna količina energije in storitev), *surety* (dostopnost do virov), *survivability* (odporni in trajni viri energije za primere prekinitve ali poškodbe dobave) in *sustainability* (zmanjšanje količine odpadkov in omejevanje škode za okolje) (Sovacool 2011, 4).

⁷ Nanaša se na *review* (razumevanje problema), *reduce* (manjša uporaba energije), *replace* (premik k alternativnim virom) in *restrict* (omejevanje novega povpraševanja z namenom zavarovanja virov) (Sovacool 2011, 4).

⁸ Država to doseže s finančnimi investicijami v vzdrževanje, modernizacijo in gradnjo potrebne infrastrukture, izdelavo kriznega načrta v primeru nenadne prekinitve, povečanjem energetske učinkovitosti in zagotavljanjem ustreznega razmerja sekundarnih energetskih virov, saj lahko do mači alternativni viri energije zmanjšajo odvisnost od uvoza in pripomorejo k večji energetski varnosti (Baumann 2008, 6).

tržnih pravil in so vpeta v politiko. Varnostna dimenzija pa govori o grožnjah dostave energije in vedno večji potrebi po ocenjevanju tveganj, kar pa s seboj prinaša regionalna posvetovanja, vojaške analize in obveščevalna poročila. Ko pride do krize, so izjemnega pomena oborožene sile, ki zagotovijo fizično zaščito infrastrukture in zavarujejo tranzitne poti (Baumann 2008, 8–10).

Na energetske varnost lahko gledamo tudi z različnih časovnih perspektiv. Dolgoročno gledano se zanesljivost oskrbe z energijo nanaša na pravočasne naložbe v preskrbo energije v skladu z gospodarskim razvojem in potrebami trajnostnega razvoja, s kratkoročnega vidika pa se energetska varnost osredotoča na sposobnost energetskega sistema, da se nemudoma odzove na nenadne spremembe v ravno težju med ponudbo in povpraševanjem (International Energy Agency 2016). Za ohranitev energetske varnosti morajo države upoštevati več načel: diverzifikacija oskrbe (povečanje virov oskrbe zmanjšuje vpliv motenj v dobavi z zagotavljanjem alternativ), preventivni varnostni ukrepi (zagotavljanje varovala pred šoki in pospeševanje okrevanja po motnjah),⁹ prepoznavanje pomena in realnosti integracije (obstaja samo en svetovni naftni trg, izstop iz katerega ne pride v poštev, varnost za potrošnike pa leži v njegovi stabilnosti) in pomen informacij (visoka kvaliteta informacij krepi dobro delujoče trge)¹⁰ (Yergin 2006, 76).

Sedanji sistem energetske varnosti¹¹ se osredotoča predvsem na to, kako ravnati v primeru prekinitve dobave nafte iz držav proizvajalk. Danes pa je pojem energetske varnosti potrebno razširiti tudi na zaščito celotne energetske dobavne verige in infrastrukture (Yergin 2006, 78). Ob tem je zanesljiv dostop do energetskih virov tesno povezan s politično stabilnostjo države, ta pa je v soodvisnosti s trajnostjo gospodarskega razvoja (OSCE 2005, 1). Spremembe v dostopu in dobavi energetskih

---

⁹ Odpornost na zunanje dejavnike se doseže z zadostnimi proizvodnimi zmogljivostmi neizkoriščenih virov, opremo za *back up* dobavo, ustreznimi shranjevalnimi zmogljivostmi znotraj dobavne verige in kopičenjem zalog kritičnih komponent za proizvodnjo električne energije in njeno distribucijo, kot tudi skrbno zasnovan načrt odzivanja na motnje, ki lahko prizadenejo velike regije (Yergin 2006, 76).

¹⁰ Na mednarodni ravni je ključno vlogo pri boljšem pretoku informacij odigrala Mednarodna energetska organizacija (*International Energy Agency* – IEA), njeno delo pa dopolnjuje Mednarodni energetski forum, ki poskuša integrirati podatke proizvajalcev in potrošnikov (Yergin 2006, 76).

¹¹ Sedanji sistem energetske varnosti je bil ustvarjen kot odgovor na uvedbo embarga na dobavo nafte za vse države zaveznice Izraela, ki so ga arabske države uvedle leta 1973, z namenom zagotoviti usklajenost med industrializiranimi državami v primeru motenj v oskrbi, spodbuditi sodelovanje na področju energetske politike in preprečiti prihodnjo uporabo nafte kot orožja s strani izvoznikov. Za preprečevanje večjih motenj, ki bi ogrozile svetovno gospodarstvo in stabilnost, je bil v 70. letih vzpostavljen sistem v sili, tovrstno koordinirano črpanje strateških zalog pa je potekalo le dvakrat – na predvečer zalivske vojne leta 1991 in v jeseni 2005 po orkanu Katrina (IFIMES 2014; Yergin 2006, 76).

virov lahko spremenijo relativno bogastvo neke države in povzročijo spremembo njene moči (Peterson-Perlman in drugi 2012, 4). Pomanjkanje dostopa do energije ljudem onemogoča oziroma otežuje izvajanje kmetijskih dejavnosti in izobraževanje, ki bi lahko prineslo novo znanje, ter ovira dostop do zdravstvenih storitev. Velikokrat se zgodi, da so naravni viri kontrolirani s strani elit, ki z njimi nelegalno trgujejo, kar povečuje vrzel v prihodkih. Močne države, ki odkupujejo naravne vire, pa v revnih državah navadno zaposlujejo svoje državljane in/ali same določajo plačilne pogoje lokalnemu osebju. Nezadovoljstvo se pogosto rezultira v nezaupanju legitimnosti vlade, sproži množične proteste in celo uporabo sile ter prispeva k ustavitvi komercialnih in prevoznih poti ter prekinitvi proizvodnje, kar lahko vodi do hude inflacije in gospodarske škode (Varigonda 2013, 1114–1115). Pri tem se je potrebno zavedati, da energija sama po sebi ne predstavlja glavnega vzroka za konflikt, ampak v večini primerov prispeva k hitrejšemu stopnjevanju konflikta.

2.2 Politika in strategija Ljudske republike Kitajske na področju energetske varnosti

Energetska varnost je v LRK že več desetletij razumljena kot vprašanje domačega gospodarskega razvoja in ne le del zunanje politike, razen redkih strateških vprašanj, kot so lokacija plinovodov in naftovodov v Srednji Aziji ali mejni spori v povezavi z energetskimi viri (Meidan in drugi 2013, 57).¹² LRK vidi energetske varnost kot prehod oziroma preoblikovanje iz nekdanjih zavez po samozadostnosti in samostojnosti pred letom 1993 v diplomacijo virov od leta 1993 naprej in jo povezuje s sposobnostjo hitrega prilagajanja svoji novi odvisnosti od svetovnih trgov (Energy Charter Secretariat 2015, 12; Yergin 2006, 70). LRK razpolaga z naravnimi viri, kot so minerali, kovine in nafta (Jian 2011, 4), prevladujoči vir energije pa je več desetletij predstavljal premog, vendar je bilo povpraševanje po njem vse do leta 1990 majhno zaradi šibkega gospodarskega razvoja (Meidan in drugi 2013, 57).

---

¹² Šele 5. petletni načrt (2001–2005) je uradno uvedel pojem energetske varnosti (Cheng 2009, 5).

2.2.1 Zgodovinski pregled razvoja energetske politike Ljudske republike Kitajske

Osnovni načeli energetske politike LRK pred in po njeni ustanovitvi leta 1949 sta bili samozaupanje in samozadostnost.¹³ Načelo samozaupanja pomeni, da mora biti razvoj kitajske naftne industrije neodvisen in temeljiti na lastnih virih, dostopnih v LRK (vključujoč človeški in fizični kapital ter naravne vire). Samozadostnost pa se nanaša na zadoščanje domačemu povpraševanju preko ponudbe energetskih virov, lastnih LRK. Po drugi svetovni vojni je LRK nizke stroške energetskih virov videla kot bistvenega pomena za nacionalno varnost. Samozadostna proizvodnja in poraba brez odvisnosti od tujih virov je prevladovala v energetske in zunanji politiki LRK kar nekaj desetletij. Vendar pa je kulturna revolucija (1966–1976) ogrozila kitajski gospodarski razvoj in stabilnost vlade, zato se je LRK osredotočila na gospodarske reforme in prehod na delno tržno gospodarstvo, vzpon malih in srednje velikih podjetij ter odpiranje trga za tuje investicije (Jian 2011, 4–5). V obdobju od 1970 do 1980 je LRK tako zasledovala politiko, usmerjeno na rast izvoza nafte, kar je pomenilo zmanjševanje ponudbe na domačem trgu. Ta politika je v sredini 80. let že imela posledice na gospodarstvu in vlada se je odločila, da leta 1986 ponovno uvede princip samozadostnosti. Rezultat reforme trga in hitre gospodarske rasti je bila močna porast povpraševanja po nafti v naslednjem desetletju (Strecker Down 2000, 12).

Čeprav se je kitajska samooskrba z nafto končala leta 1993, ko je bila zaradi domačega povpraševanja prisiljena uvažati nafto, se LRK nujnosti in pomena energetske varnosti ni zavedala vse do konca 90. let. Leto 1993 je pomenilo spremembo v statusu LRK, saj je tega leta prešla iz neto izvoznice v neto uvoznico nafte. Kitajska vlada je prepoznala bistveno vlogo energije pri podpiranju ciljane gospodarske rasti in tako je med letoma 1992 in 1996 energetska varnost postala ključna prednostna naloga energetske politike LRK, ki je želela ohraniti čim večji nadzor nad energetskimi podjetji in cenami nafte (Meidan in drugi 2013, 57–58). Pri varnosti dobave je bila glavna prioriteta ohranitev zadostne preskrbe z energetskimi viri za nemoteno nadaljnjo gospodarsko rast s poudarkom na samozadostnosti in

---

¹³ Glavno vlogo pri energetskem razvoju LRK leta 1950 so imeli sovjetski svetovalci, katerih umik iz naftnega sektorja v LRK po razhodu LRK in Zveze sovjetskih socialističnih republik (ZSSR) leta 1960 je začasno zaustavil in močno prizadel obsežne projekte, ki so bili v teku. LRK je bila odvisna od ZSSR, saj je od nje uvažala kar 50 % naftnih derivatov (Strecker Down 2000, 11).

državnemu nadzoru – pristop, ki je bil imenovan kot strateški ali merkantilistični. Državna podjetja so bila spodbujena k širitvi svojih investicij v nove nacionalne proizvodne zmogljivosti nafte, premoga, elektrike in plina, investicij s strani tujih podjetij pa je bilo zelo malo (prav tam). Povečanje proizvodnih kapacitet je preraslo potrebe domačega gospodarstva, zato je bila med letoma 1999 in 2002 gradnja večjih elektrarn prepovedana. Posebna skrb, ki je bila oblikovana v tem obdobju, se je nanašala na varnost mednarodnih zalog nafte. Posledica je bila naraščajoča vloga energije v kitajskih diplomatskih strategijah, številne investicije v čezmejna energetska področja in načrti za prilagoditev hrambe energetskih virov, predvsem nafte, za krizne čase (prav tam).

Tabela 2.1: Zgodovina razvoja energetske politike Ljudske republike Kitajske

1. faza : 1978–1992	Samozadostnost je vodilo energetske politike LRK. Podjetja v državni lasti imajo omejen dostop do tujih trgov.
2. faza : 1993–1999	LRK postane neto uvoznica nafte. Proizvodnja nafte ne dosega domačega povpraševanja. Vlada začne izvajati reforme za povečanje konkurenčnosti podjetij v državni lasti, ki se ukvarjajo z nafto in plinom. Podjetja začnejo iskati energetske vire na tujih trgih.
3. faza : 2000–2008	Globalna usmeritev postane glavni slogan, vlada spodbuja podjetja k vstopu na tuje trge. Pristop LRK k Svetovni trgovinski organizaciji (STO) dodatno poveča konkurenčnost in zunanjo trgovino z energijo. Mala in srednje velika podjetja ter podjetja v državni lasti poslujejo s tujino.
4. faza : od 2008 naprej	Kitajski odziv na krizo so naložbe v tujino. Močno povečanje naložb LRK v sektorje, ki se ukvarjajo z naravnimi in energetskimi viri v tujini. LRK pridobi deleže v tujih energetskih podjetjih in pravice za raziskovanje in pridobivanje nafte v številnih regijah in državah po svetu.

Vir: Jian (2011, 6).

Kitajska vlada je ugotovila, da je za zagotavljanje varne oskrbe z energijo potrebno povečati energetske učinkovitost končnih porabnikov. Vzpostavljene so bile številne institucije in iniciative za povečanje učinkovitosti porabe energije, kar je skupaj s hitro spremembo gospodarske strukture privedlo do trajnega zmanjšanja energetske

intenzivnosti (tj. poraba energije na enoto BDP) (Meidan in drugi 2013, 59). V poznih 90. letih je prišlo do nacionalnega prestrukturiranja vlade in podjetja v državni lasti so pridobila velik vpliv na energetske sektor. Ministrstvo za elektriko in premog je zamenjala Državna komisija za gospodarstvo in trgovino, ki je prevzela operativni nadzor energetske industrije in oblikovanje ter izvajanje reform v pripadajočih panogah. Državna komisija za razvoj in načrtovanje¹⁴ je obdržala avtoriteto nad načrtovanjem, odobravanjem naložb in oblikovanjem cen (prav tam). Od leta 1998 je upravljanje večine državnih naftnih zalog pod okriljem dveh večjih, regionalno usmerjenih podjetij, in sicer Kitajske državne naftne družbe (*China National Petroleum Corporation* – CNPC) na severu in zahodu ter Kitajske naftne in kemijske družbe (*China Petroleum & Chemical Corporation* – Sinopec) na jugu. Poleg njiju je zelo pomembno državno podjetje tudi Kitajska državna korporacija za izkoriščanje nafte na morju (*China National Offshore Oil Corporation* – CNOOC), ki predstavlja več kot 10 % kitajske proizvodnje surove nafte. Regulativni nadzor naftne industrije je danes v pristojnosti Državne energetske uprave, ki je bila ustanovljena leta 2003 (International Business Publications 2015, 100).

V obdobju 2001–2004 so številni dogodki, kot so teroristični napadi, ameriška prerazporeditev interesov v Srednjo Azijo in na Bližnji vzhod, politični nemiri na Bližnjem vzhodu, poslabševanje odnosa z Japonsko in negotovosti glede Tajvanske ožine, pomenili prevrednotenje kitajske strategije in poudarili skrbi, vezane na ranljivost fizičnih dobav iz Perzijskega zaliva in skozi Malaško ožino. Tako so bile strateške naftne rezerve visoko na prioritetnem redu, vendar so bili projekti zaradi visokih cen nafte in nesporazumov začasno ustavljeni in nato ponovno zagnani leta 2006. Gospodarstvo je po letu 2003 ponovno oživelelo in BDP je na letni ravni zrasel za kar 10 % (Meidan in drugi 2013, 62–63). Rast je bila posledica državne strategije, usmerjene v konstrukcijo in težko industrijo, ter porasta trgovine in investicij po vstopu v STO.

Sočasno z gospodarskim razvojem se je povečevala tudi rast povpraševanja po energiji, z 5 % v letu 2002 na 16 % v letu 2003, povečali sta se tudi poraba premoga (za 20 %) in elektrike (za 15 %). Kitajsko obdobje energetskega presežka se je končalo in vedno več je bilo pomanjkanja goriva in izpadov dobave, ki so postali grožnja za kitajsko gospodarstvo. Ne le, da se oskrba z energijo ni ujemala s

---

¹⁴ Kasneje postane Kitajska nacionalna komisija za razvoj in reforme (Meidan in drugi 2013, 59).

povpraševanjem, energetska intenzivnost je po dvajsetih letih ponovno začela rasti. Odvisnost od uvoza energije, predvsem nafte, je postala izjemno velika in s tem postavila energetska varnost na vrh seznama zunanjih ranljivosti. To je izpostavilo potrebo po celoviti rešitvi energetskega problema v LRK. Dodatna nujnost po rešitvi je izhajala tudi iz skrbi, da vlada izgublja nadzor nad energetske sektorjem, zlasti v povezavi z gradnjo elektrarn in z gradnjo ter delovanjem energetske intenzivnih industrijskih obratov za proizvodnjo jekla, cementa in kemikalij izven velikih mest (Meidan in drugi 2013, 63). Tako je sprememba energetske politike vezana na politično tranzicijo, v okviru katere je bil leta 2003 ustanovljen energetski urad, pogovori o nadaljnji usmeritvi pa so leta 2004 vodili v oblikovanje trajnostne uporabe energije kot glavne prioritete LRK. Med identificiranimi cilji so bili (Meidan in drugi 2013, 65):

1. večji poudarek na varčevanju z energijo in energetske učinkovitosti, še posebno v industriji;
2. vključevanje prednostnih okoljskih nalog v energetske politiko;
3. vzdrževanje domačih primarnih virov energije kot glavnega vira oskrbe z energijo, pri čemer je potrebno izboljšati upravljanje teh virov;
4. krepitev vloge trga v domačem energetske sektorju;
5. povečanje uporabe hidroelektrične energije, obnovljivih virov energije, jedrske energije in zemeljskega plina z namenom zmanjšanja odvisnosti od premoga;
6. razvoj alternativnih pogonskih goriv in
7. povečanje strateških zalog nafte za krizne čase.¹⁵

Politika, ki jo vlada trenutno vodi, se osredotoča na oskrbo z energijo in energetske učinkovitost, dolgoročna vizija vlade pa se navezuje na energetske učinkovitost in zaščito okolja (Meidan in drugi 2013, 65).

---

¹⁵ Kitajske strateške zaloge za krizne čase sedaj zmorejo pokrivati potrebo po nafti 36 dni, do leta 2020 pa jih bo LRK postopoma razširila na 100 dni. Te rezerve bodo sčasoma naredile državo manj občutljivo na nihanje cen in nestabilno oskrbo na svetovnem trgu. Večina teh rezerv, predvsem plina, se nahaja na obalnih območjih, zato je njihova dobavljivost v notranjost regije naslednji problem, ki ga mora država nasloviti (Odgaard in Delman 2014, 110–111).

2.2.2 Glavne prioritete in prihodnje usmeritve energetske varnostne politike Ljudske republike Kitajske

LRK se je v zadnjih desetletjih razvila iz zaprtega in načrtovanega gospodarstva, v katerem sta prevladovala kmetijstvo in težka industrija, v odprto gospodarstvo, kjer prevladujejo informacije, znanje in spretnosti. Poleg tega je uvedla številne spodbude za naložbe v čiste tehnologije in tako postala svetovno središče energetske inovacij (Friedmann 2011). Predsednik Xi Jinping je napovedal t. i. energetske revolucije, ki bo osredotočena na zmanjšanje porabe energije,¹⁶ povečanje oskrbe z energijo in izboljšanje energetske učinkovitosti (Fan 2016).

Znotraj strategije zmanjšanja porabe energije so glavne prioritete naloge implementacija 13. petletnega načrta (2016–2020) in kitajske strategije energetske varnosti, pospešitev priprave osnutka za Resolucijo energetske proizvodnje in Potrošniško strategijo 2030, izvajanje delovnega programa in akcijskega načrta za zmanjševanje onesnaževanja zraka, priprava akcijskega načrta za gradnjo novih mest z uporabo zelene energije in spodbujanje varčevanja energije v vsakdanjem življenju ljudi, spodbujanje novih energetske inovacij in tehnologij, upravljanje in izboljševanje standardov energetske učinkovitosti ter spodbujanje usklajevanja energetskega projekta z RF, Srednjo Azijo in drugimi regijami. Te naloge se osredotočajo predvsem na pridobivanje zemeljskega plina iz skrilavca in virov nafte na morju, kar pomeni povečanje obsega proizvodnje starih naftnih vrtin ter krepitev zaloga nafte in plina, energetske varnosti in strateških zaloga za krizne čase. Eno najpomembnejših prizadevanj za zmanjšanje porabe energije je nedaven pritisk vlade na povečanje števila električnih avtomobilov na kitajskih cestah (prav tam).

Drugi pomemben vidik je povečanje oskrbe z energijo in razširitev strukture energetskega virov, ki ne bo več vključevala le premoga. Premog je tako ob koncu leta 2013 še vedno predstavljal 70 % celotne porabe energetskega virov v LRK. Strokovnjaki pravijo, da LRK za spremembo sedanje strukture oskrbe z energijo potrebuje postopno izgradnjo sistema virov nefosilnih goriv, vključno s čistim premogom, plinom, jedrsko energijo¹⁷ in obnovljivimi viri energije. Poleg dviga

---

¹⁶ Poraba energije na enoto BDP na Kitajskem je bila v letu 2013 2,5-krat višja od svetovnega povprečja in hkrati 2,9-krat višja od porabe v ZDA (Fan 2016).

¹⁷ LRK je relativno pozno pričela z razvojem jedrske energije. Prvi reaktor v državi je pričel delovati leta 1991, danes pa je število naraslo na 54 reaktorjev. 13. petletni načrt predvideva povečanje skupne nameščene jedrske zmogljivosti do 150 gigavatov (GW) do leta 2030, kar je enako 10 % domače

učinkovitosti obstoječih proizvajalcev in porabnikov energije je pomemben del kitajskih energetskega prioriteta tudi zaprtje neučinkovitih zmogljivosti. Odprava malih elektrarn je pomembna za optimizacijo infrastrukture in povečanje energetske učinkovitosti (Fan 2016). Vlada je v obvestilu leta 2014 vsaki provinci sporočila, koliko elektrarn mora zapreti, hkrati pa je pripravila načrte za aktivno gradnjo velikih elektrarn, zamenjavo manjših in razvijanje kombiniranih toplarn (prav tam).

13. petletni načrt je napovedal omejitev skupne porabe energije na 5 milijard ton naftnega ekvivalenta do leta 2020 in s tem prvič navaja, da bo celotna poraba energije, ne le uporaba premoga, omejena. Ta napoved sledi uspehu 12. petletnega načrta, kjer so bili doseženi vsi energetski cilji. Med letoma 2011 in do konca leta 2015 se je energetska intenzivnost zmanjšala za 18,2 %, intenzivnost ogljika (tj. količina emisije ogljika na enoto BDP) pa za 20 %. Ti padci so v veliki meri vezani na znižanje porabe premoga – leta 2015 se je poraba znižala za 3,7 %, leta 2014 pa za 2,9 % (Seligsohn in Hsu 2016). V skladu s 13. petletnim načrtom LRK načrtuje zmanjšanje energetske intenzivnosti za 15 %. Da so nefosilni viri energije vse bolj pomemben del kitajskega gospodarstva, kaže tudi dejstvo, da cilj zmanjšanja intenzivnosti ogljika za 18 % za kar 3 % presega cilj zmanjšanja energetske intenzivnosti (Tabela 2.2). Večino zgornjega cilja bo LRK dosegla z izboljšanjem energetske učinkovitosti in prehodom iz težke industrije v energetsko manj intenzivne panoge, preostali del (ena šestina) pa bo posledica hitre rasti obnovljivih virov in jedrske energije. To nakazuje na znatno povečanje nefosilnih goriv v primerjavi s prejšnjim petletnim načrtom, v katerem je bila razlika med obema ciljema le za eno odstotno točko (prav tam).

---

proizvodnje električne energije, pričela pa je tudi s strateškimi naložbami v uran (vir jedrskega goriva). Analitiki predvidevajo, da naj bi se povpraševanje po obogatitvi potrojilo do leta 2020 ter da naj bi LRK že pričela širiti proizvodnjo. Satelitski posnetki kažejo, da je prišlo do širitve ključnih objektov v Hanzhong, Emeishan in Lanzhou. LRK bi tako lahko kmalu bila v položaju, ko bi drugim državam omogočala končne storitve jedrskega goriva (Taylor & Francis Online 2016).

Tabela 2.2: Prikaz ciljev in dejanskega napredka kitajske vlade v okviru zadnjih dveh petletnih planov

	Cilji 12. petletnega načrt	Dosežki 12. petletnega načrta	Cilji 13. petletnega načrta
Energetska intenzivnost	-16,0 %	-18,2 %	-15,0 %
Intenzivnost ogljika	-17,0 %	-20,0 %	-18 %
Nefosila goriva	11,4 %	12 %	15 %

Vir: prirejeno po Seligsohn in Hsu (2016).

Nadaljnja strategija LRK za izboljšanje energetske učinkovitosti je vzpostavitev tržno usmerjenega energetskega cenovnega mehanizma. Trenutno je energetska neučinkovitost posledica vladnega nadzora cen energije (vlada določa cene energije, ki so nižje od tržnih cen) in monopola državnih podjetij. Za zmanjšanje monopola in povečanje konkurenčnosti bodo prihodnje politike usmerjene v privabljanje večjega števila zasebnih podjetij (prav tam). Vlada se zaveda, da je potreben bolj pregleden in predvidljiv sistem določanja cen energetskih virov, ki bo hkrati olajšal njen drugi cilj, tj. spodbujanje zasebnih naložb in akterjev za vstop v energetski sektor. Politični pritisk in pritisk javnosti sta gradnika prenove Kitajskih državnih naftnih podjetij (*China's National Oil Companies – NOCs*). Julija 2015 je Ministrstvo za zemljišča in vire odprlo ponudbe za nakup šestih naftnih in plinskih blokov v Xinjiangu zasebnim podjetjem. Dražba je bila sprejeta z malo navdušenja in je zaradi relativno slabe kakovosti sredstev pritegnila le domače vlagatelje z malo izkušnjami. Kljub temu da to ne bi posegalo v prevlado NOCs, je pomenilo korak naprej v smeri nadaljnjega odpiranja naftne industrije zasebnemu kapitalu (Meidan 2016, 14).

LRK bi se lahko odločila, da se osredotoči le na uvoz nafte in plina od uveljavljenih mednarodnih dobaviteljev, vendar pa želi zaradi zaščite kitajskega trga pred nepredvidljivimi nihanji cen imeti dostop do različnih virov po vsem svetu. LRK ugotavlja, da so mednarodni energetski trgi politizirani, finančne in špekulativne strategije ter dejavnosti mednarodnih bank in skladov tveganega kapitala pa so v njenih očeh videni kot akterji, ki nerazumno dvigujejo cene. Zato si LRK prizadeva zagotoviti cenejšo in manj negotovo preskrbo z energijo v okviru mednarodne energetske strategije (Odgaard in Delman 2014, 100). To je še posebno pomembno, saj je IEA ocenila, da se bo prevlada premoga v kitajski strukturi porabe energetskih

virov le nekoliko zmanjšala. Četudi bodo vsi novi energetske programi uspešno izvedeni, bo delež premoga padel le na 51 % (Betz 2013, 6).

2.3 Diplomacija naravnih virov Ljudske Republike Kitajske

Diplomacija naravnih virov je diplomatska dejavnost, namenjena spodbujanju dostopa države do naravnih virov in zagotavljanja energetske varnosti. Varnost naravnih virov zajema tri komponente: zagotavljanje stabilne oskrbe z energetskimi in naravnimi viri, ohranjanje dobave virov po sprejemljivih cenah in zmožnost prenesti vire na fiksne lokacije, ki niso nujno v lastni državi, kjer se vire predela in porabi. Izboljšanje varnosti energetskih virov je glavni sestavni del zunanje politike LRK. Na drugi strani pa povečan nakup energetskih virov v tujini veča odvisnost držav dobaviteljic od kitajskega gospodarstva, s čimer se širi njen svetovni vpliv (Zweig 2006, 2–3).

Ob koncu leta 1992 je vodstvo LRK predlagalo, da se strategija razvoja usmeri v celostno izkoriščanje domačih in tujih virov in trgov. Od takrat naprej so tri glavne naftne družbe v LRK – CNPC, CNOOC in Sinopec – pričele s svojimi programi pridobivanja naravnih virov v tujini. Marca 1993 je CNPC uspešno kupil prvo naftno polje v Peruju, kar je pomenilo prvi vstop kitajske naftne industrije na mednarodni trg. Do leta 2005 so omenjene naftne družbe vložile več kot 7 milijard USD v več kot šestdeset mednarodnih naftnih projektov in projektov zemeljskega plina v tridesetih državah Afrike, Srednje Azije, Oceanije in Latinske Amerike. Na podlagi teh investicijskih projektov so pridobile nadzor nad zalogami nafte, ki presegajo 600 milijonov ton (Cheng 2009, 13).¹⁸ To lastništvo je za LRK pomembno z vidika varnosti zaradi prepričanja kitajskega vodstva, da LRK ne sme biti odvisna od zahodnih naftnih družb ali mednarodnega naftnega trga, še posebno v času krize.

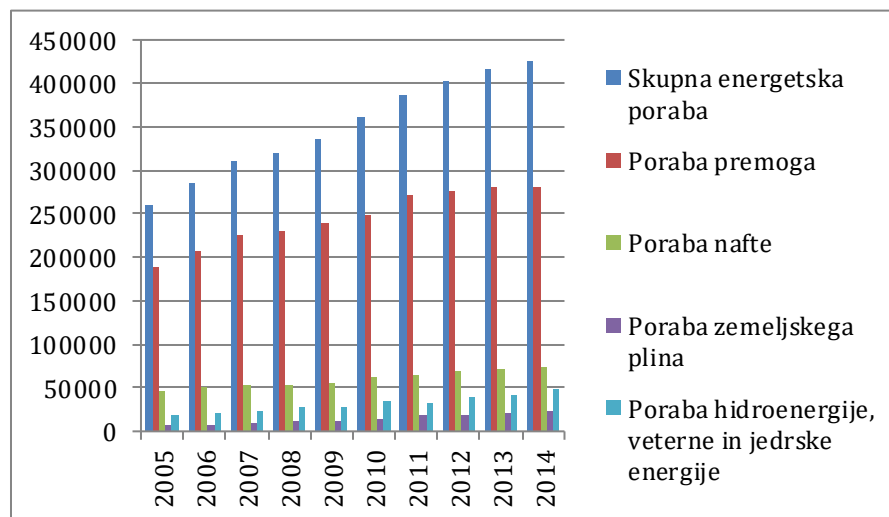
Kitajske naložbe v čezmejne projekte, usmerjene v energetske vire, so v skladu s splošno strategijo pospešitve tujih investicij, z namenom pridobitve energetskih virov, tehnologije in trgov, ki večajo konkurenčnost njihovih glavnih podjetij. Čezmejne aktivnosti glavnih naftnih podjetij so se pričele z dobavo tehničnih storitev za izboljšanje vodenja in proizvodnje starih naftnih polj, sedaj pa so se razširile še na

---

¹⁸ Nadzor se tu nanaša na lastništvo preko tržnih operacij (Cheng 2009, 13).

razvoj naftnih polj, izdelavo naftovodov in plinovodov, izvajanje inženirskih projektov, izvoz opreme in trgovino z nafto in zemeljskim plinom (Cheng 2009, 14).

Graf 2.1: Prikaz porabe različnih energetskega virov v Ljudski republiki Kitajski (v 10.000 tonah)

Vir: povzeto po National Bureau of Statistics of China (2014).

Kitajska vlada je začela pospeševati izgradnjo nacionalnega sistema varne oskrbe z nafto, ki se osredotoča na nacionalne rezerve nafte in različne vire uvožene nafte. To je pomenilo zmanjšanje kitajske odvisnosti na eno samo regijo, proizvajalko nafte, in na eno samo naftno prevozno pot. Energetska diplomacija je tako postala pomemben del splošne državne diplomacije. V 11. petletnem načrtu in govoru takratnega kitajskega predsednika Hu Jintaa na vrhu G8 v St. Peterburgu leta 2006 je razvidno, da so glavne prednostne naloge kitajske energetske strategije zagotavljanje energetske učinkovitosti, osredotočanje na domače razmere, vključevanje in sodelovanje v razvoju energetskega virov, varstvo okolja, krepitev mednarodnega in obojestransko koristnega sodelovanja ter ohranjanje prizadevanj za vzpostavitev stabilnega, ekonomičnega in čistega sistema oskrbe z energijo (Qinhua 2007, 4–6). Jintao je poudaril, da bo LRK okrepila sodelovanje z vsemi državami proizvajalkami in porabnicami energije v skladu z načelom enakosti, vzajemnih koristi in *win-win* situacije za skupno ohranjanje energetske varnosti.

Strateška naloga izhodišča za dober in hiter razvoj nacionalnega gospodarstva pomeni večjo potrebo po trajnostnem razvoju energetike in okolja. Nacionalna strategija razvoja LRK je podlaga, na kateri je osnovana kitajska energetska diplomacija (Qinhua 2007, 6–7). Energetska diplomacija deluje tudi kot pomembna

spodbuda za sprejetje strategije tujih naložb in je pomemben del nacionalne razvojne strategije (Tang 2006, 5).

2.3.1 Ljudska republika Kitajska in Afrika

LRK je bila večkrat obtožena, da podreja demokracijo in človekove pravice svojim gospodarskim interesom in tako z naložbami v tujino, kakor tudi s prodajo orožja in zagotavljanjem diplomatske podpore, podpira težavne režime. Po drugi strani pa je LRK postala največja afriška 'donatorka' razvojne pomoči. Afriške države, kot je Angola, so zamenjale posojila s strani mednarodnih denarnih skladov in agencij, ki prihajajo s celo vrsto pogojev, s posojili, ki prihajajo iz LRK brez kakršnihkoli spremljajočih omejitev. Največ kitajske razvojne pomoči gre državam, kjer kitajska podjetja vlagajo v pridobivanje energetskih virov ali imajo druge gospodarske interese. V letu 2006 je LRK napovedala dodatno pomoč v višini 5 milijard USD preferenčnih posojil in kreditov v naslednjih letih, kar pomeni dejansko podvojitvev pomoči Afriki, medtem pa je odpisala veliko neporavnanih dolgov (Müller-Kraenner 2008, 9–11).

Tabela 2.3: Prikaz lastniškega deleža kitajskih podjetij v afriških naftnih podjetjih

Investitor	Velikost deleža	Podjetje	Država
CNOOC	45 %	South African Petroleum	Nigerija
Sinopec	75 %	Sonangol	Angola
CNPC	50 %	EnCana	Čad
Sinopec	80 %	Shell	Kamerun
CNPC	51 %	Varun Industries	Madagaskar
CNOOC	33 %	Tullow Oil	Uganda
Sinopec	20 %	Total	Nigerija
Sinopec	10 %	Marathon	Angola
Sinopec	33 %	Apache	Egipt
CNOOC	85 %	Kingfisher	Uganda

Vir: AEI (2016).

Trgovina med LRK in Afriko je bila pred dvema desetletjema zanemarljiva, leta 2013 pa je dosegla 200 milijard USD, za 100 milijard USD pa je bilo naložb

namenjenih energiji in infrastrukturi. Tako je Afrika postala največji trgovinski partner LRK. V letu 2012 je skoraj tretjina celotnega uvoza nafte v LRK prišla iz Afrike, LRK pa si prizadeva še razširiti svojo prisotnost na tej celini (Chen in Su 2014). Največ naložb in trgovine v tej regiji poteka med LRK in Sudanom (Priloga D). CNPC ima 40 % delež v konzorciju za razvoj velikih naftnih polj in gradi izvozni terminal v Sudanu. V Nigeriji pa LRK pomaga graditi največje območje proste trgovine in je sodelovala pri gradnji dodatne rafinerije (Chen in Su 2014). Kot obetaven vir pridobivanja energije je LRK definirala tudi Angolo, ki ji zagotavlja milijardne kredite in razvojno pomoč v zameno za ugodno obravnavo svojih naftnih interesov ter z gradnjo železnice pomaga pri obnovi po uničujoči državljanski vojni. Leta 2007 je Angola prehitela Savdsko Arabijo kot največji dobavitelj nafte LRK.¹⁹ Kitajska vlada je izvedla tudi več diplomatskih obiskov v sedem afriških držav, vključno z Demokratično republiko Kongo, državo, ki šele začinja izkoriščati svoje naftne vire (Müller-Kraenner 2008, 10). Od leta 2005 je LRK vložila v infrastrukturo – gradnjo cest, letališč in stanovanj, ki so bistvenega pomena za gospodarski razvoj celine – v Afriki več kot 44 milijard USD (Chen in Su 2014).

2.3.2 Ljudska republika Kitajska in Latinska Amerika

LRK povečuje dobavo nafte iz Latinske Amerike, še zlasti zato, ker Brazilija, Ekvador in Venezuela uporabljajo surovo nafto za poplačilo kreditov s strani Kitajske razvojne banke, odobrenih v času svetovne finančne krize 2008–2009 (Daojiong in Meidan 2015, 8). Že vse od leta 1960 je LRK zagotavljala omejeno razvojno pomoč manjšemu številu latinskoameriških držav, v 21. stoletju pa je ojačala svoje gospodarske vezi s povečanim trgovanjem in raznolikimi naložbami. Med letoma 2000 in 2009 se je trgovina med LRK in državami Latinske Amerike povečala z 10 milijard USD na 130 milijard USD, v letu 2012 pa so naložbe v Latinsko Ameriko predstavljale 13 % vseh naložb LRK v tujino. Prednost je dana energetskega sektorju, ki je usmerjen predvsem v Venezuelo zaradi nafte in Brazilijo zaradi hidroelektrike (druga največja svetovna proizvajalka). Hkrati pa je LRK od leta 2012

---

¹⁹ Gre za dobavo nafte po vnaprej določenih nizkih cenah, ki si jih je LRK zagotovila s posojili. Posojila so omogočila favoriziranje kitajskih podjetij za izvajanje projektov, omogočajo dostop do naravnih virov in lokalnih trgov ter zagotavljajo zaposlitev kitajskim delavcem. Hkrati pa je LRK v afriških državah pridobila zaveznika, ki podpira njeno politiko (Sun 2014).

zelo razširila svoj kulturni vpliv z izgradnjo konfucijskih inštitutov po vsej Latinski Ameriki (Chen in Su 2014).

2.3.3 Ljudska republika Kitajska in Bližnji vzhod

Skozi leta je LRK prispevala k raznolikosti svoje oskrbe z energijo tudi s pridobivanjem nafte z Bližnjega vzhoda. Najbolj opazen je naftni odnos LRK z Irakom. Leta 2008 je CNPC izpogajal razvojne pravice za naslednjih 23 let nad naftnim poljem v al-Ahdabu, leta 2010 pa je CNOOC pridobil delež v naftnih poljih Maysan ob meji med Irakom in Iranom. To je predstavljalo pomemben korak za vključenost kitajskih podjetij v iraškem sektorju za pridobivanje in proizvodnjo energetskih virov in omogočilo izvedbo naložb v 20 % vseh iraških projektov, vezanih na naftna polja (Daojiong in Meidan 2015, 8). Prav tako so bile podpisane pogodbe za dvakratno povečanje iraškega izvoza surove nafte v LRK – proces, ki se je začel leta 2013, ko je Irak znižal svoje izvozne cene. V aprilu 2014 je CNPC sklenil posel z državnim naftnim podjetjem v Abu Dabiju in tako zabeležil prvo udeležbo v Združenih arabskih emiratih, kar prikazuje premik Abu Dabija od tradicionalnih zahodnih mednarodnih naftnih investitorjev k azijskim partnerjem (prav tam).

Vendar pa se je odvisnost LRK od Bližnjega vzhoda povečevala postopoma. Bližnji vzhod je trenutno največji izvoznik nafte v LRK in je v letu 2011 predstavljal kar 51 % uvožene nafte. Predpostavlja se, da se bo kitajski uvoz surove nafte iz te regije do leta 2020 povečal na 70 %. Največji dobavitelj energije v regiji z 20 % vsega uvoza nafte v LRK je Savdska Arabija. Velik dobavitelj je tudi Iran, ki prispeva približno 10 %. Z obema državama je LRK ohranila prijateljske odnose. Številni kitajski voditelji so obiskali Savdsko Arabijo, LRK pa je tudi zavlačevala sankcije Organizacije združenih narodov (OZN) proti Iranu. Toda interes LRK na Bližnjem vzhodu se ne ustavi le pri nafti. Tako kot drugod, je LRK tudi tu razširila svoje gospodarske vezi preko trgovine, ki je od leta 2005 do leta 2009 zrasla za 87 %, številna podjetja pa so vključena v velike infrastrukturne projekte (Chen in Su 2014).

Kot vidimo iz zgornjih primerov, so LRK in NOCs do leta 2014 bistveno povečali svojo prisotnost na svetovnih trgih, s ciljem, da LRK postane močnejša v svetovnih merilih in aktivno vpliva na svetovne cene nafte (Meidan 2016, 16). V nadaljevanju bomo podrobno preučili vključenost in delovanje LRK v Srednji Aziji in JV Aziji, kar je tudi razlog, zakaj regiji nista bili vključeni v zgornjo analizo.

3 Ljudska republika Kitajska in Srednja Azija

Mednarodna vključenost LRK v Srednjo Azijo je bila od razpada ZSSR leta 1991 do terorističnega napada v ZDA leta 2001 bolj mrtva točka na papirju. Tako RF in LRK kot tudi Indija, Iran, Pakistan in Turčija so kazali svoj interes za smer razvoja regije. LRK je primanjkoval občutek nujnosti, ostalim državam pa zmožnost za poglobljeno sodelovanje (Olcott 20015, 21–22). Dejstvo, da LRK deli državno mejo s tremi od petih držav Srednje Azije (Kazahstan, Kirgizija in Tadžikistan), je bilo razlog za nizek interes osamosvajanja srednjeazijskih držav. Vendar pa je bila LRK, vsaj na začetku, manj pripravljena kot RF agresivno uveljavljati svoj nacionalni interes (Olcott 2005, 61).

3.1 Strateški pomen regije za Ljudsko republiko Kitajsko

Razpad ZSSR je predstavljal grožnjo, a hkrati tudi priložnost za LRK v Srednji Aziji, ki si je prizadevala rešiti problem določitve meja. Po priznanju suverenosti srednjeazijskih držav leta 1991 in vzpostavitvi diplomatskih odnosov leta 1992 je LRK pričela z bilateralnimi posvetovanji glede meja. Proti koncu leta je pristala na pogajanja na multilateralni ravni, ki so leta 1992 v Minsku vodila do ustanovitve skupine 'Šanghajskih pet' (poimenovane tudi Šanghajski dialog ali Šanghajski forum), ki se je leta 2001 preimenovala v SCO.²⁰ Dve leti kasneje so bila opredeljena načela političnega sodelovanja, in sicer mirno sožitje in vzdrževanje sosedskih odnosov, medsebojno sodelovanje in spodbujanje gospodarske blaginje, nevmešavanje v notranje zadeve Srednje Azije ter spoštovanje ozemeljske celovitosti in suverenosti (Pop 2010). V prvi polovici 90. let je bil kitajski ekonomski interes omejen, izoblikovane pa ni bilo niti celostne zunanje politike do Srednje Azije (Paramonov in Strokov 2010, 20; Pop 2010). Srednjeazijske države LRK v tem obdobju niso videle kot pomembnega ekonomskega partnerja, temveč so se osredotočale na Zahod in RF,

---

²⁰ Organizacija, katere države članice so LRK, Kazahstan, Kirgizija, RF, Tadžikistan in Uzbekistan, je originalno pričela delovati leta 1996 kot Šanghajski forum, leta 2001 se je pridružil še Uzbekistan in sledilo je preimenovanje v SCO, z namenom reševanja netradicionalnih varnostnih groženj in večjega ekonomskega sodelovanja. Leta 2015 so države članice sprejele strategijo razvoja SCO, ki kot prednostno nalogo za naslednje desetletje opredeljuje krepitev financ, naložb in trgovinskega sodelovanja. LRK je predlagala ustanovitev razvojne banke in območja svobodne trgovine, a je RF te pobude do sedaj uspešno zatirala (Albert 2015).

kot tudi na nekatere finančno atraktivne in kulturno bližnje muslimanske države na Bližnjem vzhodu (Paramonov in Stokov 2010, 20).

Šele v sredini 90. let 20. stoletja je LRK prvič pokazala zanimanje za nafto in energetske komplekse Srednje Azije, kar je bilo vidno v naraslem številu projektov in investicij v države, bogate z minerali in nafto (Pop 2010).²¹ Kitajski proizvajalci so povečali svojo prisotnost na regijskih trgih, gospodarstvom Srednje Azije pa so bila odobrena večja posojila (Paramonov in Stokov 2010, 20; Pop 2010). LRK je bila videna v vlogi strateškega investitorja oziroma kreditodajalca in ekonomskega partnerja, saj so srednjeazijske države potrebovale povečane količine kitajskih potrošniških dobrin in gradbene mehanizacije (Paramonov in Stokov 2010, 20).

Čeprav so proizvodni stroški v Srednji Aziji višji od tistih na Bližnjem vzhodu, LRK meni, da so te naložbe dolgoročno varne. Dobavo energije iz Srednje Azije v LRK je mogoče enostavno fizično zavarovati vse od pridobivanja do terminala. Za dosego tega je LRK uporabila različne instrumente: nakup lastniških deležev v naftnih in plinskih poljih ter v različnih projektih in podjetjih; diverzifikacija dobaviteljev nafte in plina ter prevoznih poti; sklepanje bilateralnih sporazumov; investicije v hidroenergijo, minerale in infrastrukturo za prevoz surovin; ter domače reforme v provinci Xinjiang. Naložbe NOCs v energetska območja v Srednji Aziji so bile pogosto dojete kot agresivne (Pop 2010). Kljub opisanemu pa kitajski vpliv v regiji ostaja še precej skromen, z izjemo gospodarstva (Scobell in drugi 2014).

Kitajska politika do Srednje Azije je oblikovana na podlagi štirih dejavnikov: 1) varnostne grožnje; 2) ohranjanje miru, predvidljivosti in posvetne oblasti v državah Srednje Azije; 3) povečanje kitajskega vpliva v Srednji Aziji in omejitev vpliva drugih velesil; in 4) spodbujanje gospodarskih interesov v Srednji Aziji ter povečanje energetske varnosti. Prvi in drugi dejavnik se nanašata na zagotavljanje notranje stabilnosti in celovitosti ter zaščito nacionalne enakosti, kar je osrednjega pomena za zunanjo politiko LRK. Bližina regije vodi LRK v dojemanje politike srednjeazijskih držav in varnosti kot projekcijo svoje notranje varnostno-politične agende (Blank 2008, 82). Še posebno je usmerjena v preprečevanje notranjih nemirov med etničnimi manjšinami kot so Ujguri v Xinjangu (Blank 2008, 82; Masoud 2014; Scobell in

---

²¹ V drugi polovici 20. stoletja so bile aktivnosti LRK in njenih podjetij v energetskem sektorju usmerjene predvsem v nafto in plin v Kazahstanu. Šele v začetku 21. stoletja se je interes postopoma razširil po celotni regiji z namenom diverzifikacije (Paramonov in Stokov 2010, 19).

drugi 2014),²² ki prebivajo tudi zunaj nacionalnih meja. Povezovanje notranjih in zunanjih izzivov predstavlja največji strah LRK (Scobell in drugi 2014).²³ Strah in ranljivost za LRK predstavlja tudi prevoz energetskih virov po morskih poteh. Rezultat tega je velik interes za pridobivanje dostopa do energetskih virov in njihovo prevažanje po prometnih poteh, naftovodih in plinovodih od Srednje Azije, RF in pristanišč v Pakistanu. Te poti so strateški prehodi, ki so izjemnega pomena za energetska varnost in zmanjševanje ranljivosti LRK na področju motenj dostave nafte z Bližnjega vzhoda (Scobell in drugi 2014).

LRK postaja močan konkurent RF glede števila poslov v energetskega sektorju, medtem ko sta Indija in Japonska manj uspešni pri uresničevanju svojih energetskih interesov v tej regiji (Pop 2010). LRK je po letu 2010 tudi prehitela RF kot vodilnega trgovinskega partnerja Srednje Azije ter okrepila svojo sposobnost pridobivanja energetskih virov iz regije preko gradnje naftovodov in plinovodov (Scobell in drugi 2014) ter številnih infrastrukturnih projektov v regiji. Ta prizadevanja kažejo na pomembnost Srednje Azije za kitajsko vlado (Masoud 2014). Do sedaj sta nafta in plin predstavljala glavnino ekonomskih in energetskih regionalnih politik LRK, ta pa je v zadnjih letih pokazala veliko interesa tudi za druge sektorje, in sicer nuklearno energijo (Kazahstan), proizvodnjo električne energije (Kazahstan, Tadžikistan, Uzbekistan in Kirgizija) in premogovništvo (Kirgizija) (Paramonov in Stokov 2010, 21). Države Srednje Azije, predvsem Kazahstan, so lahko kanal stabilnosti, saj lahko njihovi naravni viri zadovoljijo potrebe po energiji s strani LRK. Vseh pet držav je bogatih z nafto, zemeljskim plinom in drugimi viri, zaradi česar je kitajska razširitev ekonomskega sodelovanja s temi državami popolnoma razumljiva (Masoud 2014).²⁴

---

²² Xinjiang je postal del Kitajskega cesarstva leta 1884. Vendar pa so se vse od priključitve k cesarstvu muslimanski Ujguri, domačini province, poskušali ločiti in ustvariti svojo lastno samostojno državo. Med nemiri in nestabilnostjo v letih 1930–1940 so se Ujguri odcepili in ustvarili samostojno državo imenovano Xinjiang, ki pa jo je Mao z ustanovitvijo LRK priključil nazaj. Veliko Ujgurov se je izselilo iz LRK in naselilo po vseh petih državah Srednje Azije (Masoud 2014).

²³ Nestabilnost v Srednji Aziji lahko povzroči terorizem in ekstremizem, ki sega čez državne meje, kar bi vzpodbudilo separatistično ujugursko gibanje v Xinjangu (Petersen in Barysch 2011, 39).

²⁴ Tadžikistan in Kirgizija ne posedujeta bistvenih surovin – obstajajo domneve, da se na področju tadžikistanskega Bokhtarja nahajajo pomembni viri nafte in plina – in se zanašata na hidroenergijo. Skupaj predstavljata kar 70 % celotne zmogljivosti Srednje Azije. V času ZSSR je bila energija prenesena in deljena znotraj regije skozi Kazahstan in Uzbekistan, a je Uzbekistan izstopil iz skupnega sodelovanja in tako pustil Turkmenistan in Tadžikistan izolirana od enotnega energetskega sistema Srednje Azije. Pojavljajo se govorice o izvedbi projekta trgovanja z električno energijo med Srednjo in Južno Azijo (CASA-1000), ki bi povezal Kirgizijo in Tadžikistan s Pakistanom. Verjetno je, da projekta ne bo moč izvesti zaradi finančnih in političnih razlogov. Uzbekistan se boji, da bi nove hidroelektrane negativno vplivale na njegovo varnost oskrbe z energijo (Romanowski 2014).

LRK naj bi, po teoriji, potreba po energetskih virih vodila v partnerstvo z RF, namesto tega pa jo vodi k raziskovanju možnosti v energetsko bogati kaspijski regiji. Zdi se, da se LRK zdi lažje ukvarjati se z manjšimi srednjeazijskimi državami, ki se navdušujejo nad raznoliko bazo strank, kot z RF, katere energetska politika do LRK je zapletena zaradi geostrateških razlogov. Želja LRK po pridobivanju neposrednega dostopa do energetskih virov je lažje uresničljiva v Srednji Aziji kot v RF (Petersen in Barysch 2011, 40).

3.2 Sodelovanje s srednjeazijskimi državami na energetskega področju

Najpomembnejši med srednjeazijskimi dobavitelji energije LRK je RF, državi pa sta povezani preko naftovoda in plinovoda. Poleg pomoči pri gradnji infrastrukture pa LRK regiji nameni veliko finančne pomoči, ki jo predstavljajo naložbe v različne sektorje lokalnih gospodarstev, posojila z nizkimi obrestnimi merami in paketi pomoči s strani kitajske Eximbank in Kitajske razvojne banke. LRK je izvedla naložbe v hidroenergetski sektor (Kazahstan, Kirgizija in Tadžikistan); mineralno industrijo, predvsem zlato (Kazahstan, Kirgizija), aluminij (Tadžikistan) in uran (Kazahstan); telekomunikacijski sektor in infrastrukturni sektor – ceste, tuneli in železnice, tako v Srednji Aziji kot v Afganistanu,²⁵ z namenom razvoja nove svilene poti in vzpostavitve povezave z Iranom in Pakistanom²⁶ (Pop 2010, 206). Z naraščajočo odvisnostjo od uvožene energije sta za LRK pluralnost virov in varnost prenosa energije postala nujnost (Tang 2006, 5).

---

²⁵ Ocenjeno je, da naj bi Afganistan imel energetske zaloge v vrednosti 1,596 milijard sodčkov nafte in 36,462 trilijona kubičnih metrov zemeljskega plina. Leta 2011 je CNPC dobil dovoljenje za vrtanje nafte in zemeljskega plina v provincah Sari Pul in Faryab, kar predstavlja prvo energetska koncesija tujemu podjetju. LRK razmišlja tudi o gradnji plinovoda med obema državama, poleg tega pa je v okviru strateškega partnerstva odobrila posojilo v višini 23,8 milijonov USD (Daly 2012).

²⁶ LRK in Pakistan sta vzpostavila diplomatske odnose leta 1951 in ostali močni zaveznici predvsem na političnem in vojaškem področju. Nova faza odnosov se je pričela leta 2015 z izvajanjem predloga o Kitajsko-pakistanskem gospodarskem koridorju, ki naj bi spremenil Pakistan v regionalno gospodarsko središče in pomagal pri gospodarskem razvoju Xianjanga. LRK načrtuje gradnjo železnic, cest, sončne in vetrne elektrarne ter drugih energetskih projektov z naložbami in ugodnimi posojili. Projekti v prvem delu predloga naj bi bili dokončani leta 2018 (Lee 2016). LRK je že vzpostavila pomorska bazo v Bangladešu, zgradila dve pristanišči na obali Arabskega morja in prevzela nadgradnjo in obratovanje pakistanskega pristanišča Gwadar, kar bo zmanjšalo kitajsko oddaljenost od Perzijskega zaliva, preko katerega LRK dobi 60 % nafte. Prisotnost LRK v Indijskem oceanu, ki ji omogoča odskočno desko do Arabskega morja in Perzijskega zaliva, ni bila dobro sprejeta v Indiji, ki že pripravlja svojo mornarico, da se zoperstavi LRK (Chen in Su 2014; Luft 2015). Interes LRK v Perzijskem in Bengalskem zalivu pa ne pomeni upadanja zanimanja za okoliške vode v Južnem in Vzhodnem kitajskem morju. Ravno nasprotno, preusmeritev LRK od mednarodne k lokalni oskrbi z energijo bo naredila LRK v okoliških morjih še odločnejšo (Luft 2015).

3.2.1 Kazahstan

V prvi polovici 90. let 20. stoletja je LRK videla Kazahstan kot glavni cilj ekonomskih in energetskih interesov, usmerjenih v trgovanje, šele v drugi pa se je povečal kitajski interes v energetskem sektorju (Paramonov in Strovov 2010, 22). Danes LRK obvladuje že 20 % kazahstanske proizvodnje nafte. Kazahstan je vodilni proizvajalec nafte v regiji s približno 1,6 milijona sodčkov na dan, od katerih jih je približno 90 % izvoženih (Romanowski 2014). Da bi prekinil ruski monopol, se je Kazahstan vključil v Baku-Tbilisi-Ceyhan (BTC) naftovod, ki je pričel delovati leta 2006 in je ena najdaljših povezav na svetu (2.300 km). Dogovor o gradnji je bil sprejet leta 1977, izgradnja prvega, zahodnega dela, je bila dokončana leta 2004, odsek od centralnega Kazahstana do LRK pa se je odprl leta 2009. LRK, preko CNPC, je bila ključnega pomena pri gradnji in financiranju naftovoda (Petersen in Barysch 2011, 40–41). Čeprav naj bi se njegova zmogljivost podvojila do sredine desetletja na 400.000 sodčkov na dan, bi bila dobava še vedno omejena v primerjavi z načrtovanimi širitvami kaspijskega naftovoda skozi RF in Črno morje. Dolge razdalje, še posebno od Kaspijskega morja, ki jih mora kazahstanska nafta prepotovati do kitajskih trgov, delajo le-to drago za LRK. Vendar pa razvoj številnih drugih naftovodov v Kazahstanu trpi zaradi zamud, kar bi lahko prispevalo k hitrejši rasti izvoza v LRK, kot je trenutno predvideno (Petersen in Barysch 2011, 41).

Naslednji projekt je bil naftovod med Kazahstanom in LRK (*Kazakhstan-China Pipeline* – KCP). Prvi del naftovoda od Atyraua v LRK do Kenkiyaka v Kazahstanu v vrednosti 700 milijonov USD in dolžine 448 km sta skupaj zgradila CNPC in kazahstansko državno naftno podjetje KazMunaiGaz. Prvi del je bil dokončan leta 2005 in začel delovati leta 2006, drugi del (Kenkiyak-Kumkol naftovod) pa je začel delovati leta 2009. Leta 2013 sta Kazahstan in LRK podpisala sporazum za razširitev zmogljivosti naftovoda (Konstantin 2012, 26–28; Liao 2006, 65). Drugi velik projekt je bila izgradnja plinovoda CACGP (Prioga E) (Ratner in drugi 2016, 19; Wong 2015),²⁷ ki je v lasti in upravljanju CNPC (Wong 2015). Leta 2008 sta KazTransGaz

---

²⁷ CACGP je izrednega pomena za LRK, saj dobavlja večjo količino plina kot KCP. Sestavljajo ga tri obstoječe linije A, B in C, ki potekajo od Turkmenistana preko Uzbekistana, Tadžikistana, Kazahstana do meje s Kitajsko v Xinjiang regiji (Ratner in drugi 2016, 19; Wong 2015). Linija A in B imata skupno razdaljo 1.819 kilometrov, obratovati pa sta začeli leta 2009 in 2010. Načrtovana je tudi izgradnja linije D, ki bo potekala od Turkmenistana skozi Uzbekistan, Tadžikistan in Kirgizijo in naj bi pripomogla k povečanju pošiljk plina v LRK. Konstrukcija se je pričela leta 2014, obratovanje linije D naj bi se začelo leta 2016, a je bil začetek prestavljen na leto 2020 (Ratner in drugi 2016, 19).

in Trans-Asia Gas Pipeline Limited (podružnica CNPC) ustvarila Asian Gas Pipeline Company, z namenom dostave zemeljskega plina preko kazahstanskega dela CACGP. Prvi del plinovoda poteka od Kazahstana do Uzbekistana in je začel delovati leta 2009, druga faza ali t. i. Beyneu-Bozoy-Kyzylorda-Shymkent plinovod pa je še v izgradnji na podlagi kitajskih posojil (Konstantin 2012, 28) in naj bi začel delovati leta 2017 (The Prime Minister of Kazakhstan 2015).

V Kazahstanu je AktobeMunaiGaz, podjetje pod nadzorom CNPC, tretji največji proizvajalec nafte, takoj za kazahstanskim državnim podjetjem KazMunaiGaz in konzorcijem, ki ga razvijata Tengiz in Karachaganak. Četrty največji proizvajalec je MangistauMunaiGaz, kjer je CNPC leta 2009 kupil 50 % delež, s čimer je delež kazahstanske nafte, proizvedene pod kitajskim nadzorom, narasel na 19 % (Petersen in Barysch 2011, 40). Velika zmaga LRK je bil prevzem PetroKazakhstan (Petrokaz) leta 2005, s katerim je pridobila popolno lastništvo nad naftnim poljem Kumkol South in skupno lastništvo nad naftnim poljem Kumkol North z ruskim podjetjem Lukoil. Ker naftno polje Kumkol leži na sredini naftovoda med Kazahstanom in LRK, pridobitev pravic nad naftnim poljem s strani Petrokaza ni samo povečalo rezerv nafte, ki jih ima CNPC v Kazahstanu, ampak je tudi pripomoglo k izboljšanju učinkovitosti naftovoda (Liao 2006, 66). Skozi vrsto sporazumov o sodelovanju leta 2009 med Kazatomprom, ki je kazahstanski jedrski holding v državni lasti, kitajsko korporacijo China General Nuclear Power Group in Kitajsko državno jedrsko korporacijo je Kazahstan postal največji tuji dobavitelj urana (obvezal se je, da bo letno dobavljal okoli 24.000 ton urana do leta 2020) v LRK (Tang 2015, 12–13).

LRK je tako po javnih razpisih pridobila vsa naftna in plinska polja, ki so pripadala tujim investitorjem, in na podlagi prevzema velikih objektov s Kazahstanom ustvarila skupna podjetja. Kljub naraščajočemu številu podjetij s kitajskim kapitalom, ki delujejo v kazahstanskem energetske sektorju, širšemu razponu aktivnosti teh podjetij in večjemu obsegu proizvodnje ostaja kitajski lastniški delež skromen (Konstantin 2012, 30–31).

3.2.2 Kirgizija

LRK je na Kirgizijo od nekdaj gledala kot na strateško oporno točko, iz katere lahko poveča svoje trgovanje v Srednji Aziji (Paramonov in Stokov 2010, 25). Kitajski interes v Kirgizijo ni vezan na energijo, ampak na prevoz in logistiko –

Kirgizija predstavlja bazo za pretovarjanje kitajskih izdelkov, namenjenih za prodajo v Srednji Aziji in delno v RF (Konstantin 2012, 40). Trgovinski odnosi med državama so se povečali šele po letu 2004 (Paramonov in Stokov 2010, 23), kljub temu pa LRK deluje tudi na energetskega področju. Leta 2004 sta LRK in Kirgizija postala partnerja pri izgradnji dveh hidroelektrarn na reki Naryn, a so bili načrti ukinjeni. Leta 2006 sta državi podpisali protokol o dolgoročnem sodelovanju pri izgradnji in rekonstrukciji omrežja elektrarn in električnih postaj, ki predvideva vzajemno koristnost in tudi izmenjavo tehničnih izkušenj (Konstantin 2012, 40–41).

Kirgizija nima naftne rafinerije in je na področju naftnih derivatov 100 % odvisna od RF. Vendar pa se ta situacija spreminja, saj je konec leta 2014 LRK financirala izgradnjo dveh rafinerij v mestih Kara-Balta in Tokmok. Obe sta strateško postavljeni ob železnici, ki povezuje Kirgizijo s Kazahstanom in RF preko kazahstanskega mesta Aktobe, kjer CNPC nadzoruje pomembna naftna polja, iz katerih bo Kazahstan oskrboval te rafinerije. S skupno proizvodno zmogljivostjo 1,35 milijona ton naftnih derivatov na leto bi lahko ti dve rafineriji krili letno porabo naftnih derivatov v Kirgiziji (Douaud 2014). Finančna prisotnost LRK se najbolj čuti v manjših projektih v rudarstvu, prevoznih projektih, proizvodnji konstrukcijskega materiala in tehnični pomoči vladi. Naložbe v nafto in energetske komplekse so maloštevilne in majhne (Paramonov in Stokov 2010, 25), je pa LRK vložila v del plinovoda CACGP, ki gre skozi Kirgizijo, in izvaja naložbe v električne projekte ter električna omrežja (Romanowski 2014).

3.2.3 Tadžikistan

Država, ki z LRK deli 500 kilometrov dolgo mejo, je povečala ekonomsko sodelovanje z LRK šele v letu 2005. To je vodilo v večjo vključenost LRK, kitajska podjetja pa so si pridobila relativno močan položaj v glavnih ekonomskih sektorjih države, še posebno v energetskega. LRK je postala glavni kreditodajalec (Paramonov in Stokov 2010, 25), tretji največji trgovinski partner²⁸ in drugi največji investitor (Lintao 2014). LRK je vložila več kot 100 milijonov USD v rudarski sektor Tadžikistana in podpisala dogovor o izgradnji linije D plinovoda CACGP,²⁹ ki naj bi privabil dodatne naložbe v vrednosti 3 milijard USD, ustvaril nova delovna mesta in

²⁸ Bilateralno trgovanje je leta 2013 doseglo 1,96 milijarde USD (Lintao 2014).

²⁹ Najdaljši del linije D poteka skozi Tadžikistan (410 km) (Lintao 2014).

pomagal pri diverzifikaciji, saj se Tadžikistan trenutno zanaša le na hidroelektriko (Lintao 2014; Romanowski 2014). Leta 2014 sta državi ustanovili skupno podjetje China-Tajikistan Gas Pipeline Ltd. Co., preko katerega bosta skupaj zgradili in upravljali tadžikistanski del linije D (Priloga D). Kljub temu strateški pomen Tadžikistana za LRK ostaja omejen, zato namerava LRK izkoristiti zapletene odnose Tadžikistana z nekaterimi sosednjimi državami za sodelovanje pri gradnji železnice, ki bi povezala obe državi (Odintsov 2016; Olcott 2005, 199).

Leta 2006 sta državi podpisali memorandum, s katerim so bili odobreni trije projekti, in sicer izgradnja dveh električnih vodov – Lolazor-Khatlon in Jug-Sever – in izgradnja avtoceste Dushanbe-Khujad-Chanak (Konstantin 2012, 39). Ostali dogovori, sklenjeni med državama, se večinoma nanašajo na izgradnjo hidroelektrarne, termoelektrarne Dushanbe-2, železniškega predora Vahdat-Yavan in celo kmetijskega znanstvenega centra Khatlon, vendar pa večina teh projektov še ni implementiranih (Konstantin 2012, 39; Odintsov 2016). Državi sta leta 2010 podpisali tudi dogovor o novih posojilih v vrednosti 37 milijonov USD s strani kitajske Eximbank in dodatnega v višini 26,5 milijona USD leta 2011. Problem, ki je nastal, je poplačilo dolgov. Trenutno kitajska posojila tvorijo kar 36,6 % celotnega zunanega dolga republike (Konstantin 2012, 39–40).

3.2.4 Turkmenistan

Interes za širitev ekonomske prisotnosti v Turkmenistanu je nastal po letu 2006, ko je LRK jasno identificirala dolgoročne strateške interese v državnem plinskem sektorju. Trgovanje se navezuje na kitajski izvoz strojev in opreme, namenjene kitajskim podjetjem, ki so vključena v projekte v turkmenistanskem naftnem in plinskem sektorju. Država v zameno daje LRK relativno širok dostop do njene naftne in plinske industrije (Paramonov in Stokov 2010, 26). Z vidika energetske varnosti je Turkmenistan za LRK posebno pomemben, saj uvoz od tam predstavlja kar 89 % celotnega kitajskega uvoza zemeljskega plina (Ratner in drugi 2016, 19; Wong 2015). Njegova pomembnost je z novo kitajsko strategijo večje uporabe zemeljskega plina na račun zmanjšanja odvisnosti od premoga le še narasla (Wong 2015).

Turkmenistan si kot glavni izvoznik zemeljskega plina prizadeva za zmanjšanje ruske prevlade nad tranzitom, zato je leta 2006 z LRK podpisal dogovor za izgradnjo plinovoda med obema državama – turkmenistanski del plinovoda CACGP

(Konstantin 2012, 34–35; Liao 2006, 67; Romanowski 2014). LRK je plinovod, katerega gradnja se je pričela leta 2008, financirala sama in zgradila vso potrebno infrastrukturo ter zakupila večino izvoza plina iz Turkmenistana. Leta 2007 sta se državi dogovorili o nakupu zemeljskega plina v višini 30 do 40 milijard kubičnih metrov letno za obdobje naslednjih 30 let (Zhang 2014, 101), medtem ko so se ruske številke po izgradnji plinovoda leta 2009 zelo zmanjšale in ne kažejo nobenih znakov vračanja na prejšnje ravni (Romanowski 2014). Leta 2010 sta državi podpisali dogovor o povečanju uvoza plina iz Turkmenistana skozi plinovod CACGP, leta 2011 pa je bil podpisan dogovor o posojilu Kitajske razvojne banke, s plinom kot načinom plačila. Velike naložbe so bile izvedene tudi v izgradnjo plinovoda vzhod-zahod, ki naj bi letos pričel delovati. Poleg tega se pričakuje, da se bo v prihodnosti dokončala tudi povezava Turkmenistan-Afganistan-Pakistan-Indija (TAPI) (Konstantin 2012, 37).

Turkmenistan je tudi država, kjer CNPC izvaja velike naložbe v plinska polja (Ratner in drugi 2016, 19). Leta 2007 sta CNPCC in Turkmenistanska državna agencija za ogljikovodike podpisali sporazum o delitvi proizvodnje v skupini plinskih polj Baktyyarlyk na desnem bregu reke Amur, kjer se nahajajo surovine za izgradnjo zgoraj omenjenega plinovoda med državama (Petersen in Barysch 2011, 43; Konstantin 2012, 35). Leta 2009 je CNPC skupaj z drugimi naftnimi podjetji pridobil pravico do izkoriščanja največjega plinskega polja v Turkmenistanu – South Ýöölten. Kitajska razvojna banka je leta 2009 Turkmengazu namenila 4 milijarde USD posojil za razvoj blokov A in B omenjenega plinskega polja (Zhang 2014, 101), leta 2011 pa še dodatne 4,1 milijarde USD (Petersen in Barysch 2011, 52; Wong 2015). Turkmenistan je obljubil poplačilo posojil prek dobave plina, kar ga veže v dolgoročni energetske odnos z LRK (Petersen in Barysch 2011, 52). Leta 2013 sta državi podpisali Skupno deklaracijo o vzpostavitvi strateškega partnerstva med Turkmenistanom in LRK, s katero se je začela gradnja druge faze plinskega polja Galkynysh, ki je drugo največje plinsko polje na svetu (Zhang 2014, 101–102).

LRK je tako postala največji investitor v gospodarstvo, kot tudi največji kupec turkmenistanskega plina (Konstantin 2012, 35–38), CNPC pa prvo in do sedaj edino tuje podjetje,³⁰ ki mu je bil dovoljen neposredni dostop do izkoriščanja bogatih rezerv zemeljskega plina v Turkmenistanu, zaradi česar ima privilegiran položaj. IEA

---

³⁰ Pri razvoju večjih in dostopnejših kopenskih zalog plina lahko tuja podjetja zaenkrat sodelujejo le kot ponudniki storitev, kar pa za večino ni privlačna možnost (Petersen in Baryscha 2011, 48).

ocenjuje, da bi v primeru nadaljnega razvoja proizvodnje plina v Turkmenistanu LRK lahko polovico potrebnega uvoza plina do leta 2020 pridobila iz Srednje Azije. Poleg svojih tradicionalnih strank, RF, in novih izvoznih trgov, LRK, Turkmenistan prodaja manjše količine plina tudi Iranu. Vendar pa je potencial Irana kot stranke omejen zaradi mednarodnih sankcij in lastnih zalog plina. Indija in Pakistan bi lahko bila potencialna kupca in rivala LRK, če bi našli tranzitno pot skozi Iran in Afganistan (Petersen in Barysch 2011, 42–52).

3.2.5 Uzbekistan

Odnosi med Uzbekistanom in LRK so bili na začetku omejeni na trgovanje, sodelovanje na energetskega področju pa se je začelo leta 2005, ko je bil podpisan sporazum o kitajskih naložbah v izkoriščanje plina na uzbekistanskih plinskih poljih (Konstantin 2012, 23; Paramonov in Strokov 2010, 28). Za delo na tem področju je bilo ustanovljeno podjetje UzChina National Petroleum Corporation. Leta 2007 je bil podpisan sporazum o sodelovanju Uzbekistana pri izgradnji plinovoda CACGP, za namen katerega je bilo leta 2008 ustanovljeno skupno podjetje Asia Trans Gas. Leta 2010 sta Uzbekneftegaz in CNPC podpisala okvirni dogovor o odkupu in prodaji zemeljskega plina (Konstantin 2012, 33). Leta 2006 sta omenjeni družbi podpisali dodatna dva sporazuma za raziskovanje in razvoj potencialnih naftnih rezerv v petih kopenskih blokih v Aralskem jezeru skupaj z ruskim Lukoil, malezijskim Petronas in južno-korejsko državno naftno korporacijo (Liao 2006, 67).

Uzbekistan je z več kot 60 milijardami kubičnih metrov letne proizvodnje na prvem mestu, ko gre za proizvodnjo zemeljskega plina v Srednji Aziji. Okoli 85 % plina se porabi za domače potrebe, za izvoz pa ostane le omejena količina (Romanowski 2014). Večina izvoza gre v RF, kar kaže na omejenost Uzbekistana na izključno rusko energetskega področje, kjer pomembno vlogo igra hčerinsko podjetje Gazproma, Zarubezhneftegaz (Prosviryakova 2013). Uzbekistan je primarno predvsem tranzitna država za izvoz turkmenistanskega plina v RF in LRK (Romanowski 2014), vendar pa si prizadeva za razširitev poslovnih strank. To dokazujeta dogovor o finančni pomoči v višini 15 milijard USD in sodelovanje s CNPC pri izgradnji plinovoda iz Turkmenistana v LRK, ki gre skozi Uzbekistan (Prosviryakova 2013). CACGP je bil prvi in doslej edini veliki mednarodni plinovod,

ki je zlomil ruski monopol,³¹ hkrati pa tudi prvi večji kitajski uvozni plinovod (Ratner in drugi 2016, 20).³²

3.3 Energetsko sodelovanje med Ljudsko republiko Kitajsko in Rusko federacijo

RF ima tretje največje zaloge premoga na svetu in največje svetovne rezerve plina, je ena od največjih proizvajalk energije ter največja izvoznica energije (OECD/IEA 2014, 26–27). Ključne regije za proizvodnjo plina so zahodna in vzhodna Sibirija, zlasti Nadym-Pur-Taz, avtonomna regija Jamal-Nenets, polotok Yamal in Gydan, Kara morje in ruski Daljni vzhod zaradi padca proizvodnje na starih območjih, kar je posledica staranja infrastrukture, ki potrebuje množične ter hitre naložbe (OECD/IEA 2014, 84–86). Skupna primarna oskrba z energijo je v RF v letu 2012 znašala 747,4 milijona ton ekvivalenta nafte. Zemeljski plin, nafta in premog predstavljajo 91 % primarne oskrbe z energijo (zemeljski plin 51,8 %, nafta 21,8 % in premog 17,3 %) (OECD/IEA 2014, 25).

Sodelovanje dveh velikih sil v Srednji Aziji je pogojeno s skupnimi interesi, med katere spadajo zagotovitev stabilnih in mirnih meja v regiji, ki jo obe državi dojemata kot skupno soseščino, strah pred notranjimi grožnjami nacionalni varnosti (preprečitev širjenja terorizma, separatizma in ekstremizma) in omejitev ameriškega vpliva v Srednji Aziji. Niti LRK niti RF si ne želita mednarodnega reda, v katerem bi prevladovala le ZDA. Kitajski in ruski diplomati so si v nasprotju glede številnih pomembnih svetovnih vprašanj, a sodelujejo v nasprotovanju stališčem ZDA (Jakobson in drugi 2011, 4–5). H krepitvi vezi prispeva tudi institucionalizacija oziroma zasledovanje skupnih interesov preko SCO, organizacije, katere glavne prioritete so boj proti terorizmu, regionalno gospodarsko sodelovanje in energetska varnost (Jakobson in drugi 2011, 5; Lo in Rothman 2006, 13).

---

³¹ RF si je pravočasno zagotovila obsežne in dolgoročne sporazume, s katerimi mora Turkmenistan še naprej izvažati svoj plin izključno v RF. Državi sta leta 2003 dosegli dogovor o zvišanju izvoza turkmenistanskega plina v RF na 100 milijard kubičnih metrov letno v naslednjih 25 letih. Odnos je dosegel najnižjo točko leta 2009, ko je velika eksplozija na liniji glavnega plinovoda prekinila dotok plina v celoti. Decembra 2009 sta se državi sporazumeli za nadaljevanje dobave plina, a je v letih 2010 in 2011 RF kupovala le še tretjino dogovorjenega največjega obsega (Petersen in Barysch 2011, 51–52).

³² V letu 2015 so vse linije CACGP dobavljale 20 % letne kitajske energetske porabe (Wong 2016).

Politično zблиževanje med LRK in RF ni dobilo zagona le z naraščajočo usklajenostjo pogledov na varnost in gospodarske interese, ampak tudi zato, ker se obe državi soočata s pritiski Zahoda na vprašanja demokracije, liberalizacije trga, svobode medijev in verske svobode (Lo in Rothman 2006, 12). LRK in RF družita vzdrževanje in uveljavljanje pravice do suverene države, kar določa njun politični sistem. Obe zavračata vsako zunanjo kritiko človekovih pravic kot vmešavanje v notranje zadeve suverene države. Skrb zahodnih vlad glede socialnih in političnih svoboščin v drugih državah vidita kot vdor oziroma ideološko ofenzivo (Jakobson in drugi 2011, 6). Kljub strateškemu povezovanju na različnih področjih je sodelovanje LRK in RF na področju energije relativno omejeno. Uvoz iz RF je leta 2000 znašal 2 % vsega kitajskega uvoza surove nafte, leta 2006 zrasel na 11 % in nato leta 2007 padel na 6 %. Pomanjkanje sodelovanja na področju zemeljskega plina je še bolj očitno. V letu 2010 je LRK zakupila le 4 % vsega uvoza LNG iz RF (Jakobson in drugi 2011, 26).

LRK in RF sta razpravljali o gradnji plinovoda in naftovoda od sredine 90. let. Leta 2006 sta se CNPC in Gazprom (največji ruski proizvajalec zemeljskega plina) dogovorila za izgradnjo zahodnega dela od Taishet v RF do plinovoda CACGP v provinci Xinjiang (projekt Altai), skupaj z vzhodnim delom od otoka Sahalin do severovzhodnega dela LRK, vendar je dogovor ostal le na papirju (Jakobson in drugi 2011, 33). Projekti glede plinovoda ostajajo le načrti predvsem zato, ker sta LRK in RF nezmožni doseči dogovor o ceni ruskega plina (Jakobson in drugi 2011, 35; Sidorenko 2014).

Pogovore o gradnji naftovoda pa so sprožile ostre vremenske razmere v Sibiriji, ki so do leta 2011 povzročale motnje v prevozu nafte po železnici. Tako je bila zmogljivost dobave odvisna od omejenega števila ruskih tankerjev (Jakobson in drugi 2011, 27). Sprva je bilo načrtovano zgraditi naftovod od Angarska v vzhodni Sibiriji do kitajskega mesta Daqing, kar naj bi bilo dokončano do leta 2002. Vendar pa je bil projekt ustavljen zaradi zaskrbljenosti RF glede gradnje naftovoda za enega samega kupca (Downs 2010). Zato se je RF odločila za gradnjo naftovoda Vzhodna Sibirija – Tihi ocean (*Eastern Siberia-Pacific Ocean – ESPO*),³³ ki povezuje Skovorodino s kitajskim mestom Daqing, petrokemičnim centrom v kitajski severozahodni provinci

---

³³ Prva faza se je začela leta 2010, z 2.575 km dolgo linijo iz Taisheta v Skovorodino, ki je povezala Irkutsk z Amursko regijo. Druga faza naftovoda je bila dokončana leta 2012 in je povezala Skovorodino z naftnim pristaniščem Kozmino, ki se nahaja blizu ruske meje z LRK in Severno Korejo na obali japonskega morja (Hsu 2014, 51–52).

Heilongjiang (Sidorenko 2014). ESPO je bil odprt leta 2009 na podlagi sporazuma 'nafta za posojila', v katerem je Kitajska razvojna banka odobrila ugodna posojila za rusko državno naftno podjetje Rosneft in ruskega monopolista Transneft v višini 25 milijard USD. V zameno za posojila se je RF obvezala, da bo LRK prodala 15 milijonov ton nafte letno za obdobje 20 let od leta 2011 naprej. Dobava nafte preko ESPO se je pričela leta 2011, vendar pa je njegova prihodnost pod vprašajem (Jakobson in drugi 2011, 28–31; Sidorenko 2014).

Vprašljivost naftovoda in neuspešnost plinovoda imata skupne razloge. Prvi razlog je strah LRK oziroma dvom v sposobnost RF, da bo izpolnila svoje obveznosti glede dobave plina in nafte, saj se proizvodnja plina in nafte v zahodni Sibiriji zmanjšuje, v vzhodni Sibiriji in ruskem Daljnem vzhodu pa zadnja leta stagnira. Kitajski strokovnjaki dvomijo, da bo Gazprom izvedel ogromne naložbe v infrastrukturo, potrebno za pridobivanje velikih količin plina na omenjenih območjih (Jakobson in drugi 2011, 35).³⁴

Drugi razlog je nezmožnost doseči dogovor o ceni ruskega plina in nafte (Jakobson in drugi 2011, 30–32; Sidorenko 2014). Na področju plina želi ruska stran določiti cene na evropski ravni, medtem ko želijo kitajski pogajalci uveljaviti domače tržne cene. LRK utemeljuje svoje stališče z argumentom, da leži blizu polj z zemeljskim plinom in je zato razumno, da zavrne cene, ki temeljijo na njegovem prevozu skozi dolge razdalje v Evropo. Pri dobavi nafte preko ESPO je do spora prišlo že leta 2011, ko so ruske naftne družbe trdile, da mora izračun prevozne cene nafte vključevati stroške za prevoz energije po celotni trasi naftovoda vse do točke Kozmino – LRK pa je vztrajala, da je treba cene določiti le na podlagi stroškov prevoza iz Skovorodina, ki je od pristanišča Kozmino oddaljen 2.046 km. Čeprav je bil spor glede cene po več krogih pogajanj urejen, je LRK zmanjšala svoj uvoz nafte iz RF za polovico, s čimer je pokazala svoje nezadovoljstvo glede mehanizma za določanje cen (Shadrina 2013, 44–45).

Kljub temu se pogajanja o širitvi energetskega sodelovanja med LRK in RF nadaljujejo. Za kitajsko stran je bistvenega pomena, da okrepi svoja prizadevanja za diverzifikacijo tujih virov energije. RF je občasno izrazila močno željo, da bi

---

³⁴ Privabljanje tujih investicij v naftno industrijo pa se je v zadnjih letih izkazalo za težko zaradi nacionalizacije sektorja in previsokega tveganja. V letu 2009 je bilo realiziranih le 60 % vseh načrtovanih naložb v ruski naftni in plinski sektor. Da bi RF izpolnila cilj okrepitve svoje proizvodnje nafte za 10 % (tj. na 11 milijonov sodčkov nafte na dan) mora RF ne le najti več vlagateljev v svojo energetska industrijo, ampak tudi razviti več naftnih polj (Coburn 2010, 23–24).

izkoristila cvetoč azijski energetski trg – ne le kitajski, ampak tudi indijski, japonski in južnokorejski –, vendar večino nafte še vedno dobavlja svojim dolgoletnim strankam v Evropi (Jakobson in drugi 2011, 27). Prihodek RF od izvoza nafte je v letu 2012 znašal 70 % celotnega izvoza – 61 % s strani EU, vendar je pričakovano, da bo azijsko-pacifiški delež vedno večji (OECD/IEA 2014, 18).

Leta 2009 je RF sprejela strategijo do leta 2030, na podlagi katere je bilo ocenjeno, da bo RF še naprej ostala eden izmed najpomembnejših svetovnih energetskih izvoznikov, zato se dokument osredotoča na opisovanje načrta za diverzifikacijo ruske prodaje energije v tujini. Poudarjene so zlasti azijske države, med njimi LRK, Južna Koreja in Japonska. Namen je povečati delež ruskega izvoza energetskih virov državam Azije in Pacifika z 8 % v letu 2008 na 22–25 % do leta 2030 (Sidorenko 2014), povečati proizvodnjo nafte s sedanje ravni preko razvoja težko obnovljivih virov energije, povečati izvoz surovin in izkoristka surove nafte na azijsko-pacifiške trge, povečati proizvodnjo plina do leta 2030 za približno 30 %, doseči 15 % delež na svetovnem trgu LNG z izvoznimi projekti, usmerjenimi na azijsko-pacifiški trg, ter razviti uporabo plina v prevoznem sektorju (OECD/IEA 2014, 22). RF je tudi pozvala k ustanovitvi evrazijskega zavezništva držav izvoznic zemeljskega plina pod ruskim vodstvom, poimenovanega 'plinski OPEC'.³⁵

Velika ovira v energetskem sodelovanju med LRK in RF ni naftovod sam po sebi, ampak ovire, s katerimi se srečujejo kitajska podjetja pri vlaganju v ruske nabavne dejavnosti. Možnosti za kitajska naftna podjetja v državni lasti na nabavnem trgu v RF so negotove, čeprav je bil dosežen napredek – kitajski Sinopec si je pridobil manjšinski delež v ruskem podjetju Vostok, ki letno proizvede 45 milijonov sodčkov samo za ruski trg. Ruski uradniki so izrazili tudi nezadovoljstvo s sestavo izvoza v LRK in si želijo, da RF prodaja rafinirane proizvode namesto surove nafte (Jakobson in drugi 2011, 32–33).

Gradnja in širitev naftovoda ESPO služita odpiranju vzhodne Sibirije komercialni proizvodnji nafte v velikem obsegu, kar je povečalo tok naložb (Tainton 2013, 2), hkrati pa z zamenjavo dražjega običajnega prevoza nafte po železnici večata dobiček

---

³⁵ Zavezništvo naj bi združilo rezerve plina iz Srednje Azije z ruskimi lastnimi rezervami in zagotovilo oskrbo skozi en sam izvozni kanal pod končnim nadzorom RF. K zavezništvu so bili povabljeni Kazahstan, Turkmenistan in Uzbekistan. Lastništvo plinovoda in plina, ki bi skozi RF prispel v Evropo, bi dalo RF moč nad določanjem tranzitnih tarif in cenovno politiko plina, zavezništvo pa bi okrepilo položaj RF kot prevladujočega neposrednega dobavitelja Evropi kljub zmanjšanju lastne proizvodnje in izvoza (Socor 2002).

RF. V letu 2012 je RF preko ESPO izvozila 30 milijonov ton nafte, od tega 15 milijonov ton v LRK (Hsu 2014, 52). Februarja 2013 je naftovod ESPO predstavljal 22 % ruskega izvoza vzhodnim strankam (Rudnitsky 2013). Nekaterim avtorjem, kot je Shadrina (2013, 44), pa se poslovna sposobnost naftovoda zdi vprašljiva. Za olajšanje premika ruskega izvoza na Vzhod se je ruska vlada odločila za subvencioniranje izvoza skozi naftovod ESPO z opustitvijo izvoznih dajatev na nafto iz vzhodne Sibirije (dajatve so bile ponovne uvedene leta 2010) in preko preferenčnih prevoznih tarif za surovine (50 USD za tono, medtem ko je bila dejanska cena 130 USD za tono). Rusko finančno ministrstvo je opozarjalo na velike proračunske izgube, ki so nastale kot posledica subvencioniranja (prav tam).

Naftovod ne služi le kot povezava do azijsko-pacifiških trgov, ampak tudi kot nova točka vrednotenja (*pricing point*) za rusko trgovino z nafto, v kateri tradicionalno prevladuje izvoz surove nafte prek naftovoda Druzhba in pristanišč ob Baltskem morju v Evropo (Rudnitsky 2013). Gospodarske koristi v naftovodu pa vidijo tudi azijske države. Medtem ko dobava nafte iz Bližnjega vzhoda, Afrike in Latinske Amerike traja najmanj dva tedna, dobava skozi novi naftovod traja le pet dni ter ni izpostavljena nevarnosti pomorskih poti (Shadrina 2013, 43). Vendar pa so ambicije in interesi LRK in RF še posebno v Srednji Aziji v konfliktu. RF se boji, da bo zaradi plinovoda CACGP izgubila svoj vpliv v Srednji Aziji. Plinovod skozi Srednjo Azijo daje LRK boljši položaj v pogajanjih z RF glede cene plina (Holtzinger 2010, 78). Če se bo RF še naprej zanašala samo na LRK kot primarni trg za izvoz nafte in plina v Aziji, bo sčasoma izgubila pogajalsko prednost pri pridobivanju večje količine energije in političnega vpliva na azijskih trgih (Lo in Rothman 2006, 18). LRK je pomemben strateški partner, a predstavlja najbolj resno dolgoročno grožnjo ruski nacionalni varnosti. Za RF ni vprašanje, če, ampak kdaj bo LRK začela delovati proti ruskim interesom, kar kaže, da se pod površjem sodelovanja skriva nezaupanje. Na drugi strani pa si kitajski politiki ne delajo utvar, da Rusi gojijo do njih naklonjenost. Bolj ko se razvija globlji in daljši odnos med državama, bolj naj bi se ravnotežje moči zasukalo v smer LRK (Lo in Rothman 2006, 5).

3.4 Ljudska republika Kitajska v okviru Šanghajske organizacije za sodelovanje

LRK in RF predstavljata motor SCO, kljub temu da ponujata različne vizije glede organizacije. Desetletja hitre gospodarske rasti so dvignila LRK na svetovnem prizorišču, kjer se je RF spopadala z gospodarsko krizo in geopolitično izolacijo po priključitvi Krima v letu 2014. V zadnjih letih je bilo rusko gospodarstvo pod vplivom nihanja valute in cen nafte, prizadele pa so ga tudi sankcije s strani zahodnih velesil. Zaradi nesoglasij med RF in Zahodom je RF začela z lastnim premikom na Vzhod z namenom izboljšanja odnosov z azijskimi sosedomi in odpiranjem vrat za večje sodelovanje med LRK in RF pri oblikovanju prioritet SCO. Na drugi strani pa je upočasnitev gospodarske rasti LRK prinesla določeno negotovost glede prihodnjega zagona gospodarstva, vendar bo LRK še naprej ostala ključni partner vedno bolj izolirane RF (Albert 2015).

SCO ostaja kitajska pobuda in verjetno je, da je Peking z njo pridobil največ. Kitajski diplomatski status je bil okrepljen z vodenjem učinkovite multilateralne organizacije, v kateri ne sodelujejo ZDA, in tako LRK predstavlja njeno najmočnejšo silo (Snyder 2008, 19). Medtem ko je SCO LRK pomagal pridobiti podporo za ureditev zunanjih meja, je hkrati pomenil priložnost za večjo ekonomsko integracijo v Srednji Aziji, omogočil preferenčni dostop do pomembnih območij, bogatih z nafto in zemeljskim plinom v RF in Srednji Aziji, ter zmanjšal odvisnost LRK od nestabilnega Bližnjega vzhoda (Fei 2010, 10; Snyder 2008, 19). Gradnja plinovodov in naftovodov omogoča LRK postavitev vojske za nadzor nad gradnjo in zaščito naložb. Na ta način je imel dostop do energetskih virov v Srednji Aziji za LRK sekundarne koristi, ki niso nepovezane z gospodarskimi koristmi, ki si jih je zagotovila že preko SCO (Snyder 2008, 19). Vendar pa je tudi Srednja Azija nestabilna, kar ima velik vpliv na oskrbo z energijo v LRK in na njeno predvideno moč v regiji. Bližina separatističnih sil, ki obdajajo države članice SCO, deluje kot enotni cilj, proti kateremu se borijo vse države članice, in ki ga LRK uporablja za uravnoteženje svojih energetskih interesov (Zaman Ahmed in drugi 2012, 39). Stabilnost regije Xinjiang, ki za LRK predstavlja okno do srednje Azije, in krepitev medsebojne povezanosti Xinjiana s Srednjo Azijo, ki predstavljata prepogoj za zanesljivo oskrbo z energijo iz energetsko bogatih sosednjih držav kot tudi za odpiranje novih trgov za izvoz kitajskih proizvodov, sta

povezana z varnostjo in stabilnostjo režimov v srednjeazijskih državah (Grieger 2015, 4).

Za razširitev mednarodnega vpliva je LRK razvila diplomatski mehanizem – vzpostavitev strateških partnerstev z vsako posamezno državo in skupinami držav za lažje in bolj učinkovito spopadanje z nevarnostmi za domačo stabilnost. Za LRK ima strateško partnerstvo drugačen pomen kot za zahodne države. Partnerstvo je za LRK strateško z dveh vidikov: 1) je celovito, vključuje vse vidike bilateralnih odnosov (ekonomske, kulturne, politične in varnostne) in 2) z njim obe državi skleneta dolgoročno zavezo k bilateralnim odnosom, ki jih ne iztirijo niti občasne napetosti. Vzpostavitev takšnih partnerstev omogoča LRK okrepitev sodelovanja s partnerskimi državami, kot tudi to, da sama določa obseg, vsebino in hitrost dogovorov (Medeiros 2009, 82–83). LRK partnerstva uporablja za razširitev ekonomskih možnosti, predvsem za pridobitev preferenčnega dostopa do trgov, naložb in naravnih virov, stabilizacijo in oblikovanje regionalnega varnostnega okolja, zmanjšanje zunanjih omejitev in tudi povečanje mednarodnega ugleda odgovorne velesile. Hkrati pa LRK uporablja te mehanizme za ustvarjanje vzvoda v bilateralnih pogajanjih. To ji omogoča manipulacijo svojih sogovornikov, da sprejmejo kitajske cilje (Medeiros 2009, 86).

LRK poskuša uporabiti SCO kot instrument za nadaljnje poskuse odtujitve držav Srednje Azije stran od njihovega tradicionalnega partnerja v bolj multilateralno okolje, hkrati pa tudi kot poskus promoviranja in spodbujanja svoje moči in varnosti v regiji (Snyder 2008, 19). Presenetljiva pa so prizadevanja LRK, da se izogne RF kot svoji glavni trgovinski partnerici. To signalizira rezervirano obnašanje LRK do RF na področju sodelovanja (Zaman Ahmed in drugi 2012, 39–40). Diplomatsko gledano je SCO smiselno politično sredstvo v regionalni kitajski strategiji in uspešen primer kitajske strategije dobre in stabilne soseske. SCO je del regionalnega organizacijskega omrežja velikih sil, znotraj katerega RF in LRK polno sodelujeta, a hkrati predstavlja institucionalno obliko za njuno izmenjavo moči v regiji (Hu 2005, 130).

Znotraj SCO je LRK videna kot *win-win* sodelovanje in ena izmed glavnih velesil ne samo z vidika gospodarske rasti, ampak tudi glede načina pozicioniranja v Srednji Aziji (Fei 2010, 10; Zaman Ahmed in drugi 2012, 43). Hkrati to postavlja LRK v situacijo, kjer so lahko njene namere dojete kot agresivne. Zato mora biti LRK previdna, da ne izpade preveč dominantna zaradi svojih potreb po energetskih virih in stabilnosti drugih držav v regiji. Kitajski cilj pri vzpostavitvi SCO je bila preprečitev

nastanka zavezništva proti LRK v Srednji Aziji, zato je dala velik poudarek na dobro povezanost organizacije, ki spodbuja gospodarsko sodelovanje. LRK si bo še naprej prizadevala ohraniti položaj ene izmed močnejših, če ne celo najmočnejše države v SCO, kar lahko predstavlja problem pri doseganju koalicij za uravnotežanje drugih močnih sil v regiji (Zaman Ahmed in drugi 2012, 43).

3.5 Trikotnik Združene države Amerike – Ljudska republika Kitajska – Ruska federacija

Srednja Azija je območje, bogato z zalogami energetskih virov, za katere je z gospodarskega in vojaškega vidika kot tudi zaradi vzpostavitve moči in vpliva v regiji zainteresiranih veliko svetovnih in regionalnih sil (Hu in Cheng 2008, 48). Vpletenost ZDA v regiji je predvsem strateške narave, interesi pa so povezani z varnostjo (strateško izhodišče v vojni proti terorizmu), energijo, širjenjem demokracije in modernizacijo (ugodno okolje za tuje naložbe) (Cohen 2006; Larin 2006, 79). Diverzifikacija energetskih virov, še posebno zaradi nestabilnih virov z Bližnjega vzhoda, je ključnega pomena za nacionalno varnost ZDA, Srednja Azija pa zanje predstavlja pomemben vir alternativnih fosilnih goriv (Hu in Cheng 2008, 48). Splošni cilj ZDA je okrepitev političnega vpliva v regiji in pridobitev glasu pri distribuciji naravnih virov v Srednji Aziji. Regijo vidijo kot platformo za boj proti vse bolj samozavestni RF in/ali LRK in tudi za omejevanje širjenja iranskega vpliva v regiji (Larin 2006, 79). Politika ZDA je usmerjena v zagotavljanje neodvisnosti, celovitosti in varnosti srednjeazijskih držav, kar služi vitalnim geostrateškim interesom ZDA, z namenom preprečitve možnega vzpona evrazijskega imperija in poglobljenega sodelovanja med RF in LRK. ZDA vidijo interese in naložbe LRK v Srednji Aziji kot neposredno nevarnost za svoje interese in stabilnost regije. Argument Američanov je, da je LRK izkoristila odsotnost ameriške vojske v regiji z namenom izognitve prekomernemu zanašanju na morske povezave pri oskrbi z energijo skozi regije, ki so dominirane s strani ameriške mornarice. S tem je prevlada ZDA v regiji znatno upadla (Hu in Cheng 2008, 48).

ZDA si hkrati nenehno prizadevajo preprečiti nastanek ruskega energetskega monopola v regiji, katerega začetek se kaže v zakupu velikih deležev v različnih energetskih podjetjih, nad katerimi regionalne oblasti ne morejo učinkovito izvajati gospodarskega in zunanjepolitičnega nadzora, kar zmanjšuje neodvisnost

srednjeazijskih držav in povečuje njihovo odvisnost od RF. ZDA tako neodvisnost in samostojnost regionalnih držav enačijo z dostopom do energije pod enakimi pogoji za vse. Tako je eden od ciljev energetske politike ZDA spodbujanje razvoja različnih plinovodov, naftovodov in povezav ter posledično odpiranje trga za tuje potrošnike in proizvajalce (Hu in Cheng 2008, 48). Na drugi strani pa naj bi revolucija na področju skrivalca, ki s horizontalnim in hidravličnim vrtanjem omogoča ekonomsko izvedljivo črpanje fosilnih goriv globoko pod zemeljskim površjem, v ZDA zmanjševala pomen Srednje Azije. Zahod ima dovolj svoje nafte, njihovi trgi so lokalno usmerjeni in to naj bi zadoščalo, saj je doba velikih naftovodov in plinovodov končana (Burrows in Manning 2015).

RF je vedno videla Srednjo Azijo kot regijo v svojem območju vpliva in se je zavzemala za nadzor nad tamkajšnjo energetske infrastrukturo, ki ji omogoča kupovanje energije po nizkih cenah in ponovno prodajanje na evropskem trgu (Hsu 2014, 55). RF kontrolira večino izvoza naftnih rezerv v Srednji Aziji (Cohen 2006) in si prizadeva monopolizirati regionalne plinovode in naftovode za lastno uporabo. Leta 2006 je RF predlagala, da SCO in Iran podpiseta dogovor, s katerim bi bilo državam Srednje Azije preprečeno, da prodajajo zemeljski plin na odprtem mednarodnem trgu strankam po lastnem izboru. Tovrstne strategije so ključnega pomena za RF, saj so njeni proizvodni stroški previsoki, da bi lahko tekmovali s konkurenco. Energetskih virov v Srednji Aziji je količinsko dovolj, da bi v primeru trženja na trgih Indije, Japonske, LRK in Južne Koreje omejili sposobnost RF, da konkurira na njih (Hu in Cheng 2008, 49–50). Hkrati pa se RF boji naraščajoče ameriške vojaške prisotnosti v regiji. RF vidi ZDA in Severnoatlantsko obrambno organizacijo (*North Atlantic Treaty Organization* – NATO) kot primarna regionalna in mednarodna nasprotnika. Zato si tudi prizadeva za izvajanje celovite gospodarske, politične in vojaške strategije v Srednji Aziji, s poudarkom na zagotavljanju regionalnega *statusa quo* (prav tam).

Sankcije pod vodstvom ZDA so RF vodile k usmeritvi proti Vzhodu, predvsem k LRK, tudi če je to pomenilo, da bo oslABLJENA RF predstavljala manjšega partnerja (*junior partner*). Njena dolgoročna energetska prihodnost leži v Aziji in skoraj pol bilijona dolarjev vredna sporazuma za nafto in plin z LRK bosta okrepila opešano rusko gospodarstvo. LRK je s tem namesto tekmeca pridobila dragocenega partnerja za stabilizacijo in posodobitev evrazijskega prostora, ki ga LRK vse bolj vidi kot gospodarsko prihodnost (Burrows in Manning 2015). Nova kitajska pobuda za

vzpostavitev projekta Ena pot, en pas (*One Road, One Belt*) z usmeritvijo proti Zahodu želi sprebrniti mejo s štirinajstimi državami iz ranljivosti v strateško prednost. Skupaj si RF in LRK prizadevata uresničiti vizijo Mackinderja o evrazijskem osrčju. Uspešno partnerstvo med LRK in RF do neke mere že obstaja – LRK običajno sledi vodstvu RF v OZN. In vsaj na kratek rok sta se državi izognili strateški konkurenci v Srednji Aziji po t. i. delitvi dela: LRK prevzema vodilno vlogo na področju finančne pomoči in naložb, RF na področju varnosti (prav tam).

Sodelovanje med RF in LRK se navezuje na skupne strateške interese pri uravnoteževanju moči ZDA v Srednji Aziji, po možnosti s pomočjo platform, kot je SCO (Hu in Cheng 2008, 50). Kljub vsemu prizadevanju SCO še vedno ni postala platforma za sodelovanje med LRK in RF, saj je odprtih kar nekaj ključnih vprašanj, kot je kitajski predlog o prostotrgovinskem režimu znotraj SCO (Larin 2006, 90). Na drugi strani RF redno ovira prizadevanja LRK za samostojne dostope do ali lastništva srednjeazijskih energetske virov. LRK mora za vpliv v Srednji Aziji ob ZDA tekmovati še z RF (Hu in Cheng 2008, 50). Vključenost ZDA v regiji vidi kot grožnjo in meni, da je namen ZDA osamitev LRK v okviru splošne strategije o svetovni prevladi prek uporabe vojske in drugih sil ter meni, da si prizadevajo obrniti tok prenosa energetske virov proti Zahodu. LRK si ne prizadeva postati priročni partner ZDA, ker se zaveda, da to ne bo otoplilo odnosa ZDA do nje.

S strani srednjeazijskih držav je LRK videna kot novi bogati partner, potencialni investitor in sponzor njihovega razvoja, katerega prisotnost pomaga utrjevati njihov položaj v dialogu z RF. Podobno je dojeta prisotnost ZDA v regiji. Hkrati pa prisotnost LRK v tradicionalno ruski sferi, kjer deluje kot alternativni partner državam v regiji, zmanjšuje monopol ter politični in tudi ekonomski status RF (Larin 2006, 84–88). Potem je tu še kitajski ekonomski račun: trgovina LRK z ZDA in EU je bila v letu 2014 1,1 bilijona USD v primerjavi s 100 milijardami USD kitajsko-ruskega trgovanja. Upočasnitev rasti kitajskega gospodarstva, rast povpraševanja po energiji, nizke cene nafte in spremembe na svetovnem trgu plina so prispevale k spremembi kitajske energetske računice (Burrows in Manning 2015).

Potrebno je poudariti, da Srednja Azija ni niti največji svetovni vir nafte in plina niti lahko dostopna lokacija – dostop do trga ovirajo politični in geografski pogoji, vključno z ruskim vplivom v regiji, omejen dostop do vodnih poti in omejena izvozna

infrastruktura (Cohen 2006). Prizadevanja velikih zahodnih naftnih družb,³⁶ ki so vidna v naftovodu BTC, ter obstoječe in načrtovane naložbe v naftni sektor s strani Indije in LRK so odprle več možnosti za neruske izvozne poti in diverzifikacijo kupcev. Ta razvoj postopoma prekinja ruski monopol, a hkrati odpira regijo naraščajočemu tekmovanju za dostop do energetskih virov s strani energetsko lačnih gospodarstev. Malo verjetno je, da bo RF postala edina dominantna sila v Srednji Aziji. Strateška lokacija in intenzivno svetovno tekmovanje za energetske vire bosta ohranila prisotnost ZDA, katere vključenost v regijo je omejena zaradi zaostrenih odnosov s srednjeazijskimi državami (prav tam), ki so na vrhu SCO 2015 zahtevale odpoklic ameriških vojakov in vojaških kapacitet v Srednji Aziji (Larin 2006, 79).

Eden izmed načinov za povečanje vloge ZDA v regiji je s strateškimi partnerstvi z državami, kot je Indija. Ta lahko nudi podporo pri povečanju izvoznih možnosti za srednjeazijsko nafto in plin. Poleg tega, da bi to dodatno razbilo ruski monopol, bi prispevalo tudi h gospodarski rasti, stabilnosti in izboljšanju odnosov med tranzitnimi državami, kot so Indija, Pakistan in Afganistan, kar je v interesu ZDA. Tudi če bi ZDA želele omejiti prisotnost drugih, bi bilo to nespametno. Primarni cilj ZDA v regiji sta energetska varnost ter bližina terorističnim grožnjam in ne dokončni nadzor (Cohen 2006). LRK in RF imata omejene kapacitete za boj proti terorizmu v Srednji Aziji. Obseg ruske meje s sosedami je prevelik, LRK pa si ne želi sama spopadati se in prevzemati bremena (Larin 2006, 86), kar veča vlogo ZDA. Vse velesile si delijo cilje stabilnosti, gospodarskega razvoja in preprečevanja verske radikalizacije in terorizma v regiji (Cohen 2006). Na drugi strani pa ameriška politika demokratizacije deluje v prid RF in LRK, saj to vpliva na interese srednjeazijskih držav in jih obrača proti ZDA (Larin 2006, 85).

4 Ljudska republika Kitajska in Jugovzhodna Azija

Poleg Srednje Azije je za LRK strateško pomembna tudi JV Azija. Kitajska meja se razteza od ekonomsko uspešnih vzhodnih obmorskih območij do revnih in ranljivih

---

³⁶ Vključenost in investicije Zahoda v Kazahstan niso bile le dovoljene, ampak tudi omogočene s strani lokalnih vlad, kar je vidno v sorazmernem povečanju BDP-ja na prebivalca in splošnega življenjskega standarda. Kazahstan je postal konkurenčen tudi v energetskem sektorju na mednarodni ravni. Od osamosvojitve je prejel visoko stopnjo tujih neposrednih investicij, s čimer je prišla gospodarska rast in večji dostop do izvoznih poti, ki niso dominirane s strani RF. Čeprav je pot do 'odraslih' demokracij še dolga, je opazno pozitivno obnašanje do demokracije in civilne družbe. Kazahstan tako služi kot protiutež ruskim in kitajskim pritiskom, kar uporablja v svojo ekonomsko korist (Cohen 2016).

jugozahodnih provinc (Xuegang 2007, 18). JV Azija je ena izmed najbolj dinamičnih regij na svetu. Zaznamujeta jo hitra urbanizacija in dobra gospodarska rast, hkrati pa predstavlja življenjski prostor za 616 milijonov ljudi, ta številka pa vneto raste še naprej. Skladno z rastjo prebivalstva in gospodarstva povpraševanje po energetskih storitvah strmo narašča – med letoma 2000 in 2013 se je povečalo za kar 50 %. Leta 2013 pa je JV Azija predstavljal približno 4 % svetovnega povpraševanja po primarni energiji.³⁷ Naraščajoča potreba po uvozu energije v večini držav v regiji je izpostavila energetske varnost kot glavno skrb in povečala izpostavljenost mednarodnim nihanjem cen fosilnih goriv (OECD/IEA 2015, 28–30). Skupna končna poraba energije v povprečju raste za 2 % letno oziroma bo do leta 2040 narasla za kar 70 % (OECD/IEA 2015, 35). Države JV Azije tako posedujejo pomembne zaloge niklja, boksita, bakra in premoga, ki so glavni interes kitajskih investorjev (Andrews-Speed 2015, 6).

Medtem ko so naftni viri v JV Aziji minimalni v primerjavi s tistimi na Bližnjem vzhodu, Afriki in Latinski Ameriki, je regija postala četrti največji proizvajalec LNG, kar ponuja LRK pomembno priložnost za povečanje deleža zemeljskega plina v strukturi energetskih virov (Xuegang 2007, 23–24). Proizvodnja zemeljskega plina v regiji bo pod vodstvom Indonezije in z razširjeno proizvodnjo v Mjanmaru narasla z 214 milijard kubičnih metrov v letu 2013 na okoli 260 milijard kubičnih metrov do leta 2040. JV Azija je temelj svetovnega trga parnega premoga, to vlogo v regiji pa bo zavzemala tudi v prihodnjih desetletjih. Ob koncu leta 2013 je bilo v JV Aziji 28 milijard ton dokazanih rezerv premoga, kar predstavlja približno 3 % vseh svetovnih rezerv, z veliko večino (80 %) v Indoneziji³⁸ in v manjši meri v Vietnamu (OECD/IEA 2015, 51–53). Regija ima veliko bazo virov premoga, ki se lahko s širjenjem proizvodnje pretvorijo v rezerve. Proizvodnja premoga v regiji je v zadnjem desetletju doživela naglo rast. Od leta 2000 se je razširila s faktorjem pet s 83 na 450 ton ekvivalenta ogljika, predvsem zaradi naraščajoče porabe v velikih državah uvoznicah, kot sta LRK in Indija. Bližina hitro rastočih trgov premoga in nizki proizvodni stroški so zagotovili pomembno konkurenčno prednost za proizvajalce premoga iz JV Azije. Vendar pa je potrebno poudariti, da je v zadnjem času vidna

---

³⁷ Kljub temu bo rast manjša kot v obdobju od 2010 do 2013, kar kaže na postopno umirjanje gospodarske in populacijske rasti in premik v smeri energetsko manj intenzivne gospodarske rasti (OECD/IEA 2015, 30).

³⁸ Indonezija je eden največjih proizvajalcev in izvoznikov premoga in naj bi do leta 2040 povečala proizvodnjo za kar 50 % (OECD/IEA 2015, 51).

izrazita upočasnitev rasti proizvodnje in izvoza nafte kot odziv na presežne zmogljivosti na trgu premoga in okolje z nizkimi cenami (OECD/IEA 2015, 66).

Naftni in plinski viri v JV Aziji, vključno s 13,8 milijarde sodčkov dokazanih naftnih rezerv in 7,5 bilijona kubičnih metrov dokazanih rezerv zemeljskega plina, ostajajo, glede na sedanje in predvideno prihodnje povpraševanje po energiji, razmeroma skromni. Zaloge nafte in plina v regiji so konec leta 2014 predstavljale zanemarljiv delež vseh svetovnih zalog in so neenakomerno razporejene po regiji. Indonezija in Malezija imata skupaj največji delež s 56 % in 74 % dokazanih rezerv nafte in plina v regiji in ostajata prevladujoča proizvajalca nafte. Tajsko in Filipini imajo omejene domače zaloge nafte in plina, vendar pa obstaja veliko potenciala, predvsem za proizvodnjo zemeljskega plina v Mjanmaru, kar pa še ni dovolj raziskano. Proizvodnja nafte v JV Aziji se po oceni IEA do leta 2020 ne bo dvignila (ostala bo na ravni okoli 2,5 milijona sodčkov na dan), potem pa je pričakovati upad do leta 2040 (OECD/IEA 2015, 51–66). Kljub regionalnemu upadu izvoza nafte je regija ohranila pomembnost zaradi ogromne količine virov LNG. Tako na primer Združenje držav jugovzhodne Azije (*Association of Southeast Asian Nations* – ASEAN), četrti največji proizvajalec LNG na svetu, predstavlja za LRK možnost za preusmeritev uvozne strukture nafte in prehod k bolj ekološkim alternativnim virom energije (Hong 2015, 85).

Obstaja več elementov kitajskih energetskega interesov v regiji. Enega izmed njih predstavljajo naftni interesi in prizadevanja za zagotovitev dobave nafte, katere lastniki so kitajska podjetja. Drugega predstavljajo interesi, osredotočeni na zemeljski plin (Herberg 2008, 74), ki je sekundarni kitajski vir energije, takoj za nafto. Ker je razmeroma čist pri zagotavljanju energetske varnosti države, pridobiva prednost pred nafto. V primeru naftne krize bi lahko zemeljski plin, če ga ima država na zalogi, delno dopolnil ponudbo kitajske energije. Med državami JV Azije imata Indonezija in Malezija dostop do ogromnih zalog zemeljskega plina, ocenjenih na približno 2,8 bilijona kubičnih metrov. Zato sta uvoz zemeljskega plina iz JV Azije in vlaganje v raziskovanje in izkoriščanje zemeljskega plina v tej regiji zelo koristna za energetske varnost LRK (Van Long in Cong Ly 2016) in bosta postala vodilo odnosov med državami. Kitajski naraščajoči apetit po LNG bo v prihodnjih dveh desetletjih prisilil LRK k iskanju večje vključenosti in povezanosti s številnimi glavnimi dobavitelji LNG v azijski regiji (Herberg 2008, 80).

Tretji element predstavljajo prevozne poti v LRK (Herberg 2008, 74). JV Azija je vstopna točka, skozi katero potekajo pomembne in izvedljive poti za prevoz energije z Bližnjega vzhoda, iz Afrike in Latinske Amerike v LRK, in točka, ki pomaga LRK pri zagotavljanju regionalnega in globalnega vpliva, medtem ko se trudi ohraniti strateško stabilnost v regiji. Tako je ta regija izrednega pomena za varnost LRK, hkrati pa predstavlja njeno šibko točko (Xuegang 2007, 19). Regija vsebuje ladijske poti, med katerimi so najpomembnejše: Malaška ožina, ožina Gaspar, Sundska ožina, Južno kitajsko morje, Lomboška ožina, Makassarska ožina in Moluška ožina (Priloga F) (Hart 2016; Xuegang 2007, 19). Najbolj pomemben kanal je Malaška ožina, skozi katero se uvozi kar 80 % vse uvožene nafte (Hart 2016; Xuegang 2007, 19).³⁹ Vendar pa regija ne vsebuje le tradicionalnih pomorskih ožinskih poti, ampak ponuja tudi nove priložnosti za uvoz energije po kopenskih in vodnih poteh.

JV Azija tako neposredno 'pomaga' LRK zmanjševati naraščajočo željo po energiji, predvsem v obliki zemeljskega plina. Energetska soodvisnost med LRK in JV Azijo ima večji pomen kot trgovinska in prometna varnost, saj je energija ključ za povezovanje ekonomskih, političnih in varnostnih odnosov med državami ter za večje in dolgoročno strukturo regionalne varnosti. Razvoj LRK kot rastočega partnerja v ASEAN in s tem povezan večji pomen LRK pomagata zagotavljati blaginjo obeh strani (Xuegang 2007, 18). Zadnji element pa je vezan na kitajski interes za nadzor nad energetske vire in Južnim kitajskim morjem ter možnosti za regionalno sodelovanje pri razvoju virov (Herberg 2008, 74).

4.1 Energetska strategija za Jugovzhodno Azijo

LRK si je od sredine 90. let prizadevala razviti odnose z JV Azijo, vendar je diplomacijo naravnih virov, usmerjeno v ASEAN, pričela izvajati šele v času finančne krize leta 1997, ko so države članice prešle iz dojemanja LRK kot grožnje v videnje LRK kot priložnosti. Takrat se je LRK zavezala, da ne bo razvrednotila valute in bo

---

³⁹ Malaška ožina je ena izmed najpomembnejših strateških prehodov in komercialna tranzitna točka med Indijskim oceanom in Pacifikom, saj podpira večino pomorske trgovine med Evropo in Azijsko-pacifiško regijo – 50.000 ladij na leto – kot tudi tretjino svetovne trgovine in več kot polovico svetovne trgovine LNG (Council of Foreign Relations 2016, 20; Herberg 2016; Jayakumar 1998, 428). Te plovne poti omogočajo 80 % uvoza nafte v LRK, 85–90 % uvoza nafte na Japonsko in v Južno Korejo, 60 % uvoza energije na Tajvan in 33 % uvoza LNG na Japonsko in v Južno Korejo (Herberg 2016; Kaplan 2015). Pot skozi Malaško ožino je najkrajša morska pot med Vzhodom in Zahodom, ob tem pa zaradi stroškovne učinkovitosti tudi preferirana. Najkrajši obvoz okoli ožine vključuje dodatne tri dni plovbe, zato je v interesu vseh vključenih, da se ohrani svoboda prehoda (Jayakumar 1998, 428).

ponudila ugodno finančno pomoč državam članicam ASEAN (Hong 2015, 97). Leta 2008 je LRK napovedala vzpostavitev sklada za investicijsko delovanje med LRK in ASEAN in se zavezala, da bo državam ASEAN odobrila posojila v vrednosti 15 milijard USD. LRK je uporabila tudi okvir programa gospodarskega sodelovanja širše Mekong regije, ki ga omogoča Azijska razvojna banka, z namenom izboljšanja fizične povezanosti te regije s provinco Yunnan in avtonomno regijo Guangxi Zhuang. Kitajska diplomacija do ASEAN se je izkazala kot najuspešnejša zgodba kitajske zunanje politike po koncu hladne vojne (prav tam).

V začetku 21. stoletja je LRK začela spodbujati svojo politiko energetske diplomacije in energetskega sodelovanja z JV Azijo. Pomen energetskega sodelovanja je izpostavila tudi strategija za preoblikovanje energetike in gospodarstva, ki temelji na prehodu s porabe nafte na čistejše alternative (plin), iz leta 2004. Razvila se je iz strateškega energetskega partnerstva med LRK in ASEAN, vzpostavljenega leta 2002, in danes vključuje tudi sodelovanje na področju energetske varnosti (Xuegang 2007, 24). Čeprav ima regija le skromne zaloge surove nafte in zemeljskega plina, si LRK ne more privoščiti, da prezre ta vidik svoje energetske politike zaradi svojega pomembnega geopolitičnega položaja. Namen energetske politike LRK je okrepiti raziskovanje in izkoriščanje nafte in plina v regiji ter spodbujati energetske diplomacijo med regionalnimi državami (Van Long in Cong Ly 2016).

LRK vidi regionalno sodelovanje kot temelj njene energetske diplomatske politike. Njen strateški cilj je vzpostaviti jugovzhodno azijsko skupnost za energijo. Zato je JV Azija ključni element v politiki predsednika Xi Jinpinga za preoblikovanje kitajske soseske v 'skupnost skupnih interesov' z LRK – prvič objavljena konec leta 2013 – in ključni element za uspeh pobude za pomorsko svileno pot. V skladu s tem se bo konec letošnjega leta pričel izvajati dolgo načrtovani železniški projekt, ki povezuje jugozahodni del LRK z glavnim mesto Laosa, Vientiane. Gre za del železniškega sistema, ki bo, ko bo dokončan, potekal od kitajskega mesta Kunming do Bangkoka in se lahko razširi vse do Malajskega polotoka ter je ključnega pomena za kitajsko strategijo (Nguyen 2016).

Konec leta 2015 je konzorcij kitajskih podjetij podpisal tudi pogodbo za razvoj drugega dolgo načrtovanega projekta, in sicer globokomorskega pristanišča v posebni ekonomski coni v Kyaukpyu v zahodnem Mjanmaru. Kyaukpyu je strateška postojanka z nadzorom nad Indijskim oceanom in vstopna kopenska točka za plinovod med LRK in Mjanmarom. Ti projekti so sestavni del strategije LRK, da bi

okrepila svoj vpliv preko pospešene gradnje regionalne infrastrukture za poglobljene povezave med LRK in hitro rastočimi gospodarstvi JV Azije, hkrati pa ponujajo LRK dostop do Indijskega oceana in Tajskega zaliva. Ugodno je tudi dejstvo, da so naložbe na tem območju potekale povsem neovirano s strani drugih pomembnih akterjev (Nguyen 2016). Regionalni cilji izhajajo iz širše kitajske strateške agende: 1) ohranitev stabilnega političnega in varnostnega okolja, zlasti na kitajskem obrobju, za zagotovitev nadaljnje gospodarske rasti LRK; 2) ohranitev in razširitev trgovskih poti čez regijo; 3) dostop do regionalnih energetskih virov in surovin; 4) razvoj trgovinskih odnosov za gospodarske in politične namene; 5) izolacija Tajvana in pridobitev vpliva v regiji za premagovanje poskusov strateške obkrožitve (Vaughn in Morrison 2006, 7–8).

LRK uporablja diplomatsko strategijo povečanja zaupanja med državami v JV Aziji. Ta strategija sestoji iz dveh delov: prvi del vsebuje ukrepe za zaščito suverenosti pri terjatvah v okviru linije devetih črtic, drugi del pa se navezuje na krepitev gospodarskih odnosov z državami v regiji in vključitev le-teh v svoje območje vplivanja (prav tam). Sodelovanje je bodisi dvostransko ali večstransko predvsem preko dveh mehanizmov, v okviru širše Mekong regije in med ASEAN in Mekong regijo (Zhao 2008, 10). LRK se v opira na diplomacijo za zgraditev odnosov predvsem z državami proizvajalkami, hkrati pa uporablja podjetja v državni lasti, da vlagajo v energetska infrastrukturo v tujini (Hart 2016).

Leta 2006 so LRK, Laos, Mjanmar in Tajska podpisali dogovor o sodelovanju pri ladijskem prometu nafte ob predelu Mekong, ki povezuje Yunnan z zgoraj omenjenimi državami ter tudi z Vietnamom in Kambodžo.⁴⁰ Plovna pot je po ocenah cenejša od obstoječih zemeljskih poti, prek nje pa naj bi bilo uvoženih 200.000 ton rafinirane nafte. Izboljšanje prevozne infrastrukture in zmanjšanje trgovinskih ovir je ključno za ekonomski razvoj Mekong regije in zmanjšanje revščine (Seatrade Maritime News 2007). LRK bo vse do leta 2020 izvajala tudi strategijo razvoja vzhodne obale, ki je namenjena izkoriščanju naravnih virov v morju provinc, mest in avtonomnih regij vzdolž obale. To označuje začetno obdobje državne morske razvojne strategije. Do leta 2020 se pričakuje, da bodo naravni viri v morju in energija izkoriščeni v največjem obsegu, in tako bo LRK verjetno postala svetovna velesila v smislu pomorskega gospodarstva (Van Long in Cong Ly 2016).

---

⁴⁰ Yunnan postaja vedno bolj pomembno mesto mednarodne trgovine tako za LRK kot za JV Azijo (Seatrade Maritime News 2007).

Strategija energetske diplomacije LRK v JV Aziji se ne ukvarja le z vprašanji, povezanimi z energijo, ampak tudi z načrtom širjenja vpliva po celotni regiji. Na področju varnostnega sodelovanja je LRK podpisala vojaške sporazume za zagotovitev absolutne varnosti pomorskih poti skozi Malaško ožino z Malezijo, Singapurjem in Indonezijo. Pomen Južno kitajskega morja za energetske varnost LRK je razviden iz dejstva, da se mora 85 % njenega uvoza nafte prevažati skozi morje. V ta namen je LRK izkoristila koristi gospodarskega sodelovanja, da bi nevtralizirala države ASEAN in tako dokončala gradnjo umetnih otokov in vojaških oporišč v Južnem kitajskem morju. Trenutno obstaja konkurenca med LRK in nekaterimi državami JV Azije, vključno z Vietnamom, pri izkoriščanju virov nafte in plina. LRK je izrazila odločenost glede svoje vloge, ki jo ima v Južnem kitajskem morju, ter enostransko razglasila, da ima pravico do 80 % morja (Van Long in Cong Ly 2016). Skladno s tem je cilj LRK učinkovito sprebrniti svoj delež Južnega kitajskega morja v teritorialne vode oziroma ekonomsko cono (v literaturi pogosto omenjeno kot 'notranje jezero') ter tako postopoma podrediti JV Azijo strateškim interesom Pekinga za preprečitev morebitne strateške obkrožitve.

Cilj LRK glede vzdrževanja varnega okolja svoje soseske vključuje omogočanje gospodarske rasti, razvoj in krepitev gospodarskih in trgovinskih odnosov, koristnih za kitajsko gospodarsko modernizacijo in stabilnost, spodbujanje predstave LRK kot najbolj pomembnega azijskega partnerja držav JV Azije, vzdrževanje in širitev trgovinskih poti ter dostop do regionalnih energetskih virov in surovin (Tung-Chieh in drugi 2011, 33). Velik izziv pri doseganju teh ciljev bo predstavljajo upravljanje lokalnih sporov, ki izhajajo iz protikitajskega razpoloženja (Nguyen 2016). LRK bo v državah in regijah še naprej uporabljala energetske diplomacijo, da lahko proaktivno zagotovi varnost oskrbe z energijo. Nekateri so to politiko poimenovali 'razlitje nafte', ker si ne prizadeva le zagotoviti energetske varnosti za državo, ampak predstavlja tudi način za doseganje višjih strateško pomembnih ciljev (Van Long in Cong Ly 2016). Doseganje le-teh

4.2 Aktivnost Ljudske republike Kitajske na področju zagotavljanja energetske varnosti

Veliko pomembnih poskusov je bilo narejenih za regionalizacijo sodelovanja na področju izkoriščanja in pridobivanja energetskih virov v celotni azijsko-pacifiški

regiji. V zadnjem desetletju so različni medvladni organi, kot so ASEAN, ASEAN + 3 in vrh vzhodne Azije, predlagali pobude za energetska sodelovanje z namenom nadaljnega povezovanja nacionalnih trgov, bogatih z energetskimi viri. Na splošno so bili ti poskusi uspešni pri izboljšanju dialoga in izmenjavi informacij, niso pa prinesli nobenih bistvenih sprememb. Vlade so večinoma sprejele bolj navznoter usmerjen pristop in postale dovzetne za zaščito svoje suverenosti nad odločanjem in pobudami o liberalizaciji (Hart 2016). Leta 2002 so države članice ASEAN sprejele dokument o vzpostavitvi plinovoda Trans-ASEAN (TAGP), ki bo povezoval 80 % vseh rezerv plina na območju držav članic ASEAN skozi največjo mrežo na svetu, hkrati pa bo naredil regijo še bolj energetska medsebojno odvisno. Povezal bo rezerve plina v Indoneziji, Maleziji, Singapurju, Vietnamu, Mjanmaru, Filipinih, Bruneju in Tajski, delovati pa naj bi začel leta 2020 (Hong 2015, 104).

Razvoj plina in njegova uporaba zahtevata velike infrastrukturne naložbe v drage plinovode in prevozne objekte, ki zahtevajo dolgoročne pogodbe, visoke finančne zahteve in dobro razvite regulatorne režime za plin in razvoj trga. Vse to povzroča intenzivno vladno vključenost in sodelovanje, kar pridobiva na pomembnosti za vedno bolj integrirane jugovzhodne plinske trge (Herberg 2008, 81). Kitajske naložbe v sektor nafte in plina JV Azije segajo nazaj v leto 1993. Med letoma 1993 in 1995 je CNOOC pridobil delež naftnega polja Malacca v Indoneziji, CNPC pa je preko svoje hčerinske družbe PetroChina dobil lastništvo nad bloki na Tajskem in v Papui Novi Gvineji. Naslednja faza prevzemov in raziskovanja s strani LRK se je začela leta 2001 in se nadaljevala nadaljnih deset let, ko sta CNOOC in CNPC zgradila skromne portfelje po vsej regiji, predvsem v Indoneziji in Mjanmaru (Andrews-Speed 2015, 3).⁴¹

V Indoneziji so kitajska podjetja razpravljala o možnostih skupnega lastništva v indonezijskem državnem naftnem podjetju Petermina za izgradnjo dveh rafinerij v Indoneziji, ki bodo obdelovale surovo nafto iz Perzijskega zaliva in izvažale naftne derivate v LRK. Čeprav je sodelovanje odprto tudi za mednarodna naftna podjetja, so kitajska NOCs najboljši kandidat, saj ostali ne želijo sodelovati zaradi neatraktivne regulative (Herberg 2008, 79). Državi sta leta 2002 podpisali memorandum o soglasju, ki je vzpostavil energetska forum med Indonezijo in LRK. Temu je sledilo

---

⁴¹ Pri tem je potrebno upoštevati, da je bil od leta 2009 največji delež naložb v tujino s strani kitajskih NOCs usmerjen v Severno in Južno Ameriko, bližnji vzhod in Avstralijo, kjer so zaloge nafte in plina precej večje kot v JV Aziji (Andrews-Speed 2015, 4).

zavarovanje naftnih polj v Indoneziji s strani kitajskega podjetja PetroChina. Kitajske naložbe v Indonezijo so zrasle z 282 milijonov USD v letu 1999 na 6,8 milijarde USD v letu 2003 (Vaughn in Morrison 2006, 26).

Kitajska podjetja (Sinopec, CNPC in CNOOC) so okrepila svoje raziskovalne dejavnosti tudi v morjih na zahodni obali Mjanmara. LRK namerava vložiti približno 160 milijonov juanov v razvoj pristanišč v Mjanmaru, kar je dobra priložnost za modernizacijo države (Van Long in Cong Ly 2016). Leta 2008 sta se državi dogovorili, da bo CNPC zgradil naftovod za prevoz surove nafte in plinovod (Andrews-Speed 2015, 4; Hong 2014, 83; Meyer 2015).⁴² 2.400 km dolg naftovod je bil odprt leta 2015 in krajša razdaljo, ki jo mora nafta prepotovati po morju, ter zmanjšuje čas prevoza do LRK za 30 % (Meyer 2015). Na podlagi sporazuma bo projekt pripomogel tudi k zmanjšanju energetskega primanjkljaja Mjanmara, ki mu pripadeta 2 milijona ton surove nafte za domačo porabo (Andrews-Speed 2015, 4; Hong 2014, 85), in bo tako zmanjšal njegovo odvisnost od Tajske glede neposrednih tujih investicij in izvoznega trga. Plinovod je pričel delovati leta 2013 in ima zmogljivost 12 milijard kubičnih metrov plina letno, LRK pa se je zavezala, da bo zemeljski plin kupovala naslednjih 30 let (Hong 2014, 87).

Tako naftovod kot plinovod potekata od mesta Kyaukpyu do Muse v Mjanmaru in nadaljujeta v mesto Ruili v kitajski provinci Yunnan (Hong 2014, 83). Motivacija LRK za izgradnjo je predvsem strateške narave. Plinovod predstavlja dodatno pot za uvoz zemeljskega plina, ki pomeni relativno alternativo za nadomestitev premoga. Naftovod pa predstavlja zmanjšanje kitajske odvisnosti od pomorskih poti ter pridobitev surovin za rafinerije CNPC, ki so v izgradnji na jugozahodu LRK (Andrews-Speed 2015, 4). Projekt predstavlja *win-win* situacijo za obe državi.

Za LRK prinaša nove možnosti za ekonomsko nerazvite jugozahodne province, še posebej Yunnan in Sichuan (Hong 2014, 85) in zahodni del notranjosti države, ki je doživel nižjo stopnjo razvoja kot vzhodna obalna območja (Vaughn in Morrison 2006, 23). Pričakovano je, da bo naftovod zmanjšal naftni primanjkljaj province Yunnan ter hkrati prinesel diverzifikacijo njene ekonomske aktivnosti. Poleg zagotavljanja energetske varnosti projekt služi širjenju in utrjevanju bilateralnih odnosov s poglobljanjem regionalne ekonomske integracije. Dvostransko trgovanje na področju surovin (cement in jeklo) in prevoza opreme za izgradnjo plinovodov in

---

⁴² Ocenjeno je bilo, da ima Mjanmar do 89,7 bilijona kubičnih metrov zemeljskega plina, kar odpira možnosti, da postane velik izvoznik (Vaughn in Morrison 2006, 24).

naftovodov je naraslo z 2,9 milijarde USD na 7,0 milijarde USD v letu 2012. LRK tako predstavlja največjega tujega investitorja v Mjanmaru. Od pričetka projekta sta državi podpisali 15 sporazumov o sodelovanju, z namenom povečanja bilateralne trgovine in naložb (Hong 2014, 83–88). Energetske naložbe LRK so bile izvršene s finančno pomočjo Mjanmaru v obliki posojil brez pogojev, politične podpore in vojaške oborožitve (Zhao 2008, 10). Poleg tega sta se Kitajska razvojna banka in Import-Export banka dogovorili, da zagotovita 4,2 milijarde USD brezobrestnih posojil Mjanmaru za gradnjo drugih večjih infrastrukturnih projektov, vključno z logističnimi sistemi (Hong 2014, 88).

Nekateri v LRK vidijo Mjanmar kot ključ za preprečitev potencialne obkrožitve s strani ZDA. Z geopolitičnega vidika je Mjanmar pomemben, ker omogoča strateški dostop do Indijskega oceana in Andamanskega morja, kar je povečalo pomen njegovih rezerv plina (Hong 2014, 84) in omogoča, da nafta z Bližnjega vzhoda doseže LRK, ne da bi prečkala Malaško ožino. To bi lahko vplivalo na geopolitično ravnovesje z Indijo. LRK je pomagala Mjanmaru tudi zgraditi cesto, ki povezuje provinco Yunnan s pristaniščem na reki Iravadi (Zhao 2008, 10). Za LRK je to še posebno pomembno v času, ko se njen zaveznik Pakistan bori za preprečitev islamskega ekstremizma in se sooča s političnimi nemiri (Hong 2014, 84).

Druge države ne predstavljajo istega obsega priložnosti pridobivanja nafte kot Indonezija in Mjanmar. Malezija je precejšen izvoznik nafte in ima skromne možnosti za izkoriščanje nafte in rezerv, vendar so večino dobrih priložnosti izkoristili mednarodni akterji. Vietnam ima razmeroma dober potencial za iskanje nafte na morju in LRK kaže naraščajoč interes za sodelovanje. Državi sta skupaj s Filipini leta 2005 podpisali tristranski sporazum o raziskovanju, ki pa je prenehal veljati leta 2008 in ni bil obnovljen. Hkrati sta LRK in Vietnam podpisala skupni dogovor o iskanju nafte in plina v zalivu Tonkin (Herberg 2008, 80). LRK je v letu 2001 iz Vietnama uvozila kar 3,36 milijona ton surove nafte, kar predstavlja 78,6 % celotnega izvoza iz Vietnama. Vietnam tako predstavlja največjega jugovzhodnega azijskega in šestega svetovnega izvoznika surove nafte v LRK (Van Long in Cong Ly 2016). Vendar pa je razvoj močne vloge LRK precej omejen glede na politične sume med obema državama in zaradi kitajske preference za pridobivanje nadzora nad proizvodnjo nafte (Herberg 2008, 80).

Glavni cilj kitajskih podjetij v naftnem in plinskem sektorju je njihova vključitev v mednarodne korporacije. Za razliko od naftnega in plinskega sektorja so tuje naložbe

v rudarstvo JV Azije izvedene s strani državnih in zasebnih podjetij (Andrews-Speed 2015, 3–5). Vedno bolj pomembna je zaradi petih glavnih rečnih sistemov v državah celinske JV Azije (Irvadi, Salween, Chao Phraya, Mekong in Rdeča reka) tudi hidroenergija, visok potencial za njen razvoj pa kljub neobstoju skupnega rečnega sistema obstaja v državah notranjega predela JV Azije (Indonezija, Malezija in Filipini) (Nicolas 2009, 7). Največ dejavnosti v sektorju vodne energije je v notranjosti regije predvsem v Mjanmaru in Mekong regiji (Laos in Kambodža), kjer reke zagotavljajo odlične možnosti za kitajska podjetja, da pridobijo gradbene pogodbe, s katerimi si LRK gradi vpliv v svoji neposredni soseščini, zagotavlja ohranitev obstoja svojih podjetij zaradi upočasnitve izgradnje jezu v LRK ter dostop do virov za prenos električne energije iz JV Azije v LRK (Andrews-Speed 2015, 4–5).

Trenutno je v oskrbo z energijo v JV Aziji vloženi več kot 70 milijard USD letno. Projekti, vezani na oskrbo z energijo, so prispevali k pridobivanju fosilnih goriv, izgradnji plinovodov in naftnih rafinerij, gradnji termoelektrarn, hidroelektrarn, vetrnih turbin in sončnih naprav ter omrežij za prenos in distribucijo električne energije. Obseg energetskih naložb se je v zadnjem desetletju povečal za skoraj 60 %. Elektroenergetski sektor predstavlja več kot polovico povečanja, kar kaže na hitro povečanje povpraševanja po električni energiji v regiji, obsežne naložbe v proizvodnjo električne energije in širjenje dostopa do električne energije. Povečanje je tudi posledica naložb v oskrbo z zemeljskim plinom, medtem ko so naložbe v oskrbo z nafto padle za več kot tretjino, saj se večina držav proizvajalk v regiji sooča z upadom proizvodnje in ima le malo novih možnosti za širitev proizvodnje (OECD/IEA 2015, 11).

Leta 2015 je LRK ustanovila Azijsko infrastrukturno investicijsko banko (*Asia Infrastructure Investment Bank* – AIIB), ki se osredotoča na razvoj infrastrukture in drugih proizvodnih sektorjev v Aziji, vključno z energijo in elektriko. Veliko držav v regiji potrebuje takšne naložbe in verjetno bodo te države prve v vrsti za posojila. Tako pomorska svilena cesta kot AIIB sta namenjeni večjemu povezovanju kitajskega gospodarstva z gospodarstvi sosednjih držav. LRK ne cilja samo na gospodarske koristi, ampak tudi na razširitev svojega gospodarskega prodiranja v JV Azijo s pripadajočim povečanjem vpliva in moči v regiji (Mazza 2015). LRK potrebuje mednarodne infrastrukturne projekte za dvig ravni zaposlenosti Kitajcev. Odsotnost novih energetskih in infrastrukturnih projektov bi lahko pomenila pomanjkanje

električne energije, narast brezposelnosti in socialne nemire. Izogibanje tem scenarijem je glavno politično poslanstvo kitajske oblasti (China-US Focus 2016). LRK bo zaradi tega morda postala bolj agresivna na področju energetskih virov in energetskih vprašanj v regiji ter manj kooperativen partner ASEAN (Herberg 2008, 80).

4.3 Energetske rezerve v Južnem kitajskem morju

Južno kitajsko morje se razteza od Singapurja do Malaške ožine na jugozahodu, do Tajvanske ožine na severovzhodu ter ga obdajajo LRK, Tajvan, Vietnam, Filipini, Malezija, Brunej in Indonezija.⁴³ Predstavlja eno najbolj pomembnih svetovnih trgovskih poti in ima odlične geološke razmere, potrebne za razvoj ogljikovodikov, še posebno nafte in zemeljskega plina (EIA 2013). To vključuje tudi področje, ki vsebuje otoke Spratly, Dangerous Ground in Reed Bank – vsa območja, ki so sporna (Dais 2016). Kot tako je strateško in politično pomembno za države v regiji. Območje vključuje več sto majhnih otokov, skal in grebenov, katerih večina se nahaja v verigah otokov Parcel in Spratly. Mnogi od teh otokov so delno potopljene kopenske mase, neprimerne za bivanje. Količino nafte in zemeljskega plina v Južnem kitajskem morju je težko določiti zaradi ozemeljskih sporov (EIA 2013), zato obstaja veliko nasprotujočih si podatkov.

EIA (2013) ocenjuje, da se v Južnem kitajskem morju nahaja približno 11 milijard sodčkov naftnih rezerv in 190 bilijonov kubičnih metrov rezerv zemeljskega plina (Tabela 4.1.). Pri tem ocenjuje, da območje okoli otoka Spratly praktično nima dokazanih ali verjetnih naftnih rezerv, naj bi pa imelo pomembne rezerve drugih ogljikovodikov. Dokazi kažejo, da se večina teh virov nahaja na območju Reed Bank na severovzhodnem delu otokov, ki si jih lastijo LRK, Tajvan in Vietnam. U.S. Geological Survey ocenjuje, da se tam nahaja med 5 in 22 milijardami sodčkov nafte in med 70 in 290 bilijoni kubičnih metrov zemeljskega plina (EIA 2013).⁴⁴ Geološki podatki kitajskega ministrstva za zemljišča in vire kažejo, da naftne rezerve pod kitajsko pristojnostjo v Južnem kitajskem morju znašajo 23–30 milijard ton, rezerve

---

⁴³ Južno kitajsko morje pokriva morsko površino 3,5 milijona kvadratnih kilometrov. Pomorsko območje v kitajski liniji devetih črtic obsega približno 2 milijona kvadratnih metrov (Guoqiang 2015).

⁴⁴ Njihova raziskava ne vključuje Tajskega zaliva in drugih območij, ki mejijo na Južno kitajsko morje, saj ti viri niso videni kot komercialne zaloge zaradi ekonomsko vprašljive izvedljivosti črpanja (EIA 2013).

zemeljskega plina pa 16 bilijonov kubičnih metrov, kar predstavlja eno tretjino skupnih naftnih in plinskih virov LRK ter 12 % svetovnih virov. Naftne rezerve v grebenu Zengmu in povodju Sabah in Wanan, ki polovično spadata pod območje, zahtevano s strani LRK, znašajo blizu 20 milijard ton in predstavljajo enega od preostalih velikih neizkoriščenih območij naftnih rezerv na svetu (Guoqiang 2015). CNOOC, ki je odgovoren za kitajsko izkoriščanje ogljikovodikov na morju, ocenjuje, da je na tem območju okoli 125 milijard sodčkov nafte in 500 bilijonov kubičnih metrov plina, čeprav številke niso bile potrjene (Daiss 2016).

Tabela 4.1: Prikaz ocenjenih in verjetnih zalog nafte in zemeljskega plina v Južnem kitajskem morju

Država	Zaloge surove nafte in tekočin (v milijardah sodčkov)	Zaloge zemeljskega plina (v bilijonih kubičnih metrov)
Brunej	1,5	15
LRK	1,3	15
Indonezija	0,3	55
Malezija	5,0	80
Filipini	0,2	4
Tajvan	-	-
Tajska	-	1
Vietnam	3,0	20
Skupno	11,2	190

Vir: EIA (2013).

CNOOC naj bi glede na letno poročilo iz leta 2011 v Južnem kitajskem morju proizvedel povprečno 193.000 sodčkov nafte na dan, kar predstavlja tretjino dnevne proizvodnje CNOOC (EIA 2013). Potrebno je poudariti, da je proizvodnja CNOOC na morju majhna, tudi kadar je na najvišji ravni, in je v letu 2011 predstavljala le 15 % celotne kitajske proizvodnje surove nafte in 6 % skupne proizvodnje zemeljskega plina. Kljub temu je LRK drugi največji proizvajalec zemeljskega plina v Južnem kitajskem morju (Oliver 2014). V letu 2011 je podjetje zaključilo z gradnjo CNOOC 981, najbolj napredne ploščadi za globokomorsko vrtanje nafte, v vrednosti 925 milijonov USD. CNOOC namerava s ploščadjo povečati sposobnosti LRK za razvoj nekopenskih virov v Južnem kitajskem morju (EIA 2013). Tri četrtine proizvodnje zemeljskega plina CNOOC v prvi polovici leta 2014 so bile v Južnem

kitajskem morju, še zlasti v zahodnem delu morja (Oliver 2014). CNPC in Sinopec sta na tem področju manj aktivna. CNPC se v veliki meri osredotoča na vrtanje na območju zaliva Bojai, ki ni v Južnem kitajskem morju, ob tem pa zagotavlja vrtalne naprave na morju za druga podjetja. Sinopec ne vlaga neposredno v Južno kitajsko morje, izrazil pa je zanimanje za globokomorsko vrtanje v povodju Qiongdongnan na otoku Hainan (EIA 2013).

Črpanje in izkoriščanje nafte in plina so dlje časa ovirali trije dejavniki: financiranje, omejitve tehnologije pri raziskovanju globoke vode in regionalno varnostno okolje (Guoqiang 2015). Vietnam, Malezija in Brunej imajo dolgo zgodovino pridobivanja energetskih virov v Južnem kitajskem morju. Zaradi pomanjkanja pomembnih kopenskih možnosti so države vložile v razvoj tehnologije na morju, naftovodna omrežja in vrtanje, pri čemer strokovno znanje in izkušnje pogosto zagotavljajo tuji partnerji (EIA 2013). Kitajsko črpanje nafte in plina v Južnem kitajskem morju je bilo zaradi navedenih dejavnikov osredotočeno predvsem na območja vzdolž zaliva Beibu, otok Hainan in polotok Leizhou, se pravi na območja brez sporov (Guoqiang 2015).

Nekatere države v regiji so oblikovale skupna podjetja z bolj naprednimi naftnimi podjetji, ki lahko vrtajo v globokih vodah. Vietnamsko državno naftno podjetje je podpisalo sporazum z italijanskim Eni Spa in ameriškim Exxon Mobil in je poleg rastočih partnerstev z Indijo poskusilo razviti globokomorsko ploščad in pridobiti tehnologijo in tehnično znanje, potrebna za samostojno vrtanje nafte in plina. CNOOC je podpisal svojo prvo pogodbo s tujimi podjetji za dejavnosti v Južnem kitajskem morju leta 1983, s čimer so imeli British Petroleum (BP), Petrobras, Petro-Canada in BHP Billiton možnost za razvoj več naftnih blokov v ustju Biserne reke. V zadnjih letih je CNOOC nakazal, da ima načrte za vlaganje v raziskovanje v Južnem kitajskem morju skupaj s tujimi podjetji, zato je odprl ducate ponudb za nakup naftnih in plinskih blokov. V letu 2011 je CNOOC ponudil tudi 19 blokov, predvsem v delti Biserne reke. Kljub več nagradam tujim podjetjem CNOOC zaradi ozemeljskih sporov z Vietnamom in omejenih razpoložljivosti geoloških podatkov ni mogel oddati večine blokov. Pomembno je poudariti, da CNOOC ni podal nobenih načrtov za vrtanje v spornem območju otokov Spratlys (EIA 2013).

Južno kitajsko morje ponuja več dostopa do energije za razvijajoča se gospodarstva v azijsko-pacifiški regiji, predvsem v Indiji in LRK. Skupaj z rastjo kopenske proizvodnje plina si LRK še naprej prizadeva napredovati v

globokomorskih območjih ob delti Biserne reke in povodju Qiongdongnan v jugovzhodnem delu Južnega kitajskega morja (EIA 2013). Leta 2012 je CNOOC prvič pričel z vrtanjem v globokomorski platformi, kar omogoča premik iz delovanja v zgolj plitvih vodah (Rogers 2013, 6). LRK se zanima tudi za ocenjenih 150 milijard kubičnih metrov stisnjenega zemeljskega plina v obliki metanskih hidratov v Južnem kitajskem morju – kristalni led z metanom, ujetim znotraj ledu. LRK ima načrte za razvoj metanskih hidratov kot možnega vira energije in bo leta 2017 pričela s testiranjem tehnologije za ekstrakcijo, vendar brez jamstva, da bo to delovalo (Dodgson 2016). LRK je odločena, da pridobi vojaški nadzor nad Južnim kitajskim morjem, zlasti za zagotovitev določene količine strateške globine v svojem morskem okolju, ki je vse od upada kitajske pomorske moči v 15. stoletju šibkost LRK (Opsal 2016).

4.4 Konflikt v Južnem kitajskem morju

V Južnem kitajskem morju obstajajo štiri otoške skupine: otoki Pratas na severovzhodu, otoki Paracel na severu,⁴⁵ otoki Spratlys na jugu in plitvina Scarborough v osrednjem vzhodu (Bader in drugi 2014, 4). Otoke Spratly sestavlja več kot 60 geografskih tvorb, ki si jih lastijo Tajvan, Vietnam, Filipini, LRK, Malezija in Brunej. Otoki Paracel so predmet prekrivajočih se zahtev LRK, Vietnam in Tajvana (Lowy Institute for International Policy 2016; Lunn in Lang 2016, 5). Lastništvo nad otoki Pratas zahtevata LRK in Tajvan (Bader in drugi 2014, 4), nad plitvino Scarborough, ki leži zahodno od Filipinov, in se včasih šteje za del otokov Spratly, pa Filipini, LRK in Tajvan (Lunn in Lang 2016, 5). Sporno ozemlje so bile tudi pomorske poti v zalivu Tonkin med LRK in Vietnamom, ki so edini rešen spor do sedaj (Joshi 2016, 6; Lunn in Lang 2016, 5). Vietnam zaseda 25 otokov, Filipini osem, LRK sedem, Malezija tri in Tajvan enega (največji otok – Itu Aba) (Bader in drugi 2014, 4; Joshi 2016, 4; Lunn in Lang 2016, 6). Brunej ne zaseda nobenega otoka, a zahteva suverenost nad dvema v okviru otokov Spratlys (Bader in drugi 2014, 4; Lunn in Lang 2016, 6).

LRK, Tajvan in Vietnam so vsi vložili zahtevke, ki temeljijo na zgodovinski suverenosti. Zahteve drugih držav temeljijo predvsem na geografski bližini in

---

⁴⁵ LRK ima nadzor nad otoki Paracel vse odkar je prisilno izgnala južnovietnamske vojaške potnike leta 1974 in jih zaseda tudi danes (Bader in drugi 2014, 4; Joshi 2016, 4).

ekonomskih pravicah (Lunn in Lang 2016, 6). V okviru svoje linije devetih črtic (Priloga G),⁴⁶ ki je bila že leta 1947 omenjena s strani Republike Kitajske, nato pa podedovana s strani LRK, je slednja podala največjo zahtevo v Južnem kitajskem morju.⁴⁷ Linija devetih črtic, ki je po kitajskem mnenju dokaz zgodovinske uporabe in katere zemljevid je LRK posredovala tudi OZN, obsega skoraj celotno Južno kitajsko morje in je v sporu z drugimi teritorialnimi upravičenci ter nima pravne podlage pod Konvencijo Združenih narodov o pomorskem pravu (*United Nations Convention on the Law of the Sea – UNCLOS*) (Bader in drugi 2014, 5; Lowy Institute for International Policy 2016). Prav tako LRK trdi, v nasprotju s pogoji UNCLOS, da morajo pomorska plovila iz vseh držav, vključno z ZDA, predhodno pridobiti dovoljenje za plovbo skozi njeno izključno ekonomsko cono (IEC) (Patrick 2016).

Zadnje napetosti v Južnem kitajskem morju so posledica dogajanj v letih 2008 in 2009. Napet, a nekrvav spor med Filipini in LRK v povezavi z lastništvom nad plitvino Scarborough leta 2012 je privedel do tega, da je LRK pridobila dejanski nadzor nad geografskimi tvorbami. V maju 2014 so se povečale napetosti med Vietnamom in LRK, ko je CNOOC začel z vrtnjem blizu vietnamske obale in blizu spornih otokov Paracel. Vietnam je odločno protestiral in poslal floto obalne straže in pomorske patrulje za prestrežanje k ploščadi CNOOC in njenim podpornim plovilom. Prišlo je do več trkov med vietnamskimi in kitajskimi ladjami in celo do potopa vietnamske ribiške ladje. Incident je po vsem Vietnamu sprožil protikitajske proteste. Leta 2014 se je pozornost preusmerila na gradnjo in namestitev vojaške infrastrukture (Lowy Institute for International Policy 2016). Vsi zasedeni otoki imajo neke vrste bodisi vojaško bodisi paravojaško prisotnost na njih, konkurenčne države pa so utrdile svojo fizično zasedbo otokov s širjenjem vojaških zmogljivosti in gradnjo umetnih otokov. Tako je na primer Tajvan dokončal gradnjo letalske steze na otoku Itu Aba, Malezija je zgradila vzletno-pristajalne steze na grebenu Swallow (Lunn in Lang

---

⁴⁶ Linija devetih črtic je sporna razmejitvena linija, ki jo LRK uporablja za težnje po ozemeljskih vodah v Južnem kitajskem morju, predvsem nad plitvino Scarborough, otoki Paracel in Spratly – dvema najpomembnejšima spornima skupinama otokov. Države ASEAN izpodbijajo to spomo mejo, vendar LRK vztraja na zgodovinski legitimnosti linije, ki temelji na raziskovalnih odpravah, ribolovni dejavnosti in pomorskih patruljah, ki segajo v 15. stoletje, in so v konfliktu z mejami, ki jih je UNCLOS uvedel v regiji od leta 1994 (Xu 2014).

⁴⁷ Kitajske pomorske zahteve se nanašajo na severozahodu na razmejitveno črto v Tonkin zalivu, ki je bila dogovorjena z Vietnamom, vključujejo enako črto med otokom Hainan in vietnamsko obalo ter linijo med Tajvanom in kitajsko obalo na eni strani in Filipini na drugi. V srednjem delu se zahtevki nanaša na 200 morskih milj IEC, ki se ne prekriva z nobeno drugo državo in zaznamuje najbolj oddaljeno mejo trenutnega pravnega zahtevka tako za IEC kot epikontinentalnega pasu od svoje obale (Poling 2013, 14).

2016, 6), Vietnam pa zavzema 21 otokov, na katerih so zgrajene steze, pomoli, vojašnice in rezervoarji (Kaplan 2015). Iz tega je razvidno, da LRK ni prvi in edini tožnik, ki je umetno razširil velikost geografskih tvorb, ki jih zaseda, vendar pa sta hitrost in obseg njenih izgradenj zasenčila druge in pridobila bolj strateški značaj (Lowy Institute for International Policy 2016).

Poleg ustvarjanja novih otokov (kopičenje peska na obstoječih grebenih) je LRK za razširitev svoje prisotnosti v spornih vodah fizično povečala velikost otokov (zgradila pristanišča, vojaške objekte in tri pristajalne steze na spornih otokih Spratly) ter povečala vojaško prisotnost na otoku Wolly z namestitvijo bojnih letal, vodnih izstrelkov in radarskega sistema (Council of Foreign Relations 2016; Lunn in Lang 2016, 6). LRK je opozorila države JV Azije, naj ne vrtajo in pridobivajo nafte ter plina v spornem območju, saj naj bi to motilo raziskovanje nafte drugih držav in sezmične raziskovalne dejavnosti. Z namenom uravnoteževanja kitajskih zahtev v mednarodnih vodah ZDA občasno odpošljejo ladje za spodbujanje svobode prehoda v Južnem kitajskem morju (Council of Foreign Relations 2016). Od leta 2002 je bilo s strani ene ali druge države v Južnem kitajskem morju pridržanih veliko posadk ribiških plovil, veliko je bilo protestov proti poskusom vrtanja nafte in plina v spornih vodah, naraslo je število patrolj s strani kitajske mornarice, razširile pa so se tudi obalne straže v regiji. V teh letih smo bili priča tudi dvema resnima, a nenasilnima spopadoma med ZDA in LRK glede aktivnosti ameriške mornarice izven kitajskih teritorialnih voda, a v njeni IEC v Južnem kitajskem morju (Bader in drugi 2014, 5).

12. julija 2016 je Stalno arbitražno sodišče objavilo razsodbo glede spora, ki so ga leta 2013 na sodišče vložili Filipini (Rapp-Hooper 2016).⁴⁸ LRK je bojkotirala postopek, saj meni, da sodišče ni pristojno za razsojanje o takšni zadevi, ker je LRK ob ratifikaciji UNCLOS podala izjavo, da ne bo sprejela mehanizma obveznega reševanja sporov (vključno z obvezno arbitražo) v zadevah, vezanih na morske meje (Institute for Security and Development Policy 2016; Waxman 2015). Skladno s tem je opozorila, da ne bo upoštevala razsodbe sodišča in ne bo sprejela ali sodelovala pri arbitraži (Institute for Security and Development Policy 2016; Patrick 2016; Rapp-Hooper 2016). Z drugimi besedami, LRK se noče podrediti formalnim in zavezujočim

---

⁴⁸ Filipini so želeli, da sodišče a) odloča o skladnosti zgodovinskih terjatev v Južnem kitajskem morju z UNCLOS, kar bi odvrгло legitimnost linije devetih črtic; b) ugotovi, ali spadajo pomorske geografske tvorbe, ki jih zaseda LRK, med skale, nizke vzpetine ali potopljene grebene, in kakšne pravice izhajajo iz njih v skladu z UNCLOS; c) odloča o obtožbi Filipinov, da LRK posega v njihove ribolovne pravice okoli Scarborough Shoal in s tem škoduje okolju (Joshi 2016, 14; Lunn in Lang 2016, 9).

pravnim postopkom v povezavi s tem. Korak naprej je LRK naredila decembra 2014, ko je objavila izjavo o svojem uradnem pravnem položaju v obliki neuradnega pisma arbitražnemu sodišču. To ji je pomagalo omeščati podobo LRK kot ustrahovalca in jo predstavilo kot državo, zavezano mednarodnemu pravu, ne da bi ogrozila svoje stališče proti pozivom Filipinov na zavezujoč status arbitraže (Waxman 2015).

Sodišče je razsodilo v prid Filipinov in odločilo, da so pomorske zahteve LRK v regiji po mednarodnem pravu neveljavne (Rapp-Hooper 2016). Filipinsko stališče v postopku je bilo, da kitajske zgodovinske terjatve pomenijo vmešavanje v suverene pravice in pristojnosti Filipinov ter omejujejo njihovo pravico do svobodne plovbe (Institute for Security and Development Policy 2016). Odgovor LRK, ki je sledil odločitvi, namreč povečan nacionalizem in odkrito zavračanje odločbe z vojaškimi vajami, zavrača poudarek LRK o miroljubnem razvoju (Manning in Przystup 2016). Za zavrnitev odločitve arbitražnega sodišča obstajata dva razloga: prvi je zgoraj omenjena izjava o neupoštevanju arbitraže, ki jo je LRK predstavila 25. avgusta 2006 in je dovoljena pod UNCLOS, drugi pa je mnenje LRK, da je stališče Filipinov zvit poskus reševanja ozemelske suverenosti in ne ugotavljanja pravnega statusa spornih voda, otokov in čeri, kar naj bi bila naloga sodišča. To je v nasprotju s kitajskim stališčem, da so vprašanja suverenosti in pravnega statusa neločljiva. S kitajskega vidika tožba Filipinov ni poskus mirne rešitve vprašanja Južnega kitajskega morja, ampak enostranski poskus vsiljevanja reševanja sporov pod enostranskimi pogoji Filipinov (Institute for Security and Development Policy 2016).

Najbolj pomembno je, da sodišče ni obravnavalo temeljnega vprašanja, in sicer konkurenčnih terjatev/zahtev suverenosti nad otoki ali meja med strankami (Joshi 2016, 2; Stalno arbitražno sodišče 2016, 1). Čeprav je sodišče odločilo, da pravice, ki izhajajo iz UNCLOS, ukinjajo terjatve v okviru linije devetih črtic, te linije ni razglasilo za neveljavno, prav tako ni podvomilo v kitajske zahteve po otokih znotraj te linije (Joshi 2016, 2). Je pa arbitražno sodišče poudarilo, da LRK nima pravne podlage za lastninjenje otokov kot zgodovinske pravice (Stalno arbitražno sodišče 2016, 2). Sodišče je tudi ugotovilo, da noben od otokov Spratlys ni pravi otok glede na 121. člen UNCLOS,⁴⁹ kar pomeni, da imajo lahko teritorialno morje, ne pa IEC ali

---

⁴⁹ Člen 121.1 UNCLOS pravi, da je otok naraven kos zemlje, ki ga obdaja voda in je ob visokih vodah nad vodo (Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu, 121. čl.).

epikontinentalnega pasu.⁵⁰ S tem je rzsodba močno omejila pomorske pravice tistih, ki nadzorujejo te otoke (Joshi 2016, 15). Arbitražno sodišče je ob tem izpostavilo, da kitajski program gradnje umetnih otokov krši njene obveznosti za zaščito morskega okolja s spreminjanjem naravnih pogojev otokov, ki so sporni. Ni pa postavilo pod vprašaj gradbenih dejavnosti in gradnje vojaških objektov, razen v primeru grebena Mischief, ki je del IEC Filipinov (Joshi 2016, 2–3). Sodišče je ugotovilo, da je LRK kršila suverene pravice Filipinov v njegovi IEC z raziskovanjem nafte, ustvarjanjem umetnih otokov, vmešavanjem v delovanje filipinskih ribičev in nezmožnostjo preprečiti kitajskim ribičem ribolov v filipinski IEC (Stalno arbitražno sodišče 2016, 2).

LRK zagotavlja, da kitajske dejavnosti v Južnem kitajskem morju segajo 200 let nazaj in kažejo, da so Kitajci prvi odkrili, poimenovali, raziskovali in izkoriščali naravne vire v Južnem kitajskem morju ter stalno izvajali suverenost nad njimi. Še več, stališča kitajske vlade poudarjajo, da teritorialne zahteve drugih držav (predvsem Filipinov) niso vključevale morskih otokov znotraj območja linije devetih črtic vse do 70. let 20. stoletja. Z vidika LRK to pomeni, da so navedbe drugih držav razmeroma nove in politično motivirane in spodbujene zaradi energetskih virov. Vendar pa je bila napoved ZDA o usmerjenosti k Aziji od leta 2010 dogodek, ki ga mnogi Kitajci označujejo za prelomnico v stopnjevanju sporov (Institute for Security and Development Policy 2016). Z izboljšanjem regionalne vojaške prisotnosti so ZDA videne, kot da so izbrale stran v konfliktu in s tem utrdile dejanja drugih strani v njem. Poseben kamen spotike za LRK je ameriški program svobodne plovbe. Medtem ko ZDA branijo svoje aktivnosti na morju z vodenjem patrolj za krepitev mednarodnega pomorskega prava, LRK to vidi kot delovanje izven sprejemljivih okvirjev in kot izgovor za oškodovanje varnostnih interesov LRK ter kršenje njene suverenosti. Prav tako meni, da nameravajo ZDA okrepiti mrežo zavezništva in omrežje sil okoli Južnega kitajskega morja, na primer prek skupnih vojaških vaj s Filipini in z odpravo ameriškega embarga na orožje za Vietnam maja 2016 (prav tam).

Za zmanjšanje napetosti, povrnitev zaupanja in oblikovanje zavezujočega kodeksa obnašanja v Južnem kitajskem morju so v teku tudi diplomatska prizadevanja (Lowy

---

⁵⁰ Na podlagi UNCLOS otokom pripada do 200 navtičnih milj IEC in epikontinentalnega pasu, vendar pa člen 121.3 UNCLOS navaja, da geografske tvorbe, ki ne ohranjajo človeškega bivališča ali gospodarskega življenja, nimajo IEC ali epikontinentalnega pasu (Stalno arbitražno sodišče 2016, 2).

Institute for International Policy 2016). LRK nasprotuje vsakršni udeležbi ZDA v reševanju sporov v Južnem kitajskem morju in preferira bilateralno reševanje sporov na miren način pred arbitražo, ki se ji zdi vsiljiv način reševanja sporov (Institute for Security and Development Policy 2016; Lunn in Lang 2016, 5). Druge države podpirajo večjo udeležbo ZDA in se zavzemajo za večstranska pogajanja prek ASEAN. Vendar pa LRK ni popolnoma proti večstranskim pogovorom (Lunn in Lang 2016, 5). Leta 2002 sta LRK in ASEAN skupaj izdala Deklaracijo o ravnanju pogodbenic v Južnem kitajskem morju (Institute for Security and Development Policy 2016; Lowy Institute for International Policy 2016; Lunn in Lang 2016, 5). Hkrati so vse podpisnice razglasile zavezanost desetim načelom, ki med drugim vključujejo samozadrževanje; varstvo okolja; znanstveno raziskovanje morja; pravico do plovbe in preletov Južnega kitajskega morja; nezasedanje trenutno nenaseljenih otokov, grebenov in drugih otokov; prizadevanja za mirno reševanje sporov; zavezanost načelom mednarodnega prava in gradnjo zaupanja (Institute for Security and Development Policy 2016; Joshi 2016, 6; Lowy Institute for International Policy 2016; Lunn in Lang 2016, 5). Od leta 2011 je bilo kar nekaj govora o dogovarjanju o pravno zavezujočem kodeksu ravnanja za vse strani, a do danes v tej smeri ni bilo nobenega napredka (Lunn in Lang 2016, 5).

ZDA niso del predhodno omenjenih sporazumov, a so kljub temu izvajale ukrepe za krepitev zaupanja med ZDA in LRK. Aprila 2014 sta obe državi podpisali kodeks nenačrtovanih srečanj na morju, novembra 2014 Memorandum o soglasju in septembra 2015 Sporazum o pravilih za zračne vojne spopade (Joshi 2016, 16; Patrick 2016). Kljub večkratnim zagotovilom, da želi mirno rešitev pomorskega spora, LRK ne sprejema drugačnega scenarija od svoje zgodovinske linije devetih črtic, ki ji zagotavlja kitajsko pristojnost nad 80 % morja. Čeprav se je LRK zavezala, da bo sodelovala v pogajanjih za sprejetje zavezujočega kodeksa obnašanja z drugimi upravičenci, ni nikoli resno sprejela teh pogovorov, na kar nakazuje njena strategija izgradnje in ustvarjanja dejstev na morju (Patrick 2016). V septembru 2015 je Xi Jinping obiskal ZDA in dejal, da LRK nima nobenih načrtov za militarizacijo Južnega kitajskega morja, kar so ZDA pozdravile. Takratni kitajski namestnik zunanjega ministra, Liu Zhenmin, pa je na vrhu foruma azijsko-pacifiškega ekonomskega sodelovanja leta 2015 dejal, da ima kitajska vlada pravico in možnost, da si povrne otoke in čeri, ki so jih sosednje države nezakonito zasedle, a tega do sedaj še niso storili (Lunn in Lang 2016, 12).

4.5 Geopolitični pomen Južnega kitajskega morja

Ozemeljski spori in spori glede pristojnosti v Južnem kitajskem morju še vedno odsevajo odnose v regiji. ZDA so bile od konca druge svetovne vojne vodilna dominantna velesila v JV Aziji. Borile so se v dveh vojnah v regiji in imajo vzpostavljeno formalno zaveznitvo z Japonsko, Južno Korejo in Filipini ter tesne vezi z državami članicami ASEAN. Strategija ZDA v Južnem kitajskem morju sestoji iz naslednjih načel: svoboda plovbe oziroma navigacijskega delovanja; neovirano zakonito trgovanje; priznavanje samo tistih pomorskih pravic, ki temeljijo na suverenosti nad kopenskimi geografskimi tvorbami in so izražene v skladu z UNCLOS; diplomatski procesi sodelovanja med upravičenci za razrešitev ozemeljskih sporov glede suverenosti nad zemljišči v morju in močna spodbuda za pogajanja o kodeksu ravnanja (Bader in drugi 2014, 5).

Ključni cilj ZDA pa je preprečitev nastanka regionalnega hegemon, katerega dovolj velika koncentracija moči bi ogrozila temeljne ameriške interese. Tako ZDA vidijo vojaško modernizacijo in rast kitajskih pomorskih zmogljivosti⁵¹ kot del širših prizadevanj LRK, da postane regionalni hegemon v JV Aziji (Joshi 2016, 9–10). Vojaška prevlada v Južnem kitajskem morju je za ZDA pomembna zaradi več razlogov: 1) ameriška mornarica v zadnjih letih redno uporablja tranzitno Malaško ožino za podporo svojim operacijam na Bližnjem vzhodu, 2) zaščita ameriških letalonosilk predstavlja pomemben nacionalni varnostni interes in kitajska odprava na otokih Spratlys bi bila pravi izziv za zagotavljanje te varnosti. ZDA želijo ohraniti svojo prevlado v regiji tako, da zagotavljajo podporo in zaščito vsem svojim zaveznicam (Joshi 2016, 10–13), nadaljujejo podporo demokraciji in človekovim pravicam v regiji ter okrepijo trgovino in investicije (Vaughn in Morrison 2006, 7).

Zgodovinsko gledano je bilo Južno kitajsko morje za LRK vojaško občutljivo, kar se nadaljuje tudi danes, saj ima na otoku Hainan pomembno podmorniško bazo, do katere plovila dostopajo po morju (Bader in drugi 2014, 4). LRK si želi postati dominantna sila v Južnem kitajskem morju in vidi pomen zadrževanja delovanja ameriške mornarice stran od svojih ključnih baz, kot je otok Hainan, na drugi strani

---

⁵¹ Posodobitev in rast kitajskega pomorstva se je pričela že v sredini leta 1990, a se je razvoj pospešil šele v prvem desetletju 21. stoletja. Poudarek je bil na krepitvi podmorniške zmogljivosti, razvoju nove generacije doma izdelanih vojaških ladij, izgradnji novih ladjedelnic, izboljšanju pristanišč in izobraževanju osebja. LRK je zgradila tudi veliko ribiško floto in obalno stražo, ki imata pomembno vlogo pri varovanju terjatev v Južnem kitajskem morju (Joshi 2016, 10).

pa jo skrbi ranljivost plovnih poti, saj so ključnega pomena za njene trgovinske dejavnosti. Kratkoročno LRK vidi pomen močnih pomorskih zmogljivosti kot sredstva za obravnavo nerešenih vprašanj suverenosti, dolgoročno pa jih vidi kot potreben korak, da postane svetovna velesila. Južno kitajsko morje predstavlja edino možnost za LRK, da se uveljavi kot prava pomorska sila (Joshi 2016, 11–12).

Gradnja otokov s strani LRK je poskus okrepitve njenega položaja, stališč in terjatev v Južnem kitajskem morju, da ji ti otoki dajejo pravico do 12 navtičnih milj teritorialnih voda in potencialno do 200 navtičnih milj IEC. Če to obvelja, bo bistveno oslabilo obstoječo pomorsko arhitekturo za vzdrževanje odprte in neomejene plovbe skozi Južno kitajsko morje pod vodstvom ZDA. Povečan poudarek na izvajanju svobode navigacijskega delovanja lahko sproži dodatno asertivnost LRK, ki takšno vojaško obnašanje ZDA pojmuje kot stopnjevanje konflikta (Li in Yanzhuo 2016). LRK je skušala pomiriti regijo, da bo njena prisotnost pomagala zagotoviti svobodo plovbe, vendar pa njena razlaga pravic pomorskega prometa in vojaških ladij znotraj njenih teritorialnih voda in IEC predstavlja ožjo in potencialno problematično razlago glede na UNCLOS (Herberg 2016). LRK trdi, da po mednarodnem pravu tuje vojske ne morejo opravljati obveščevalnih dejavnosti, kot so izvidniški poleti v njeni IEC. Na drugi strani pa ZDA trdijo, da morajo države imeti svobodo plovbe po IEC in ni potrebno, da se o tem obvesti upravičence vojaških aktivnosti. Hkrati LRK pojasnjuje situacijo z nasprotujočimi si izjavami glede terjatev. Na eni strani gre za jasno terjatev zemljišč v okviru linije devetih črtic, po drugi strani pa gre za pomanjkanje pojasnila, ali gre pri terjatvi za državno mejo ali za upravičevanje pravice do morskih grebenov in energetskih virov (Joshi 2016, 8). Politika strateške dvoumnosti LRK omogoča prožnost pri razlagi stališč.

Države JV Azije se poskušajo zaradi ohranitve nacionalne avtonomije in gospodarskih koristi izogniti trajni izbiri strani in so se naučile najti ravnotežje za ohranitev položaja neodvisnih akterjev v tekmovanju za premoč. Ta uspeh temelji na občutljivem ravnovesju med dvema različnima sistemoma: gospodarskem, v katerem prevladuje LRK, in varnostnem s prisotnostjo ameriške vojske (Patrick 2016). Tako se države delijo v tri skupine: države, ki postavljajo LRK v osrednjo vlogo (Kambodža, Laos, Vietnam in Mjanmar), države brez pogodbenih zavez ali ideološke privrženosti z uravnoveženimi politično-gospodarskimi vezmi z obema velesilama (Indonezija, Malezija in Singapur ter v manjši meri Brunej) (Gill in drugi 2016, 7) in države, ki v osrednjo vlogo postavljajo ZDA (Japonska, Južna Koreja in Tjavan).

Od leta 2010 sta zaradi povečane agresivnosti LRK in zaskrbljenosti glede kitajskih pomorskih interesov opazna dva pojava. Nekatere države, predvsem Singapur, so izrazile jasno podporo uravnoveženju s strani ZDA. Indonezija in Malezija sta pričeli z vojaško modernizacijo za lažje upravljanje z naraščajočim tveganjem pomorskega spora z LRK. Obe sta okrepili vojaške nakupe in sodelovanje z ZDA (Gill in drugi 2016, 9). Najpomembnejše spremembe so se dogodile v Vietnamu in Mjanmaru, državah tradicionalno blizu LRK, ki sta uspeli ustvariti prej nemogoče politične in varnostne vezi z ZDA in njenimi zaveznicami ter se počasi premikata proti skupini uravnoveženih držav. Obe državi še vedno čutita pritisk LRK, a je njuna sposobnost signalizirati dvoumnost v svojih zavezniških namerah narasla. Poudariti pa je potrebno, da se nobena od omenjenih držav ni oddaljila od globokega sodelovanja z LRK in pridobivanja gospodarskih koristi od kitajske rasti. Na drugi strani pa so nekatere države poiskale globlje partnerstvo z LRK. Tako se je Brunej leta 2014 dogovoril za izvedbo skupnega razvoja izkoriščanja energetskih virov v Južnem kitajskem morju in je zaenkrat edini tožnik, ki je dosegel takšen dogovor (Gill in drugi 2016, 11).

Trenutno je dinamika taka, da države članice ASEAN, ki imajo zahteve v Južnem kitajskem morju, ostajajo v ozadju, medtem ko so ZDA v središču pozornosti. To nakazuje, da so ZDA spremenile svoj položaj iz nevtralnosti v prevzemanje strani v korist nekaterim tožečim strankam. Od leta 2015 naprej ZDA še naprej pritiskajo na LRK, naj pojasni svoje terjatve v Južnem kitajskem morju z izvajanjem operacij svobodne navigacije (Li in Yanzhuo 2016). Obnašanje držav ASEAN je sestavljeno iz treh elementov: 1) kompleksno politično, ekonomsko in strateško sodelovanje z LRK z namenom socializiranja kitajskih voditeljev v mirno obnašanje, ki temelji na normah; 2) posredno uravnoveženje ali zasledovanje drugih velesil, zlasti ZDA, da delujejo kot protiutež kitajskemu regionalnemu vplivu; in 3) splošna politika omreženja regionalnih velesil, da jim dodelijo delež v regionalnem redu. Tako države članice ASEAN delujejo na podlagi treh možnih scenarijev: kitajska nadvlada, premoč ZDA v regiji ali nestabilen regionalni red (Gill in drugi 2016, 6). Konflikt v Južnem kitajskem morju sodi v sam vrh varnostne agende ASEAN zaradi svoje nestabilnosti, ki bi lahko zmotila prosti pretok pomorske trgovine, od katere je odvisno gospodarstvo regionalnih držav, in zaradi rasti LRK, ki države članice ASEAN sili k podajanju zahtev o upoštevanju zgodovinskih pravic v Južnem

kitajskem morju, kar pa spodkopava norme mednarodnega prava (Pattiradjawane 2015).

Prav različne ravni tekmovanja in konkurenčnosti med državami v regiji dvigujejo napetosti v Južnem kitajskem morju. Eno najpomembnejših je tekmovanje za nadzor nad potencialnimi energetskimi viri in ključnimi energetskimi tranzitnimi potmi. Energetska varnost je v zadnjem desetletju postala prednostna naloga v regiji zaradi kombinacije zelo visokih in nestanovitnih cen energije, pojava LRK kot velikega uvoznika nafte in zemeljskega plina, odvisnosti Japonske in Severozahodne Azije od uvoza nafte in plina ter pojava JV Azije kot neto uvoznika nafte in plina. Tako je vzdušje postalo vse bolj konkurenčno (Herberg 2016). Vlogo energije v sporu lahko razdelimo na dva dela. Prvi sta teritorialni nadzor in pomorska prisotnost, ki državam dajeta nadzor in lastninske pravice nad viri nafte in zemeljskega plina. Glavni vir ozemeljskih in pomorskih sporov je blokada pridobivanja nafte in plina v večini Južnega kitajskega morja, še posebno v globokomorskih območjih, ki postajajo z razvojem tehnologije vedno bolj dostopna (prav tam).

Drugi del pa se navezuje na vpliv ozemeljskih sporov na prevoz energije v in iz držav v Aziji, ki nimajo terjatev, kot so Japonska, Južna Koreja, Indija, Singapur in Avstralija. Odprtost in varnost kritičnih plovnih poti sta ključna nacionalna interesa teh držav. Tranzit energije skozi te plovne poti je trenutno ogrožen zaradi širših strateških tekmovanj po vsej regiji med ZDA in LRK, Japonsko in LRK ter LRK in drugimi regionalnimi silami (Herberg 2016). V odgovor ofenzivni prisotnosti LRK na spornem območju Japonska prodaja vojaške ladje in opremo Filipinom in Vietnamu, da bi lahko izboljšala zmogljivost pomorske varnosti in preprečila agresivnost LRK (Council of Foreign Relations 2016). Japonska in Južna Koreja sta pomembni pomorski sili, vendar sta začeli izkazovati svoje zmogljivosti in moč šele v zadnjem času, saj sta se predhodno osredotočali na samoobrambo v Vzhodni Aziji. Indija ima veliko in sposobno mornarico, vendar je svoj strateški pogled do sedaj omejila le na Indijski ocean. Avstralska mornarica je sposobna, a relativno skromne velikosti. Ohranjanje splošnega ravnotežja moči tako vpliva na povečanje naložb v strateške pomorske zmogljivosti in bolj ambiciozne strategije (Chatman House 2015, 7–8).

Kitajski tisk malaški dilemi posveča veliko pozornosti. V enem časopisu je bilo zapisano: "Ni pretirano reči, da kdor obvladuje Malaško ožino, ima monopol nad energetsko potjo LRK" (Gadihoke 2013, 173). LRK mora premisliti ne le o posledicah nasprotovanja ZDA, ampak tudi o uničenju lastnega ugleda, ki ga bo

verjetno povzročilo kršenje mednarodnega sporazuma (Joshi 2016, 24). Kitajski uradniki menijo, da bo naraščajoča moč pomorske zmogljivosti pravočasno prepričala njene sosede, da imajo lahko več koristi s sodelovanjem in zavezništvom s kitajskimi interesi kot z odvrčanjem in izzivanjem le-teh (Gill in drugi 2016, 20). LRK se verjetno ne bo mogla odreči svojim zahtevam glede suverenosti nad otoki, ker ji terjatve omogočajo, da ima odprte vse možnosti glede naravnih virov (Zhao 2008, 13). Odločitev, ali bo zasledovala revizionistično agendo ali se podala na pot pogajanj in posvetovanj, bo določila naravo varnosti, blaginje in stabilnosti v regiji (Joshi 2016, 24).

5 Zaključek

Kljub številnim pobudam držav in poudarjanju pomena energetske varnosti ne obstaja noben dogovor o tem, kaj energetska varnost pravzaprav pomeni. Najbolj razširjeno razumevanje koncepta energetske varnosti se navezuje na stalno razpoložljivost energetskih virov po dostopnih cenah. Vendar pa različne države drugače razumejo pomen koncepta, odvisno od tega, na katerem koncu dobavne verige se nahajajo. Države proizvajalke energetske varnosti razumejo bolj kot varnost povpraševanja, države uvoznice pa kot varnost oskrbe z energijo. Do 70. let 20. stoletja je bil koncept vezan na fizično dostopnost energije, predvsem nafte. Šele po naftni krizi je bil koncept razumljen tudi z vidika ravni cene, večinoma v povezavi s cenovno dostopnostjo in pravičnostjo na strani držav uvoznic in razumnimi cenami na strani izvoznic. Problem razumevanja energetske varnosti izhaja tudi iz dejstva, da se je narava groženj in izzivov na energetske področju skozi čas spreminjala. Motnje oskrbe z energetskimi viri so lahko posledica kratkoročnih šokov kot so napake pri delovanju trgov, tehnične okvare in namerna sabotaža ali posledica bolj trajnih nevarnosti kot so pomanjkanje virov, staranje infrastrukture in nevzdržna rast povpraševanja.

Z geopolitičnega vidika gledano se energetska varnost nanaša na uvozno odvisnost. Slednja postane problematična, ko gospodarstvo neke države brez uvožene energije ne zmore več delovati na isti ali nemoteni ravni. Država uvoznica se ob tem izpostavlja cenovnemu tveganju, saj cene energije na mednarodnih trgih določajo dejavniki, nad katerimi država nima nadzora. Cenovni šoki so lahko posledica dejavnikov politične, gospodarske ali druge narave, za katere ni nujno, da izvirajo iz

države izvoznice, ampak je potrebno upoštevati celotno tranzitno pot. V skrajnem primeru se lahko zgodi, da zaradi nepredvidenih dejavnikov država utrpi fizično motnjo v oskrbi z energijo. Iskanje nadomestnega dobavitelja energije ali zamenjava z drugimi viri ni enostaven postopek, prav tako pa obstaja verjetnost, da bo slednji razmere izrabil sebi v prid in z visokimi cenami energije izkoristil presežno povpraševanje s strani držav uvoznic. Špekulacije, omejena proizvodnja energetskih virov in visoka negotovost prinašajo dolgoročna nihanja cen. Hkrati pa je tržna volatilitnost tudi posledica koncentracije proizvodnje nafte in nahajališč rezerv energetskih virov v samo nekaj državah in regijah, kar prispeva k večji ranljivosti oskrbe z nafto. Kljub razvoju strateških rezerv in postopni zamenjavi nafte za LNG pomen naftovodov in plinovodov ostaja velik, zato je lahko fizična prekinitev oskrbe za državo uvoznico zelo boleča. Iz tega sledi, da energetska varnost pomeni povezovanje energetskih trgov z nacionalno varnostjo na področju proizvodnje, prenosa in uporabe energetskih virov.

Celovito razumevanje energetske varnosti vključuje tudi razumevanje nacionalnih politik držav in njihovih odnosov z različnimi akterji. V magistrski nalogi smo analizirali energetske in zunanjo politiko LRK, ki energetske varnost razume kot varnost oskrbe. LRK je prešla iz samooskrbe na uvoznico v letu 1993, čemur je sledilo odpiranje tujim trgov in povečanje uvoza energetskih virov. Z namenom dostopa do energetskih virov je morala LRK na novo razviti diplomatske, ekonomske in politične odnose, predvsem z državami Srednje Azije. V ta namen se je poslužila mehanizma vzpostavitve dobrih sosedskih odnosov, s katerim se je predstavljala kot mirna regionalna sila, zavezana k ohranjanju stabilnosti, povečanju gospodarske rasti in modernizaciji držav. Strah pred obnovitvijo geopolitične moči RF v Srednji Aziji in ameriško prevlado v JV Aziji je okrepil vlogo LRK, ki jo države vidijo kot utež pri preprečevanju monopola ene velesile. Kitajska vlada je prepričana, da ustvarjanje močnih bilateralnih odnosov z državami proizvajalkami predstavlja pozitivno podporo teh držav in prevladujoči način za zavarovanje dostopa do energetskih virov, ki jih LRK potrebuje. Ti odnosi ji omogočajo zmanjšanje ranljivosti, ki izhaja iz ameriške in ruske moči, in je še zlasti vidna v JV Aziji. Prav zato LRK kljub tekmovanju z ZDA in RF ter nezaupanju in negotovosti glede resničnih namenov druge strani razen v primeru izrednih razmer ne bo storila ničesar, kar bi lahko ogrozilo partnerstvo z RF, ki predstavlja njenega glavnega dobavitelja energije, ali sodelovanje z ZDA na področjih, skupnih obema državam.

Gospodarska soodvisnost služi kot eden najmočnejših ukrepov proti embargu ali strateški obkrožitvi LRK s strani izvoznice ali tranzitnih regionalnih držav. Skladno s tem je vidna sprememba v mišljenju LRK s poudarjanja zalog nafte na razširitev obsega gospodarske prisotnosti in trgovinskega sodelovanja s ključnimi državami proizvajalkami. Večina držav v Srednji in JV Aziji so države v razvoju, ki se še razvijajo in so v iskanju finančnega kapitala za podporo svoji modernizaciji. LRK je tako izpogajala dolgoročne sporazume o dobavi energije predvsem s tistimi državami, ki niso v dobrih odnosih z RF in ZDA. Naložbe v izgradnjo naftovodov in plinovodov kot tudi naložbe izven energetskega sektorja so LRK omogočile pridobitev prevladujočih deležev v regionalnih energetskih podjetjih in lastništvo nad pomembno energetsko infrastrukturo ter dala glas pri oblikovanju regionalnega energetskega režima. LRK tako v JV Aziji prek naložb v infrastrukturne projekte povezuje države v regiji z domačim trgom, hkrati pa ji to omogoča dostop do energetskih virov in pristanišč v Južnem kitajskem morju. Poglobljanje gospodarskih vezi pomeni, da bodo morale države premisliti o vplivu svojih ukrepov na področju izvoza energetskih virov, nadzor nad infrastrukturo pa prispeva h geopolitični moči in vplivu LRK ter niža stopnjo nepredvidljivosti oskrbe z energijo.

Naslednja sprememba v zunanji politiki je močna podpora kitajskega vodstva prizadevanjem NOCs po internacionalizaciji. LRK bremeni dolgoletni strah pred preveliko odvisnostjo od tuje nafte, ob tem pa ima težnjo k nadzoru virov energije. Prepričana je, da lastniški deleži v tujih naftnih podjetjih večajo njen nadzor nad dostopom do in uvozom energetskih virov. Drugi del odgovora na strahove LRK pa predstavlja sodelovanje NOCs v mednarodnem raziskovanju nafte in infrastrukturnih projektih, ki je prav tako del strategije LRK za zagotavljanje dostopa do nafte in s tem način doseganja energetske varnosti. Mednarodna prepoznavnost NOCs omogoča LRK, da z namestitvijo vojaških sil in zaposlovanjem prebivalstva na ključnih projektih, zmanjša šoke, ki bi nastali ob prekinitvi oskrbe z energijo.

Nepredvidljivost dostopa in oskrbe z energijo je vezana tudi na intenzivno iskanje načinov za zagotovitev domače proizvodnje, razvoj pridobivanja LNG in vzpostavitev strateških rezerv energetskih virov, predvsem nafte. Mednarodni odziv na zagotavljanje dostopa do energetskih virov in varnosti oskrbe je potisnil LRK v obrambno postopanje. Poleg spretnosti v prepričevanju je LRK pokazala tudi previdnost pri izvajanju pritiska na svoje sosede glede najzahtevnejših vprašanj. Še posebej je to vidno v Južnem kitajskem morju, kjer prisotnost ZDA služi kot

pomembno svarilo. LRK je prešla z izvajanja pritiska na pogojevanje z naložbami in gospodarskim sodelovanjem v zameno za nižje cene nafte, omogočen dostop do energetskih virov in zavezo za neprekinjeno oskrbo z nafto, ki je postala način odplačevanja dolgov regionalnih držav do LRK.

6 Literatura

AEI. 2016. *China Global Investment Tracker*. Dostopno prek: <https://www.aei.org/china-global-investment-tracker/> (2. oktober 2016).

Albert, Eleanor. 2015. The Shanghai Cooperation Organization. *Council on Foreign relations*, 14. oktober. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/china/shanghai-cooperation-organization/p10883> (4. september 2016).

Andreas-Speed, Philip. 2015. *Mixed Motivations and Mixed Blessings: Chinese Investments in Southeast Asian Energy and Mineral Resources*. Singapur: ISEAS Perspective. Dostopno prek: https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2015_40.pdf (18. september 2016).

Bader, Jeffrey, Kenneth Lieberthal in Michael McDevitt. 2014. *Keeping the South China Sea in Perspective*. Washington: Foreign Policy at Brookings. Dostopno prek: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/south-china-sea-perspective-bader-lieberthal-mcdevitt.pdf> (24. september 2016).

Bhadrakumar, Melkulangara. 2006. The Geopolitics of Energy: Russia Sets the Pace in Energy Race. *The Asia-Pacific Journal* 4 (9): 1–8.

Baumann, Florian. 2008. *Energy Security as multidimensional concept*. München: Centre for Applied Policy Research. Dostopno prek: http://edoc.vifap.oel.de/opus/volltexte/2009/784/pdf/CAP_Policy_Analysis_2008_01.pdf (6. avgust 2016).

Betz, Joachim. 2013. The Reform of China's Energy Policies. *Working paper No. 216/2013*. Hamburg: GIGA Research Unit: Institut of Asian Studies. Dostopno prek: https://www.giga-hamburg.de/en/system/files/publications/wp216_betz.pdf (16. junij 2016).

Blank, Stephen. 2008. The Strategic Importance of Central Asia: An American View. *Parameters* 38 (1): 73–87.

BP Statistical Review. 2016. *Statistical Review of World Energy*. Dostopno prek: <http://www.bp.com/en/global/corporate/energy-economics/statistical-review-of-world-energy.html> (1. oktober 2016).

Burrows, Mathew in Robert A. Manning. 2015. Will an inverted U.S.-China-Russia triangle reshape the world? *The National Interest*, 24. avgust. Dostopno prek: <http://nationalinterest.org/feature/americas-worst-nightmare-russia-china-are-getting-closer-13661?page=2> (5. september 2016).

Chatman House. 2015. *The Future of Sea Lane Security Between the Middle East and Southeast Asia*. London: Chatman House. Dostopno prek: <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/events/special/151115%20SLOCS%20Meeting%20Summary%20Final.pdf> (25. september 2016).

Chen, Xiangming in Ivan Su. 2014. A Different Global Power? Understanding China's Role in the Developing World. *The European Financial Review*, 19. junij. Dostopno prek: <http://www.europeanfinancialreview.com/?p=2273> (7. avgust 2016).

Cheng, Joseph Y.S. 2009. China's Energy Security and Energy Diplomacy. *Brookings*, 14. julij. Dostopno prek: http://rc41.ipso.org/public/Santiago_2009/China.pdf (7. avgust 2016).

Cherp, Aleh in Jessica Jewell. 2011. The three perspectives on energy security: intellectual history, disciplinary roots and the potential for integration. *Current Opinion in Environmental Sustainability* 3: 1–11. Dostopno prek: https://www.exeter.ac.uk/energysecurity/documents/publications/Cherp_and_Jewell%202011.pdf (6. avgust 2016).

China-US Focus. 2016. *China's Southeast Asian Infrastructure Drive*. Dostopno prek: <http://www.chinausfocus.com/finance-economy/chinas-southeast-asian-infrastructure-drive/> (18. september 2016).

Coburn, Leonard L. 2010. Russian Oil – A Long Term View. V *International Association for Energy Economics*, ur. David L. Williams: 23–4. Dostopno prek:

<http://www.iaee.org/documents/2010SummerEnergyForum.pdf> (13. september 2016).

Cohen, Ariel. 2006. U.S. Interests and Central Asia Energy Security. *The Heritage Foundation*, 15. november. Dostopno prek: <http://www.heritage.org/research/reports/2006/11/us-interests-and-central-asia-energy-security> (9. september 2016).

Cohen, Saul Bernard. 2015. *Geopolitics: The Geography of International Relations*. London: Library of Congress Cataloging-in-Publication Data.

Cohen, Gail, Frederick Joutz in Prakash Loungani. 2011. Measuring Energy Security: Trends in the Diversification of Oil and Natural Gas Supplies. *IMF Working Paper WP/11/39*. Washington: International Monetary Fund. Dostopno prek: <https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2011/wp1139.pdf> (16. februar 2017).

Council of Foreign Relations. 2016. *Territorial Disputes in the South China Sea*. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/global/global-conflict-tracker/p32137#!/conflict/territorial-disputes-in-the-south-china-sea> (24. september 2016).

Daiss, Tim. 2016. Why The South China Sea Has More Oil Than You Think. *Forbes*, 22. maj. Dostopno prek: <http://www.forbes.com/sites/timdaiss/2016/05/22/why-the-south-china-sea-has-more-oil-than-you-think/3/#5aee9a4e566d> (18. september 2016).

Daly, John CK. 2012. Afghanistan: Future Energy Corridor? *Stratfor*, 21. junij. Dostopno prek: <https://www.stratfor.com/the-hub/afghanistan-future-energy-corridor> (16. november 2016).

Daojiong, Zha in Michal Meidan. 2015. *China and the Middle East in a New Energy Landscape*. London: Chatman House. Dostopno prek: <https://www.chathamhouse.org/sites/files/chathamhouse/publications/research/20151021ChinaMiddleEastEnergyDaojiongMeidan.pdf> (7. avgust 2016).

Deutch, John. 2010. *Oil and Gas Security Issues*. Washington: Resources for the Future.

Dodgson, Lindsay. 2016. Resources and tensions in the South China Sea. *Offshore technology*, 2. maj. Dostopno prek: <http://www.offshore-technology.com/features/feature-resources-and-tensions-in-the-south-china-sea-4707224/> (18. september 2016).

Douaud, Anatole. 2014. Why China is Investing in Central Asia's Energy Infrastructure. *Asia Pacific Foundation of Canada*, 16. december. Dostopno prek: <https://www.asiapacific.ca/blog/why-china-investing-central-asias-energy-infrastructure> (3. september 2016).

Downs, Elena. 2010. Sino-Russian energy relations: An uncertain courtship. V *The Future of China-Russia Relations*, ur. James Bellacqua, 146–156. Kentucky: University Press of Kentucky. Dostopno prek: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/0823_china_russia_energy_downs.pdf (28. avgust 2016).

Energy Charter Secretariat. 2015. *International Energy Security: Common Concept for Energy Producing, Consuming and Transit Countries*. Dostopno prek: http://www.energycharter.org/fileadmin/DocumentsMedia/Thematic/International_Energy_Security_2015_en.pdf (14. junij 2016).

EIA. 2013. *South China Sea*. Dostopno prek: https://www.eia.gov/beta/international/analysis_includes/regions_of_interest/South_China_Sea/south_china_sea.pdf (18. september 2016).

---2016. *International Energy Statistics*. Dostopno prek: <https://www.eia.gov/cfapps/ipdbproject/IEDIndex3.cfm?tid=5&pid=53&aid=1> (1. oktober 2016).

Fan, Angela. 2016. Three Reform Strategies Behind Xi's Energy Revolution. Dostopno prek: <https://www.uschina.org/three-reform-strategies-behind-xi%E2%80%99s-energy-revolution> (16. junij 2016).

Fei, Gao. 2010. The Shanghai Cooperation Organization and China's New Diplomacy. *Discussion Papers in Diplomacy* (julij): 1–24.

Fishelson, James. 2007. From the Silk Road to Chevron: The Geopolitics of Oil Pipelines in Central Asia. *The Journal of Russian and Asian Studies* 7: 22–54 .

Financial Times. 2016. *Map: Connecting Central Asia*. Dostopno prek: <https://www.ft.com/content/ee5cf40a-15e5-11e6-9d98-00386a18e39d> (2. oktober 2016).

Friedmann, Julio. 2011. How Chinese Innovation is Changing Green Technology: Beijing's Big Gamble on Renewables. *Foreign Affairs*, 13. december. Dostopno prek: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2011-12-13/how-chinese-innovation-changing-green-technology> (3. november 2016).

Gadihoke, Neil. 2013. The Artics: Geopolitics, International Relations and Energy Security – A view from India. V *Energy Security and Geopolitics in the Arctic: Challenges and Opportunities in the 21st century*, ur. Sandhya Venkatesh: 167–191. Singapur: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

Gill, Dr. Bates, Evelyn Goh in Chin-Hao Huang. 2016. *The dynamics of US–China–Southeast Asia relations*. Sydney: The United States Studies Centre. Dostopno prek: http://ussc.edu.au/ussc/assets/media/docs/publications/2016_DynamicsOfUSChinaSoutheastAsiaRelations.pdf (25. september 2016).

Grieger, Gisela. 2015. China's leading role in the Shanghai Cooperation Organisation. Brussels: European Parliamentary Research Service. Dostopno prek: [http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564367/EPRS_BRI\(2015\)564367_EN.pdf](http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2015/564367/EPRS_BRI(2015)564367_EN.pdf) (25. september 2016).

Guoqiang, Li. 2015. China Sea Oil and Gas Resources. *CIIS*, 11. maj. Dostopno prek: http://www.ciis.org.cn/english/2015-05/11/content_7894391.htm (18. september 2016).

Hart, Michael. 2016. East Asia's State-Led Search for Energy Security. *The Diplomat*, 23. julij. Dostopno prek: <http://thediplomat.com/2016/07/east-asias-state-led-search-for-energy-security/> (17. september 2016).

Herberg, Mikkal. 2008. China's Search for Energy Security: The Implications For Southeast Asia. V *China, the United States, and South-East Asia: Contending Perspectives on politics, security and economics*, ur. Evelyn Goh in Sheldon W. Simon, 70–88. New York: Routledge Taylor & Francis Group. Dostopno prek: <https://goo.gl/SRwM0d> (17. september 2016).

--- 2016. The Role of Energy in Disputes over the South China Sea. *Maritime Awareness Project*, 28. junij. Dostopno prek: <http://maritimeawarenessproject.org/2016/06/28/the-role-of-energy-in-disputes-over-the-south-china-sea/> (25. september 2016).

Holtzinger, Jean-Marie. 2010. The Russo-Chinese strategic partnership: Oil and gas dimensions. *The Quarterly Journal* 9 (4): 69–82.

Hong, Zhao. 2014. The China-Myanmar Energy Pipelines: Risks and Benefits. V *ISEAS Perspective: Selections 2012-2013*, ur. Ooi Kee Beng, 82–90. Singapur: ISEAS Publishing.

--- 2015. *China and ASEAN: Energy Security, Cooperation and Competition*. Singapore: ISEAS-Yusuf Ishak Institute.

Hsu, Wan-Chun. 2014. *The geopolitics of Russia's intensifying energy cooperation with China: motivation, development and challenges*. Magistrsko delo, Nijmegen: Radboud University Nijmegen. Dostopno prek: <http://gpm.ruhosting.nl/mt/HG2014/2014 MASG31HsuWanChun.pdf> (14. junij 2016).

Hu, Liyan in Ter-Shing Cheng. 2008. China's Energy Security and Geo-Economic Interests in Central Asia. *Central European Journal of International & Security Studies* 2 (2): 42–55.

Hu, Richard W.X. 2005. China's Central Asia Policy: Making Sense of the Shanghai Cooperation Organization. V *Central Asia at the End of the Transition*, ur. Boris. Z. Rumer, 130–151. London: Routledge, Taylor & Francis Group.

IFIMES. 2014. *Naftna kriza: je pred nami ali za nami?* Dostopno prek: <http://www.ifimes.org/si/7876-naftna-kriza-je-pred-nami-ali-za-nami> (9. avgust 2016).

Institute for Security and Development Policy. 2016. *Understanding China's Position on the South China Sea Disputes*. ISDP, junij. Dostopno prek: <http://isdpeu/publication/understanding-chinas-position-south-china-sea-disputes/> (24. september 2016).

International Business Publications. 2015. *China Energy Policy, Laws and Regulation Handbook Volume 1: Strategic Information and Basic Laws*. Washington: International Business Publications, Global Investment Center. Dostopno prek: http://ibpus.com/product_info.php?cPath=45&products_id=1368 (2. avgust 2016).

International Energy Agency. 2016. *What is energy security?* Dostopno prek: <https://www.iea.org/topics/energysecurity/subtopics/whatisenergysecurity/> (14. junij 2016).

Jakobson, Linda, Paul Holtom, Dean Knox in Jingchao Peng. 2011. *China's Energy and Security Relations with Russia: Hopes, Frustrations and Uncertainties*. *Policy Paper 29* (Oktober 2011): 1–45.

Jayakumar, S. 1998. *Straits of Malacca and Singapore: meeting the challenges ahead*. *Singapore Journal of International & Comparative Law* 2: 427–432.

Jian, Zhang. 2011. *China's Energy Security: Prospects, Challenges and Opportunities*. Washington: The Brookings Press. Dostopno prek: https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/07_china_energy_zhang_paper.pdf (14. junij 2016).

Jianxin, Zhang. 2006. *Oil Security Reshapes China's Foreign Policy*. *Working Paper No. 9*. Hong Kong: Center on China's Transnational Relations. Dostopno prek: http://www.cctr.ust.hk/materials/working_papers/WorkingPaper9.pdf (30. december 2016).

Joshi, Manoj. 2016. *The South China Sea Disputes: Territorial Claims, Geopolitics, and International Law*. New Delhi: Observer Research Foundation. Dostopno prek: http://dhqxnzzajv69c.cloudfront.net/wp-content/uploads/2016/08/ORF_OccasionalPaper_97.pdf (24. september 2016).

Kaplan, Robert D. 2014. The Geopolitics of Energy. *Forbes*, 4. april. Dostopno prek: <http://www.forbes.com/sites/stratfor/2014/04/04/the-geopolitics-of-energy/#17a9a703547c> (13. junij 2016).

--- 2015. Why the South China Sea is so crucial? *Business Insider*, 20. februar. Dostopno prek: <http://www.businessinsider.com.au/why-the-south-china-sea-is-so-crucial-2015-2> (25. september 2016).

Konstantin, Syroezhkin. 2012. China's presence in the energy sector of Central Asia. *Central Asia and the Caucasus* 13 (1): 20–43.

Konvencija Združenih narodov o pomorskem mednarodnem pravu - *United Nations Convention on the Law of the Sea*. 1982. Dostopno prek: http://www.un.org/depts/los/convention_agreements/texts/unclos/unclos_e.pdf (25. september 2016).

Kruyt, Bert, Detlef van Vuuren, Bert J. M. de Vries in Heleen Groenenberg. 2011. Indicators for energy security. V *The Routledge Handbook of Energy Security*, ur. Benjamin K. Sovacool, 291–312. New York: Routledge.

Ladislav O., Sarah, Maren Leed in Molly A. Walton. 2014. *New Energy, New Geopolitics. Background Report 2: Geopolitical and National Security Impacts*. Washington: CSIS.

Larin, Alexander G. 2006. Russia Plus China: Removing The US Superpower From Central Asia? *Tamkang Journal of International Affairs* 9 (3): 73–91.

Lee, Raymond. 2016. The Strategic Importance of Chinese-Pakistani Relations. *Aljazeera*, 3. avgust. Dostopno prek: <http://studies.aljazeera.net/en/reports/2016/08/>

strategic-importance-chinese-pakistani-relations-160803101555719.html (16. november 2016).

Li, Xue in Xu Yanzhuo. 2016. A Preview of China-Southeast Asia Relations in 2016. *The Diplomat*, 8. januar. Dostopno prek: <http://thediplomat.com/2016/01/a-preview-of-china-southeast-asia-relations-in-2016/> (25. september 2016).

Liao, Xuanli. 2006. Central Asia and China's Energy Security. *China and Eurasia Forum Quarterly* 4 (4): 61–69.

Lintao, Yu, 2014. Getting Tight With Tajikistan. *Beijing Review*, 25. September. Dostopno prek: http://www.bjreview.com.cn/world/txt/2014-09/22/content_640966.htm (27. avgust 2016).

Liu, Xuecheng. 2006. China's Energy Security and Its Grand Strategy. *Policy Analysis Brief* (september 2006). Dostopno prek: <http://www.stanleyfoundation.org/publications/pab/pab06chinasenergy.pdf> (1. november 2016).

Lo, Bobo in Andy Rothman. 2006. China and Russia: Common Interests, Contrasting Perceptions. *Asian geopolitics special report*: 1–31.

Lowy Institute for International Policy. 2016. *South China Sea: conflicting claims and tensions*. Dostopno prek: <http://www.lowyinstitute.org/issues/south-china-sea> (24. september 2016).

Luft, Gal. 2015. Strategic Implications of Chinese Energy Policy. *The American Interest* 10 (4). Dostopno prek: <http://www.the-american-interest.com/2015/02/03/strategic-implications-of-chinese-energy-policy/>. (7. avgust 2016).

Lunn, Jon in Arabell Lang. 2016. The South China Sea Dispute: July 2016 update. *Briefing paper, nr. 7481* (12. julij): 1–32.

Manning, Robert A. in James Przystup. 2016. A Line In the Sea: How the Philippines Decision Could Settle the South China Sea. *Foreign Affairs*, 10. avgust. Dostopno

prek: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2016-08-10/line-sea> (24. september 2016).

Masoud, Fahim. 2014. Central Asia: A Region of Strategic Importance to China. *International Policy Digest*, 12. marec. Dostopno prek: <http://intpolicydigest.org/2014/03/12/central-asia-region-strategic-importance-china/> (21. avgust 2016).

Mazza, Michael. 2015. China and Japan's battle for influence in Southeast Asia. *AEI*, 6. oktober. Dostopno prek: <https://www.aei.org/publication/china-and-japans-battle-for-influence-in-southeast-asia/> (18. september 2016).

Medeiros, Evan S. 2009. *China's International Behavior: Activism, Opportunism and Diversification*. Santa Monica: Rand Corporation.

Meidan, Michal. 2016. *China's 13th Five-Year Plan: Implications for Oil Markets*. Oxford: The Oxford Institute for Energy Studies. Dostopno prek: <https://www.oxfordenergy.org/wpcms/wp-content/uploads/2016/06/Chinas-13th-Five-Year-Plan-Implications-for-Oil-Markets.pdf> (6. avgust 2016).

Meidan, Michal, Philip Andrews-Speed in Xin Ma. 2013. Shaping China's Energy Policy: actors and processes. V *China's Search for Energy Security: Domestic Sources and International Implications*, ur. Suisheng Zhao, 591–616. New York: Routledge.

Meyer, Eric. 2015. With Oil And Gas Pipelines, China Takes A Shortcut Through Myanmar. *Forbes*, 9. februar. Dostopno prek: <http://www.forbes.com/sites/ericrmeyer/2015/02/09/oil-and-gas-china-takes-a-shortcut/#7fe397f42d40> (18. september 2016).

Müller-Kraenner, Sascha. 2008. China's and India's Emerging Energy Foreign Policy. *Discussion Paper*, 15 (Julij 2008): 1–29.

National Bureau of Statistics of China. 2014. *Total Energy Consumption*. Dostopno prek: <http://data.stats.gov.cn/english/easyquery.htm?cn=C01> (2. oktober 2016).

Nguyen, Phuong. 2016. For China, a Race to Retain Appeal in Southeast Asia. *CSOS*, 21. januar. Dostopno prek: <https://www.csis.org/analysis/china-race-retain-appeal-southeast-asia> (17. september 2016).

Nicolas, Françoise. 2009. ASEAN Energy Cooperation An Increasingly Daunting Challenge. *IFRI* 42 (24): 1–38.

Odgaard, Ole and Jørgen Delman. 2014. China's energy security and its challenges towards 2035. *Energy Policy* 71: 107–117.

Odintsov, Vladimir. 2016. China's Strategic Presence in Central Asia. *New Eastern Outlook*, 24. marec. Dostopno prek: <http://journal-neo.org/2016/03/24/chinas-strategic-presence-in-central-asia/> (3. september 2016).

OECD/IEA. 2014. *Russia 2014: Energy Policies Beyond IEA Countries*. Dostopno prek: https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/Russia_2014.pdf (28. avgust 2016).

--- 2015. *Southeast Asia Energy Outlook 2015*. Dostopno prek: https://www.iea.org/publications/freepublications/publication/weo2015_s (17. september 2016).

Olcott, Martha Brill. 2005. *Central Asia's Second Change*. Washington: Carnegie Endowment for International Peace.

Oliver, Sarah. 2014. CNOOC's Offshore Energy Aspirations in the South China Sea. *Peterson Institute for International Economics*, 8. december. Dostopno prek: <https://piie.com/blogs/china-economic-watch/cnoocs-offshore-energy-aspirations-south-china-sea> (18. september 2016).

OPEC. 2016. *Annual Statistical Bulletin*. Dostopno prek: http://www.opec.org/opec_web/static_files_project/media/downloads/publications/ASB2016.pdf (1. oktober 2016).

Opsal, Ryan. 2016. Oil Companies Shun South China Sea As Geopolitical Tensions Rise. *Oil Price*, 3. januar. Dostopno prek: <http://oilprice.com/Geopolitics/Asia/Oil-Companies-Shun-South-China-Sea-As-Geopolitical-Tensions-Rise.html> (18. september 2016).

OSCE. 2005. *Energy Security as a Prerequisite for Political Stability*. Dostopno prek: <http://www.osce.org/serbia/16332> (1. november 2016).

Oxford Dictionaries. 2016a. *Energy*. Dostopno prek: http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/energy (13. junij 2016).

--- 2016b. *Security*. Dostopno prek: http://www.oxforddictionaries.com/us/definition/american_english/security (13. junij 2016).

Paramonov, Vladimir in Alexey Stokov. 2010. China in Central Asia: Energy Interest and Energy Policy. *Central Asia and the Caucasus* 11 (3): 18–30.

Pascual, Carlos. 2008. *The Geopolitics of Energy: From Security to Survival*. Washington: Brookings Institution. Dostopno prek: http://www.brookings.edu/~media/research/files/papers/2008/1/energy-pascual/01_energy_pascual.pdf. (13. junij 2016).

--- 2015. *The New Geopolitics of Energy*. Columbia: Center on global energy policy. Dostopno prek: http://energypolicy.columbia.edu/sites/default/files/energy/The%20New%20Geopolitics%20of%20Energy_September%202015.pdf (13. junij 2016).

Patrick, Stewart M. 2016. Surface Tension: Chinese Aggression Roils Southeast Asian Waters. *Council on Foreign Relations*, 12. april. Dostopno prek: <http://blogs.cfr.org/patrick/2016/04/12/surface-tension-chinese-aggression-roils-south-east-asian-waters/> (24. september 2016).

Pattiradjawane, René. 2015. ASEAN and the South China Sea: A new dawn in Asian regionalism. *ASEAN Studies Program*, julij. Dostopno prek: <http://thcasean.org>

/read/articles/173/ASEAN-and-the-South-China-Sea-A-new-dawn-in-Asian-regionalism (25. september 2016).

Petersen, Alexandros in Katinka Barysch. 2011. *Russia, China and the Geopolitics of energy in Central Asia*. London: Centre for European Reform. Dostopno prek: http://carnegieendowment.org/files/petersen_cer_eng.pdf (27. avgust 2016).

Peterson-Perlman, Jacob D., Jennifer C. Veilleux, Matthew Zentner in Aaron T. Wolf. 2012. Case Studies on Water Security: Analysis of System Complexity and the Role of Institutions. *Journal of Contemporary Water Research & Education* 149: 4–12.

Plevnik, Jasna. 2003. *Iza globalizacije: Geoekonomija međunarodnih odnosa*. Zagreb: Golden marketing.

Poling, Gregory B. 2013. *The South China Sea in Focus: Clarifying the Limits of Maritime Disputes*. Washington: Center for Strategic & International Studies. Dostopno prek: https://csis-prod.s3.amazonaws.com/s3fs-public/legacy_files/files/publication/130717_Poling_SouthChinaSea_Web.pdf (24. september 2016).

Pop, Irina Ionela. 2010. China's Energy Strategy in Central Asia: Interactions with Russia, India and Japan. *Discussion Papers* 24 (oktober): 1–24.

Prebilič, Vladimir in Jelena Juvan. 2014. Paradigma sodobne energetske varnosti. *Dela* 41: 41–54.

Prosviryakova, Maria. 2013. Russian-Chinese energy competition in Central Asia. *European Dialogue*, 17. junij. Dostopno prek: <http://www.eurodialogue.eu/eu-central-asia/Russian-Chinese-Energy-Competition-in-Central-Asia> (27. avgust 2016).

Qinhua, Xu. 2007. China's Energy Diplomacy and its Implications for Global Energy Security. *Fes Briefing paper, No. 13* (avgust): 1–8.

Rapp-Hooper, Mira. 2016. Parting the South China Sea: How to Uphold the Rule of Law. *Foreign Affairs*, 22. julij. Dostopno prek: <https://www.foreignaffairs.com/articles/china/2016-07-22/parting-south-china-sea> (24. september 2016).

Ratner, Michael, Gabriel M. Nelson in Susan V. Lawrence. 2016. *China's Natural Gas: Uncertainty for Markets*. Washington: Congressional Research Service. Dostopno prek: <https://www.fas.org/sgr/crs/row/R44483.pdf> (7. avgust 2016).

Rogers, Will. 2013. *Finding Common Ground: Energy, Security and Cooperation in the South China Sea*. Washington: Center for a New American Security. Dostopno prek: http://www.cnas.org/files/documents/publications/CNAS_bulletin_Rogers_CommonGround.pdf (18. september 2016).

Romanowski, Michał. 2014. Central Asia's Energy Rush. *The Diplomat*, 3. julij. Dostopno prek: <http://thediplomat.com/2014/07/central-asias-energy-rush/> (22. avgust 2016).

Rudnitsky, Jake. 2013. Putin pipeline to send 25% of Russia's oil exports East. *Bloomberg*, 7. marec. Dostopno prek: www.bloomberg.com/news/2013-03-07/putin-pipeline-to-send-25-of-russia-s-oilexports-east.html (4. september 2016).

Scobell, Andrew, Ely Ratner in Michael Beckley. 2014. *China's Strategy Towards South and Central Asia: An Empty Fortress*. Santa Monica: RAND Corporation. Dostopno prek: http://www.rand.org/pubs/research_reports/RR525.html (3. september 2016).

Seatrade Maritime News. 2007. *Mekong shapes up as major trade artery*. Dostopno prek: <http://www.seatrade-maritime.com/news/asia/Mekong-shapes-up-as-major-trade-artery.html> (6. november 2016).

Seligsohn, Deborah in Angel Hsu. 2016. How China's 13th Five-Year Plan Addresses Energy and the Environment. *ChinaFile*, 10. marec. Dostopno prek: <https://www.chinafile.com/reporting-opinion/environment/how-chinas-13th-five-year-plan-addresses-energy-and-environment> (2. avgust 2016).

Shadrina, Elena. 2013. *Russia's State Capitalism and Energy Geopolitics of Northeast Asia*. Turku: Electronic Publications of Pan-European Institute 1/2013. Dostopno prek: www.utu.fi/fi/yksikot/tse/yksikot/PEI/raportitjatietopaketti/Documents/2013/Shadrina%201_2013.pdf (28. avgust 2016).

Sidorenko, Tatiana. 2014. The Scope of Economic Cooperation between Russia and China and Future Prospects. *Problemas del desarrollo. revista latinoamericana de economía* 47 (176). Dostopno prek: http://www.probdes.iiec.unam.mx/en/revistas/v45n176/body/v45n_176a2_1.php (28. avgust 2016).

Simoniti, Iztok. 1997. Uvod. V *Zahodna geopolitična misel v 20. stoletju*, ur. Geoffrey Parker: 7–56. Ljubljana: FDV.

Snyder, Michael. 2008. The Shanghai Cooperation Organization: A New Order in Central Asia. *Stanford Journal of East Asian Affairs online* 8 (1) : 16–22.

Socor, Vladimir. 2012. Move over OPEC: Putin's Got a Bigger Idea. *The Wall Street Journal*, 1. Februar. Dostopno prek: <http://www.wsj.com/articles/SB1012512172648402080> (16. november 2016).

Solberg Søilen, Klaus. 2012. *Geoeconomics*. London: Bookboon. Dostopno prek: <http://bookboon.com/en/geoeconomics-ebook> (1. november 2016).

Sovacool, Benjamin K. 2011. Introduction: Defining, measuring, and exploring energy security. V *The Routledge Handbook of Energy Security*, ed. Benjamin K. Sovacool, 1–42. New York: Routledge.

Stalno arbitražno sodišče. 2016. *Press release*. Dostopno prek: <https://pca-cpa.org/wp-content/uploads/sites/175/2016/07/PH-CN-20160712-Press-Release-No-11-English.pdf> (25. september 2016).

Strecker Down, Erica. 2000. *China's quest for energy security*. Arlinton: RAND. Dostopno prek: <http://173.254.52.9/~undersx4/wp-content/uploads/2013/10/chinas-quest-for-energy-security-erica-downs.pdf> (1. avgust 2016).

Sun, Yun. 2014. China's Aid to Africa: Monster or Messiah? *Brookings*, 7. februar. Dostopno prek: <https://www.brookings.edu/opinions/chinas-aid-to-africa-monster-or-messiah/> (3. november 2016).

Tainton, Matthew. 2013. *Russia's Pivot East: The Growth in Energy Trade with China*. Edinburgh: Wood Mackenzie. Dostopno prek: www.woodmacresearch.com/content/clientportlet/client/mccrg0003/downloads/Russias_pivot_east.pdf (28. avgust 2016).

Tang, Donald. 2015. *China's Investment in the Central Asian Republics*. Kansas: The Foreign Military Studies Office. Dostopno prek: http://fmso.leavenworth.army.mil/documents/China/DonaldTang_China_CentralAsianRepublics.pdf (9. september 2016).

Tang, James. 2006. *Energy Diplomacy and Chinese Foreign Policy*. Washington: Brookings Institution. Dostopno prek: <http://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/tang2006.pdf> (7. avgust 2016).

--- 2006. *With the grain or against the grain? Energy security and Chinese foreign policy in the Hu Jintao era*. Washington: Brookings Institution. Dostopno prek: <https://www.brookings.edu/wp-content/uploads/2016/06/tang2006.pdf> (30. december 2016).

Taylor & Francis Online. 2016. China's energy policy: new technology and civil nuclear expansion. *Strategic Comments* 22 (1). Dostopno prek: <http://dx.doi.org/10.1080/13567888.2016.1170408> (8. avgust 2016).

The Prime Minister of Kazakhstan. 2015. *Beyneu-Bozoy-Shymkent project to be completed in 2017 – Mirzagaliyev*. Dostopno prek: <http://primeminister.kz/en/news/industrializatsiya/zavershenie-proekta-%C2%ABbeyneu-bozoy-shymkent%C2%BB-ozhidaetsja-v-2017-godu-mmirzagaliyev> (10. september 2016).

Tippee, Bob. 2012. Defining energy security. *Oil&Gas Journal* 110 (1). Dostopno prek: <http://www.ogj.com/articles/print/vol-110/issue-1c/regular-features/journally-speaking/defining-energy-security.html> (14. junij 2016).

Tongsopit, Sopitsuda, Noah Kittner, Youngho Chang, Apinya Aksornkij in Weerin Wangjiraniran. Energy Security in ASEAN: A quantitative approach for sustainable energy policy. *Energy Policy* 90: 60–72.

Tung-Chieh, Tsai, Hung Ming-Te in Tony Tai-Ting Liu. 2011. China's foreign policy in Southeast Asia: Harmonious worldview and its impact on good neighbor diplomacy. *Journal of Contemporary Eastern Asia* 10 (1): 25–42.

Van Long, Thai in Luong Cong Ly. 2016. The impact of China's "energy diplomacy" policy on Southeast Asia. *Political Theory*, 2. februar. Dostopno prek: <http://lyluanchinhtri.vn/home/en/index.php/international-issues/item/343-the-impact-of-china's-%D2energy-diplomacy%D3-policy-on-southeast-asia.html> (17. september 2016).

Varigonda, Kesava Chandra. 2013. An assessment of the impact of energy insecurity on state stability in India. *Energy Policy* 62: 1110–1119.

Vaughn, Bruce in Wayne M. Morrison. 2006. China-Southeast Asia Relations: Trends, Issues, and Implications for the United States. *CRS Report, RL32688* (4. april): 1–40.

Waxman, Matthew. 2015. Legal Posturing and Power Relations in the South China Sea. *Asia Maritime Transparency Initiative*, January 21. Dostopno prek: <https://amti.csis.org/legal-posturing-and-power-relations-in-the-south-china-sea/> (24. september 2016).

Winzer, Christian. 2011. Conceptualizing Energy Security. *EPRG Working paper 1123*. Cambridge: Electricity Policy Research Group. Dostopno prek: <http://www.econ.cam.ac.uk/dae/repec/cam/pdf/cwpe1151.pdf> (16. junij 2016).

Wong, Alfred. 2015. *The Governance Deficit in Central Asia and the Threat to China's Central Asian Energy Strategy*. LSE Undergraduate Political Review. Dostopno prek: <http://blogs.lse.ac.uk/lseupr/2016/03/01/the-governance-deficit-in-central-asia-and-the-threat-to-chinas-central-asian-energy-strategy/> (7. avgust 2016).

Zhou, Lihuan in Denise Leung. 2015. China's OFDI Stock in Africa by Destination. *World Resources Institute*, 28. januar. Dostopno prek: <http://www.wri.org/blog/2015/01/china%E2%80%99s-overseas-investments-explained-10-graphics> (2. oktober 2016).

Xu, Beina. 2014. South China Sea Tensions. *Council on Foreign Relations*, 14. maj. Dostopno prek: <http://www.cfr.org/china/south-china-sea-tensions/p29790> (24. september 2016).

Xu, Qinhua and William Chung. 2014. *China Energy Policy in National and International Perspectives: A Study Fore-and-Aft 18th National Congress*. Hong Kong: City University of Hong Kong Press.

Xuegang, Zhang. 2007. Southeast Asia and Energy: Gateway to Stability. *China Security* 3 (2): 18–35.

Yang, Chi lin. 2006. Power Politics in Central Asia. *Taiwan International Studies Quarterly* 2 (2): 25–42.

Yergin, Daniel. 2006. Ensuring Energy Security. *Foreign Affairs* 85 (2): 69–82.

Zaman Ahmed, Ziyad, Line Rosenørn Engel, Rikke Windfeld Velin in Nina Visholm. 2012. *Russia and China Balancing the World? Alliance Behaviour in the 21st Century*. Magistrsko delo. Roskilde: Roskilde University. Dostopno prek: <http://rudar.ruc.dk/handle/1800/9245> (28. avgust 2016).

Zhao, Suisheng. 2008. China's Global Search for Energy Security: cooperation and competition in the Asia-Pacific. *The Asia-Pacific Journal* 6 (12): 1–20.

Zhang, Chi. 2014. *The Domestic Dynamics of China's Energy Diplomacy*. Singapur: World Scientific Publishing Co. Pte. Ltd.

Zweig, David. 2006. Resource Diplomacy Under Hegemony: The Sources of Sino-American Competition in the 21st Century? *Working Paper No. 18/2006*. Los Angeles: Pacific Council on International Policy. Dostopno prek: http://www.cctr.ust.hk/materials/working_papers/WorkingPaper18_DavidZweig.pdf (8. avgust 2016).

Priloge

Priloga A: Proizvodnja nafte (tisoč milijonov sodčkov na dan)

Tabela: Proizvodnja nafte po regijah

	2010	2011	2012	2013	2014
Severna Amerika	12220,601	12631,275	13744,885	15033,658	16703,038
Južna in Srednja Amerika	8295,505	8424,337	8342,54	8387,559	8584,632
Evropa in Evrazija	17234,131	16929,959	16704,983	12099,684	11665,503
Bližnji vzhod	24359,416	26279,562	26839,385	26499,545	26634,671
Afrika	9810,119	8401,62	9142,186	8539,732	8071,182
Azija-Pacifik	8417,581	8267,485	8334,932	8292,316	8335,812
SVET	80338,738	80934,398	83108,896	83466,64	85121,989

Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Tabela: Proizvodnja nafte po državah, ključnih za magistrsko nalogo

	2010	2011	2012	2013	2014
ZDA	7573,59	7873,05	8825,74	9952,00	11483,71
RF	10113,14	10235,68	10393,71	10527,97	10590,73
LRK	4176,83	4173,12	4231,53	4313,78	4350,78

Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Priloga B: Rezerve nafte (tisoč milijonov sodčkov na dan)

Tabela: Rezerve nafte po regijah

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Severna Amerika	155,531	154,088	153,895	151,199	150,636	152,31	155,592	158,,972	160,907	166,09
Južna in Srednja Amerika	107,562	112,807	121,054	172,484	202,584	260,978	300,332	301,975	332,422	333,761
Evropa in Evrazija	126,271	125,2	134,1	133,9	133,324	133,318	132,4	133,209	139,758	137,799
Bližnji vzhod	745,521	751,298	748,248	751,409	705,508	771,3	782,67	799,333	802,691	803,293
Afrika	109,829	112,772	118,61	119,391	121,094	334,435	124,771	127,724	128,668	127,784
Azija-Pacifik	39,919	40,587	39,197	41,491	40,153	43,115	43,166	43,914	45,371	45,608
SVET	1284,632	1296,775	1315,153	1369,89	1398,298	1484,042	1538,93	1565,126	1611,245	1615,336

Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Tabela: Rezerve nafte po državah, ključnih za magistrsko nalogo

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ZDA	24,757	24,478	24,696	23,443	24,036	26,857	30,5	34,553	35,044	42,622
Kazahstan	19,276	19,276	30	30	30	30	30	30	30	30
RF	80,7	81,113	79,8	80,8	80,7	81,1	81,0	81,8	88,3	87,721
Turkmenistan	0,546	0,582	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6	0,6
Uzbekistan	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594	0,594
Brunej	1,187	1,250	1,126	1,126	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1	1,1
LRK	17,362	17,028	17,238	17,598	17,827	20,306	20,634	20,954	22,19	22,501
Indija	5,699	5,761	5,466	5,691	5,707	5,71	5,645	5,632	5,61	5,687
Indonezija	4,359	4,347	4,116	3,909	4,094	4,07	3,79	3,639	3,675	3,556
Malezija	4,501	4,571	4,973	5,013	3,715	3,826	3,826	3,779	3,833	3,783
Vietnam	2,279	2,367	2,473	3,343	3,2	3,133	3,133	4,4	4,4	4,4

Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Priloga C: Rezerve zemeljskega plina (tisoč milijonov sodčkov na dan)

Tabela: Rezerve zemeljskega plina po regijah

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Severna Amerika	7,463	7,759	8,127	8,767	9,126	10,163	10,995	11,294	11,607	12,581
Južna in Srednja Amerika	7,07	7,321	7,315	7,61	7,544	7,803	7,679	7,756	7,749	1,824
Evropa in Evrazija	54,619	54,53	58,39	56,526	58,036	60,727	63,379	63,884	64,001	64,072
Bližnji vzhod	72,194	72,489	73,439	74,205	74,72	77,598	78,438	79,701	80,007	19,938
Afrika	13,946	14,153	14,327	14,43	14,509	14,374	14,648	14,489	14,416	15,329
Azija-Pacifik	12,78	14,097	13,72	14,31	14,476	15,156	16,529	15,284	15,608	15,929
SVET	168,071	169,214	171,817	175,848	178,412	185,821	196,521	192,408	193,388	195,673

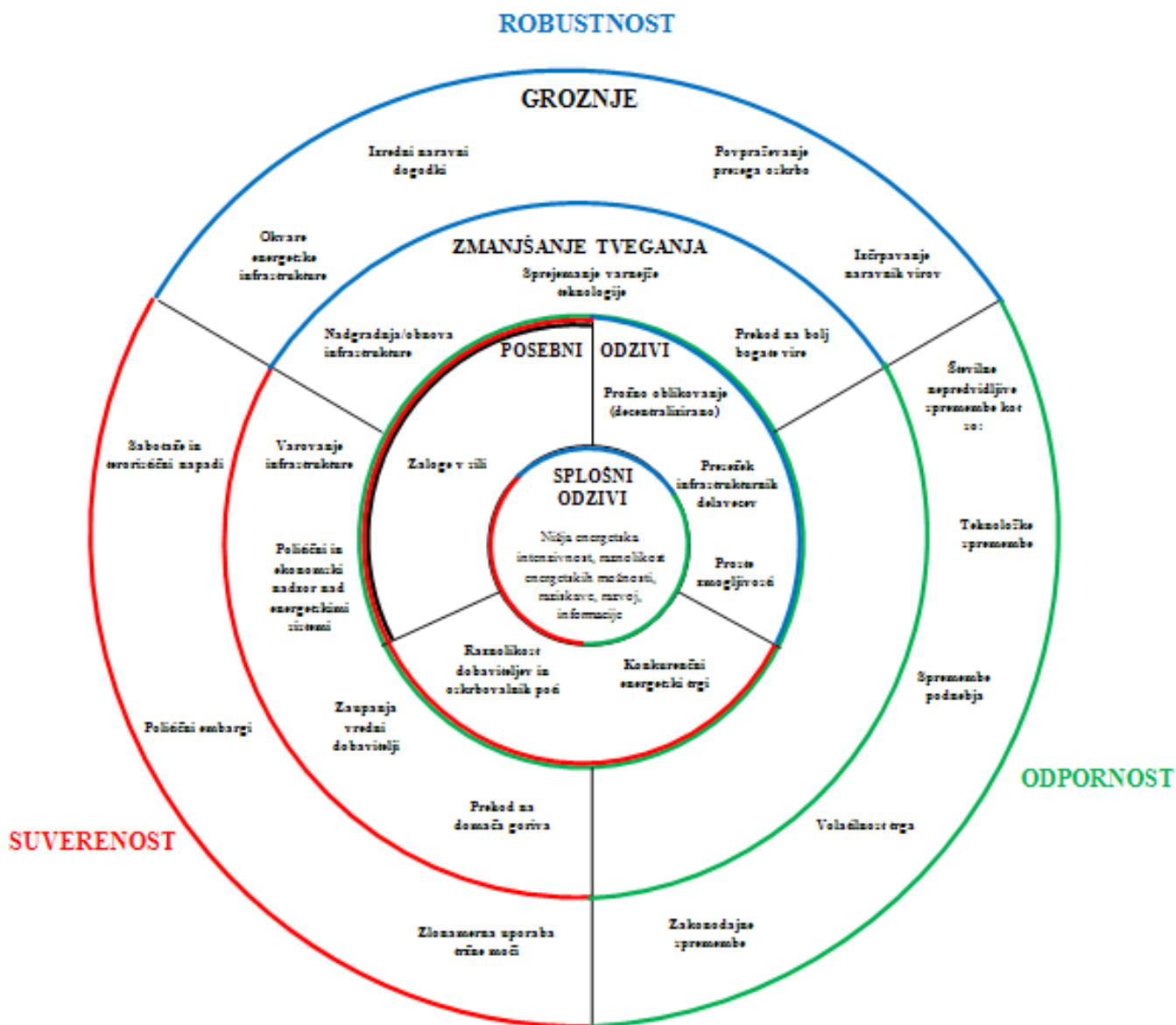
Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Tabela: Rezerve zemeljskega plina v državah, ključnih za magistrsko nalogo

	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
ZDA	5,564	5,851	6,229	6,797	7,191	8,02	8,904	9,214	9,442	10,343
Kazahstan	1,675	1,677	2,017	2,02	1,892	1,95	1,837	1,727	1,759	1,754
RF	41,203	41,202	41,259	41,28	41,301	41,689	41,795	42,742	42,88	43,156
Turkmenistan	2,341	2,341	2,615	4,391	6,134	8,67	11,661	11,661	11,639	11,629
Uzbekistan	1,594	1,605	1,594	1,589	1,574	1,775	1,541	1,541	1,519	1,511
Brunej	0,357	0,351	0,359	0,354	0,377	0,341	0,327	0,322	0,278	0,276
LRK	1,788	1,89	2,408	2,568	2,765	2,866	2,962	3,1	3,553	3,78
Indija	1,041	1,084	1,062	1,085	1,102	1,124	1,21	1,272	1,317	1,403
Indonezija	2,597	2,687	2,924	2,981	3,117	2,976	2,977	3,279	2,94	2,881
Malezija	2,361	2,361	2,327	2,402	1,945	1,931	1,928	1,937	2,013	2,07
Mjanmar	0,435	0,445	0,459	0,406	0,402	0,338	0,342	0,358	0,436	0,432
Pakistan	0,821	0,83	0,814	0,79	0,807	0,772	0,767	0,721	0,669	0,678
Tajska	0,329	0,36	0,351	0,325	0,323	0,334	0,299	0,28	0,254	0,233
Vietnam	0,211	0,211	0,297	0,322	0,364	0,342	0,366	0,514	0,511	0,509

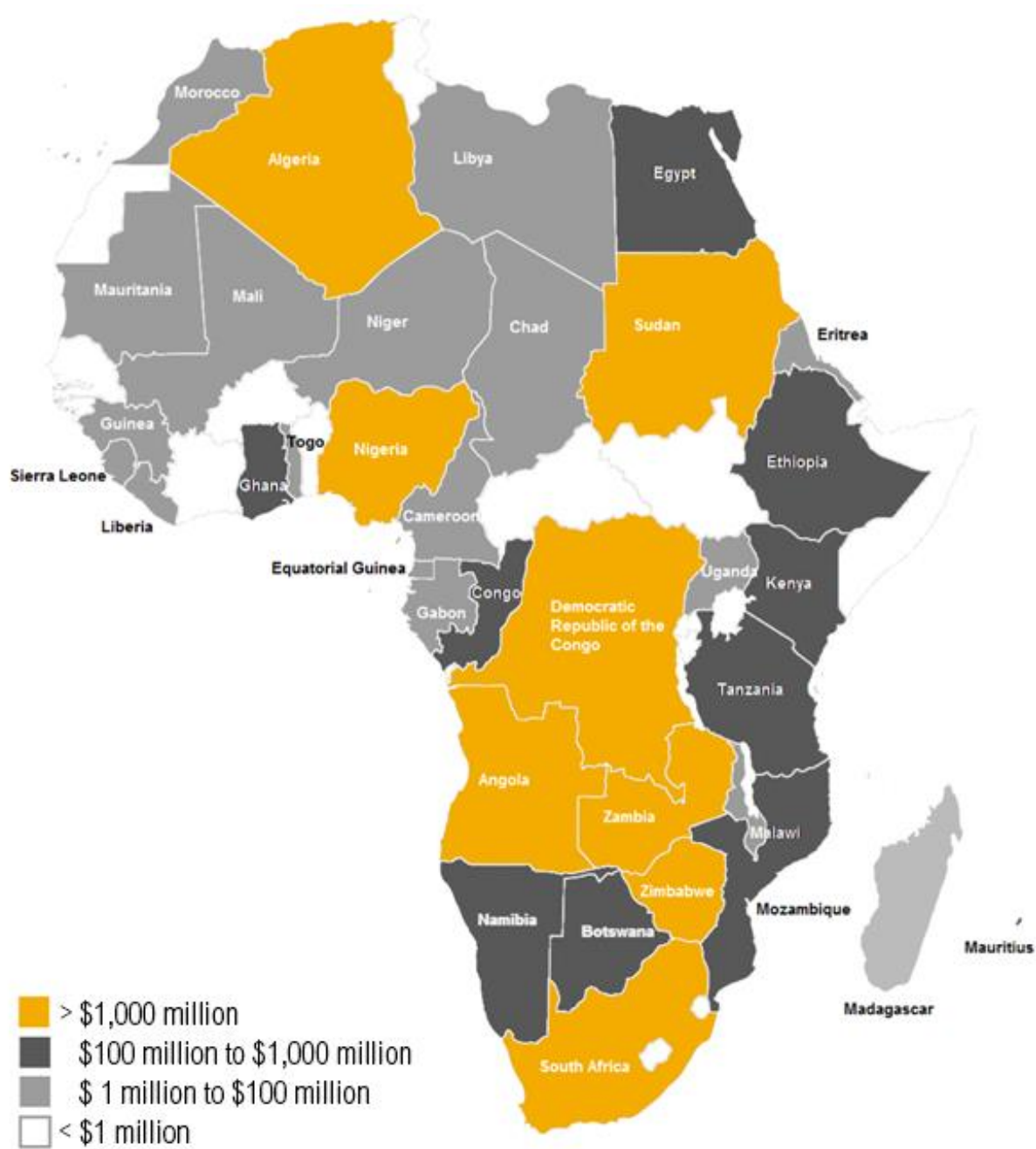
Vir: EIA (2013), PB Statistical Review (2016), OPEC (2016).

Priloga Č: Tri dimenzije energetske varnosti, ki imajo korenine v različnih akademskih disciplinah: politična znanost (suverenost), naravoslovje in tehnika (robustnost) ter ekonomija (odpornost)

Vir: Cherp in Jewell (2011, 6).

Priloga D: Prikaz neposrednih investicij Ljudske republike Kitajske v Afriki

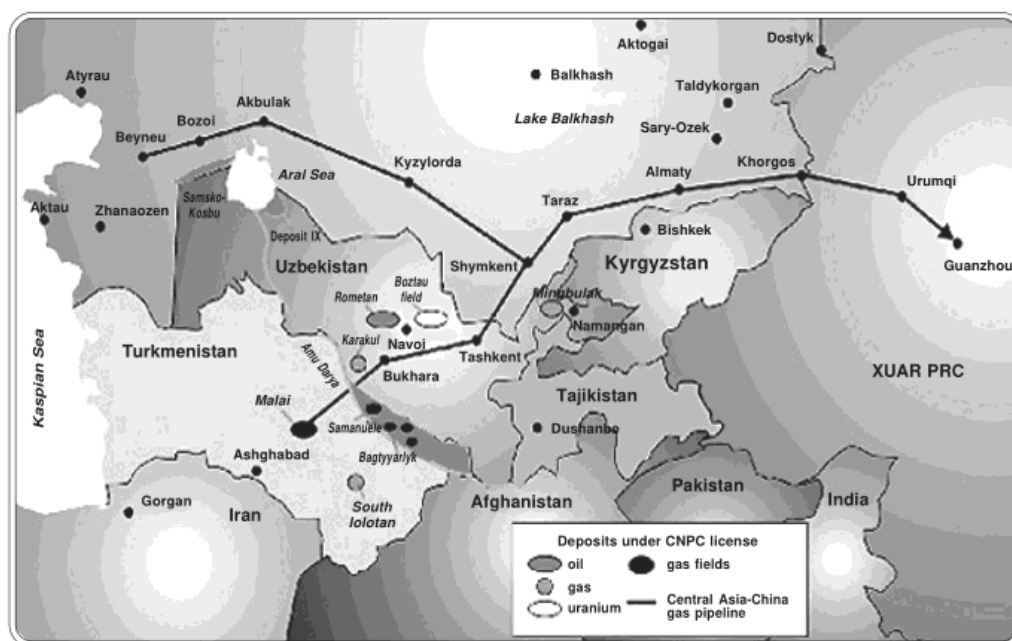

Vir: Zhou in Denise (2015).

Priloga E: Prikaz obstoječih in načrtovanih naftovodov in plinovodov iz Srednje Azije v Ljudsko republiko Kitajsko

Vir: Financial Times (2016).

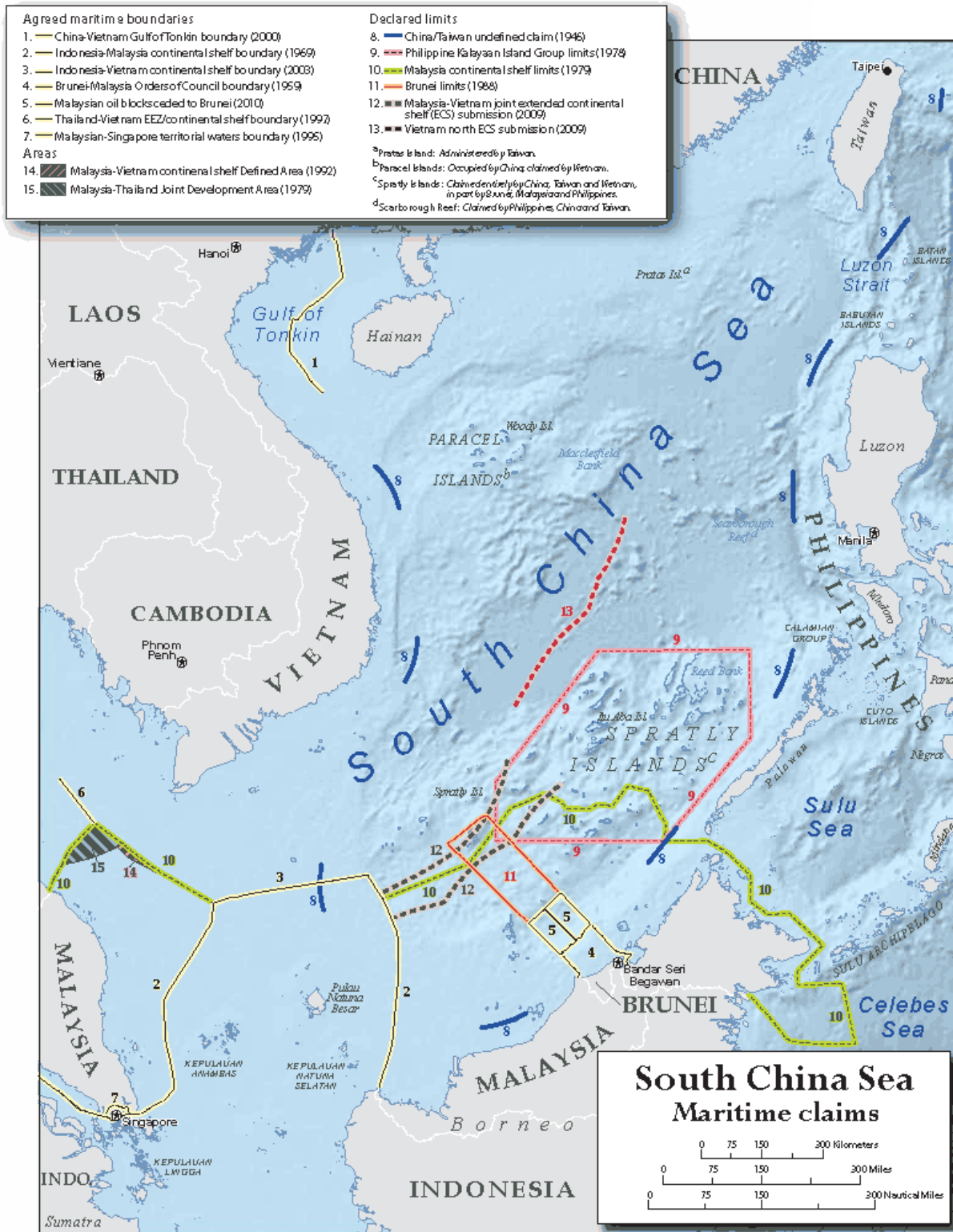
Vir: Konstantin (2012, 29).

Priloga F: Zemljevid strateških prehodov v Jugovzhodni Aziji

Vir: Vaughn in Morrison (2006, 21).

Priloga G: Zemljevid Južno kitajskega morja in terjatev različnih akterjev

Vir: EIA (2013).